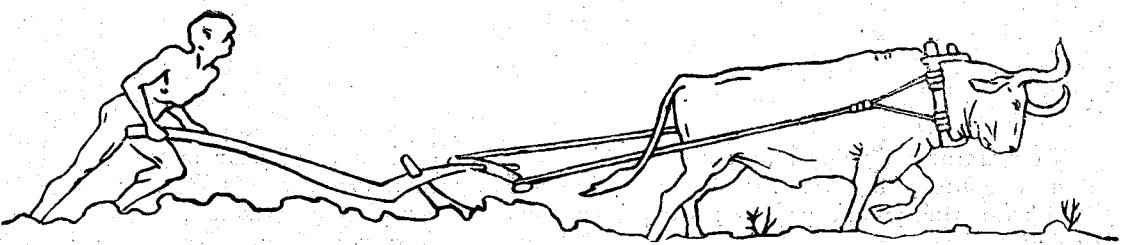

ΑΙΓΑΙΟΣ

ΝΕΡΟΠΟΥΛΑΝΤΡΑ — ΥΠΟ Φ. ΓΚΟΓΙΑ

ΠΑΝΔΩΤΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' 15-30 ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1909

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ *

Η ανάγκη τοῦ θεραπεύεσθαι ὑπῆρξε πάντοτε ἐν τῶν ἐμφύτων τῆς αὐτοσυντηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄπο τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἔζητο διὰ παντὸς μέσου νὰ ἐπιτύχῃ ἀνακούφισιν ἐκ τῶν δεινῶν τῆς νόσου, ἢν τελείως ἥγνοιε ἐπὶ χρόνον μακρόν τὴν θεραπευτικὴν κατ' ἄκολουθίαν προϋπῆρξε πολὺ τῆς παθολογίας.

Πρωταρχικῶς τὸ ἔμφυτον καὶ ὁ ἐμπειρισμός, κατά τινας δὲ καὶ ἡ ἀπομίμησις αὐτῶν τῶν κατωτέρων ζῴων, ἔχοη σίμευσαν ὡς δόδηγοι πρὸς ἀναζήτησιν φαρμάκων καὶ θεραπείας. Οἱ ποιμένες καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι Ιατροὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ ποιμένες, παραπροῦντες τὰ ξαντῶν ζῷα ποῖα προετίμων φυτὰ δὲ ἐνόσουν, ἐδιδάσκοντο οὕτως Ιατρικὰς ἴδιότητας τῶν φυτῶν καὶ ἐφήρμοζον ταύτας τῷ ἀνθρώπῳ. Οὕτως ίστορεῖται δι τὸ Μελάμπους, ὁ ἀρχαιότερος Ἕλλην Ιατρός, ἦτο ποιμήν, ἐδιδάχθη δὲ τὴν καθαρικὴν ἴδιότητα τοῦ ἐλλεβόρου παρατρόδων δι τοιαύτην εἶχεν ἐπὶ τῶν αἰγῶν.

Οἱ δὲ ἱερεῖς πάντων τῶν λαῶν, κυρίως δύως τῆς Αἰγύπτου, δὲν ἐθεωροῦντο μόνον γνῶσται τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ τῶν μυστηρίων ἐν γένει τῆς Φύσεως ὑπὸ τὸ δόνομα Ίερά Τέχνη, εἰς ἣν ὑπῆγετο καὶ ἡ Ιατρική.

Εἰς τῶν κλάδων τῆς τέχνης ταύτης ἦτο καὶ ἡ τοῦ τήκειν τὰ μέταλλα, ὃν τινὰ πινόμενα ἐθεωροῦντο ὠφέλιμα τῇ ὑγιείᾳ καὶ πολλάκις διατηροῦντα τὴν ζωὴν ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ἐξ ὃν εἰκάζεται δι τὸ ὑπῆρχε πως τότε ἰδέα φαρμάκων καὶ κατά τινας καὶ χημείας. Τοῦτο δὲ ἐξαγεταῖ προσέτι καὶ ἐκ τῶν τότε συχνότατα γινομένων ταριχεύσεων τῶν νεκρῶν, οὓς εἶχον τὴν

* Απὸ τὰ προλεγόμενα τῆς «Θεραπευτικῆς» τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Καλλικούνη δημοσιεύομεν τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο πολλοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος.

συνήθειαν νὰ διατηρῶσιν ὡς οἶνον τ' ἐπὶ μακρότερον χρόνον, δι πως ἐμπνέωσι τὸν σεβασμὸν τοῖς ἀπογόνοις.

Ο οἶνος δὲ ἐκ φοίνικος, τὸ ἄλας, τὸ ἔλαιον τῆς κέδρου, ἡ σμύρνα, τὸ κιννάμωμον καὶ τινὰ ἄλλα φάρμακα ἥσαν τὰ ἐν χρήσει διὰ τὰς ταριχεύσεις, αἴτινες ἐτελοῦντο μετά θαυμαστῆς ἐπιτυχίας, ὅστε νὰ διατηρῶνται ἀναλλοίωτοι καὶ αὐταὶ ἔτι αἱ βλεφαρίδες, καθά περὶ τούτων ἔξιστοροῦνται γραφικῶτα καὶ διὰ μακρῶν Διδωροῦς δὲ Σικελιώτης καὶ δὲ Ήρόδοτος.

Ἅσκειτο δὲ, ἐννοεῖται, ἡ Ιατρικὴ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας καὶ τοῦ μυστικισμοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς ναοῖς, ἐνθα δὲ ὑποβολὴ ἀπετέλει ἐν τῶν ἡρώωντέρων φαρμάκων. Τῶν πεφημισμένων τούτων ἱερέων τὴν Ιατρικὴν τέχνην ὕμνησαν, ὡς γνωστόν, καὶ αὐτοὶ οἱ ποιταί, ἵδιως δὲ δὲ Ομηρος. Εἶνε γνωστὸν ἐπίσης δι τὸ Πυθαγόρας, δὲ Ήρόδοτος, δὲ Πλάτων μετέβησαν εἰς Αἴγυπτον, δι πως ἀντλήσωσι διαφόρους γνῶσεις.

Ἄλλ' ἡ Ιατρικὴ ἔλαβε κυρίως γένεσιν ἀφ' ὅπου οἱ ἀνθρώποι τοῦ πνεύματος ἤνοιξαν, ὡς λέγει δὲ Claude Bernard, τὸ μέγα βιβλίον τῆς Φύσεως καὶ ἔζητοσαν νὲ ὀντογνώσωσιν ἐν αὐτῷ διὰ τῆς παρατηρήσεως. Καὶ ἡ ἀδάνατος αὐτῇ δόξα ἐπεφυλάσσετο τῇ ἐλληνικῇ φυλῇ, ὀφελούμενη ὡς γνωστὸν ἀπὸ τοῦ Ἰπποκράτους.

Δὲν προσέδετο πολλὰ φάρμακα εἰς τὰ τότε ὑπάρχοντα δὲ πατήρ τῆς Ιατρικῆς, ἀλλ' ἐνυποτιματοποίησε τὴν χρῆσιν τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν νόσων, ὃν ὑπῆρξεν δὲ πρῶτος ζωγράφος. Ἐκ τῶν φυτικῶν φαρμάκων δὲ λευκός ἐλλέβορος, τὸ ἐγχύλισμα τῆς εὐφορβίας, ἡ οἵζα τῆς ἐλξίνης, ὡς καθαρικά· ἡ οἵζα τῆς θαψίας, τὰ φύλλα τῆς χαμαιδάφνης ὡς ἐπισπαστικά· ἐκ δὲ τῶν μεταλλικῶν φαρμάκων ἡ στυπτηρία, τὰ ἀλατα τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ μολύβδου ἀπετέλουν πᾶσαν σχεδὸν τὴν φαρμακευτικὴν

πανοπλίαν τοῦ Ἰπποκράτους κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν νόσων.³ Άλλ' ἡ φαρμακευτικὴ αὕτη ἔνδεια δὲν ἥγησύχει ποσῶς τὸν μέγαν τῆς ἀρχαιότητος ἱατρὸν.⁴ Επρέσβευεν δὲ τῇ ἡ φύσις θεραπεύει κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀρρώστους καὶ δὲ τὸν πρέπει νὰ διαταράσσῃ τις τὰς θεραπευτικὰς προσπαθείας ταύτης διὰ χορηγίας φαρμάκων λίαν δραστικῶν.

Ἄπο τῶν Ἰπποκρατικῶν χρόνων ἡ ἔξειδιξις τῆς θεραπευτικῆς διῆλθε φυσικῷ τῷ λόγῳ φάσεις ποικίλας καὶ πονηράς, μέχρις οὐ προπαρασκευάσῃ κρείττον τὸ μέλλον.

Ἡ ἐμπειρικὴ θεραπευτική, ἣτις ἄλλως τε δὲν παρηλθεν ἀκαρπός, ἐσχετίζετο βαθμηδὸν πρὸς τὴν σπουδὴν «τῶν νόσων», «τῆς ὑγείας» καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἤτηματος τῆς «ξωῆς».

Ἐμφράγμασαν δ' οὔτω σὸν τῷ χρόνῳ τὰ καὶ μέχρι σήμερον κρατοῦντα θεραπευτικὰ συστήματα, ὃν τὰ κυριώτερα εἰσὶ τὰ ἔξεις:

1) Ἡ θεραπευτικὴ τῆς φύσεως. 2) Ἡ συμπτωματικὴ θεραπευτική. 3) Ἡ φυσιολογικὴ θεραπευτική. 4) Ἡ ἐκ τῆς παθογενείας αὐτ., περὶ ὧν ἐν ἔκτάσει γίνεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Θεραπεύειν. Ἀπέχειν πάσης θεραπείας. Μὴ βλάπτειν. Ἰδοὺ οἱ κεφαλαιώδεις ὅροι τοῦ ἔργου τοῦ θεραπευτοῦ. Ἄλλ' ὅποιον χάος! Ἀληθῶς μέγα καὶ ἀδιέξοδον!

Θεραπεύειν. Τὸν ἀγῶνα τῆς θεραπείας ἀγωνίζονται, ὡς γνωστόν, Φύσις καὶ Ἐπιστήμη.

Τὴν ἰδέαν τοῦ θεραπευτικοῦ τῆς φύσεως ἔργου ὑπεστήριξαν πολλοὶ κατὰ καιροὺς παρατηρηταί. Ὁ Ἰπποκράτης ὡς ἔξης περιγράφει τὴν θεραπευτικὴν τῆς φύσεως ἀμύναν ἐν τῷ περὶ Ἐπιδημιῶν⁵ κεφαλαίῳ: «Νούσων φύσιες ἵητροί ἀνευρίσκει ἡ φύσις αὐτὴ ἔαυτῇ τὰς ἐφόδους, οὐκ ἐκ διανοίης, οἷον τὸ σκαρδαμύσσειν, καὶ ἡ γλῶσσα ὑπουργέει, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἀπαίδευτος ἡ φύσις ἔοῦσα καὶ οὐ μαθῶντα τὰ δέοντα ποιεῖει. Δάκρυα, οινῶν ὑγρότης, πταφοί, ὁτὸς οὐπός, στόματος σίαλον, ἀναγωγή, πνεύματος εἶσοδος, ἔξοδος, χάσμη, βήξ, λύγξ, οὐ τοῦ αὐτέου παντάπαι τρόπου. Οὐροῦ ἄφοδος καὶ φύσης καὶ ταύτης τῆς ἐτέρης, τροφῆς καὶ πνοῆς, καὶ τοῖσι θήλεσι, ἢ τούτοισι, καὶ κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα, ἴδρωτες, κνημοί, σκορδινῆσμοὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα».

Οὐ δὲ Sydenham λέγει: «Ἡ νόσος δὲν εἶνε ἄλλο ἡ προσπάθεια τῆς φύσεως, ἣτις διὰ νὰ διατηρήσῃ τὸν ἀρρωστον ἐργάζεται πάσαις δυνάμεσιν ὅπως ἀποβάλῃ τὴν νοσηρὰν ψλην».

Κατὰ δὲ τὸν Littré νόσος εἶνε ἀντίδρασις τῆς ξωῆς, εἴτε τοπική, εἴτε ἀμεσος καὶ ἐνδὲς ἐμποδίου, μιᾶς διαταραχῆς, μιᾶς παθήσεως.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ τῆς ἀντίδρασεως καὶ αὐτοθεραπείας τῆς φύσεως δὲν εἶνε βεβαίως ἀπόλυτος, ἀλλ' ἔγινει μέγα μέρος ἀληθείας. Αὐτὰ ταῦτα

τὰ παθολογικὰ φαινόμενα βαθύτερον ἔχεταιζόμενα μαρτυροῦσι περὶ τούτου. Ἡ ναυτία, ἐπὶ παραδείγματος, δὲ ἔμετος, δὲ ἐντερικὸς κατάρροις εἶνε μὲν συμπτώματα παθήσεων τοῦ πεπτικοῦ συστήματος ἢ καὶ τοῦ διονύσου δργαγισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πλειστάκις σκοποῦσι τὴν ἀπαλλαγὴν τούτου ἐκ διαφόρων βλαβερῶν οὐσιῶν, οἷαι αἱ τοξῖναι, τὰ δηλητήρια καὶ τόσαι ἄλλαι. Ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν δηλὶ ἀντίθετα ἀλλ' ὑποβοηθητικὰ τούτων φάρμακα εἰσὶ τὰ ἔνδεικνύμενα, ἣτοι τὰ ἐμετικὰ ἐπὶ ναυτίας, τὰ καθαριτικὰ ἐπὶ διαρροίας καὶ καθεξῆς. Ἡ βῆξ ἐπίσης εἶνε μὲν φαινόμενον παθολογικὸν ἔξι ἀνακλαστικὸν ἐφεδισμοῦ τοῦ πάσχοντος βρόγχου, ἀλλὰ καὶ ἀριστὸν θεραπευτικὸν μέσον διὰ τὴν ἀπόχρεμψιν, δταν ἔνυπάρχωσι πιύειλα ἐν τοῖς βρόγχοις. Εἶνε κατ' ἀκολουθίαν σύμπτωμα, δπερ δὲ μὲν δέον νὰ καταπολεμῶμεν, ἄλλοτε δὲ νὰ εὐλαβώμεθα.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην τῆς νοσοθεραπείας οὕτως εἰπεῖν τῆς φύσεως κυροῦσιν αὐθεντικῶτερον ἥδη αἱ σημεριναὶ τῆς ἐπιστήμης πρόδοι, αἵτινες ἀποκαλύπτουσι πόσον θαυμασίως ἀμύνεται ὁ δργανισμὸς ἡμῶν κατὰ τῶν νοσογόνων ἔχθρῶν διὰ τῶν κυτταρικῶν αὐτοῦ στοιχείων καὶ τῶν χυμῶν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Metchnicoff ἀποδειχθεῖσα «φαγοκυττάρωσις», Ἰδίως δὲ ἡ «δροθεραπεία» εἰσὶ περιφανεῖς τούτου μαρτυρίαι.

Ὑποτεθείσθω δὲ τοῦ νοσογόνον τι αἴτιον, οἷον μικρόβιον, προσβάλλει που τὸν δργανισμὸν ἥδην ἔξειστεται ἀμέσως, ὡς γνωστόν, ἡ ἔξης σειρὰ φαινομένων: δὲ ἐκ τοῦ μικροβίου καὶ ἔτι μᾶλλον δὲ ἐκ τῶν τοξινῶν αὐτοῦ ἐφεδισμὸς δρᾶ παραλυτικῶς ἐπὶ τῶν ἀγγείων καὶ τῶν πέριξ ιστῶν, ἐπομένως συμφρεῖται μεῖσων ποσότης αἴματος καὶ διαπιδύνται ἐκ τῶν ἀγγείων λευκὰ αἷμοσφαίρια, κατ' ἀκολουθίαν δὲ τῆς συμφροήσεως παραγάγεται καὶ μεῖσων θερμότης καὶ ἔξογκωσις, ἥτοι τὰ φαινόμενα τῆς καλούμενης φλεγμονῆς. Τὰ φαινόμενα ἀκριβῶς ταῦτα εἰσὶ καὶ οἱ θεραπευτικοὶ οὕτως εἰπεῖν ἀπόστολοι. Τὰ ἐκεῖ συσσωρεύμενα φαγοκύτταρα καὶ αἱ λοιπαὶ δρῶδεις ἔκρισεις περικυκλοῦσι μηχανικῶς ἀφ' ἐνδὸς τὸ μικρόβια καὶ ἔξι ἄλλου συνάπτουσιν ἀληθῆ ιστοχημικὴν πάλην, τὴν πάλην τῆς «ἐπικρατήσεως». Τὰ μὲν μικρόβια ἔκχεονται δηλητηριώδην ὑγρά, τὰς καλούμενας τοξίνας, πρὸς καταστροφὴν τῶν πέριξ ιστῶν. Ἀλλὰ καὶ δὲ δργανισμὸς ἀμύνεται διὰ τῶν αὐτῶν ὅπλων. Τὰ φαγοκύτταρα ἀγωνίζονται δπως πέφωσιν ἐν ἔαυτοῖς τὰ μικρόβια, τὸ μὲν μηχανικῶς, τὸ δὲ διὰ τῶν δρῶν αὐτῶν. Ἐτὶ δὲ μᾶλλον οἱ δρῦοὶ τῶν λοιπῶν ιστῶν τοῦ δργανισμοῦ βοηθοῦσιν εἰς τὸν ἀντιμικροβιακὸν καὶ μικροβιοκτόνον ἀγῶνα.

Πλὴν τούτου, δὲ δργανισμὸς ἐμποτιζόμενος μέχρι τινὸς καὶ ἔξι αὐτῶν τῶν μικροβιακῶν

ἔκκρισεων καθίσταται βαθμιαίως ἔδαφος ἥκιστα πρόσφρορον διὰ τὰ μικρόβια.

Τὸ παθολογικὰ ταῦτα φαινόμενα, ἀτινα γεννᾷ διότιον διέρχεται μεγάλας δοκιμασίας ἀτελειῶν, διὰ ἓνεκεν, ἀντὶ πολλάκις νὰ ὑποβοηθῇ, παραβλάπτει τὸ θεραπευτικὸν τῆς φύσεως ἔργον!

Καὶ ἀν τοῦτο συμβαίνει διὰ τὴν ἐπιστήμην, τὶ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὴν ἀτελεστέραν ταύτης μορφὴν ἥτοι τὸν ἱατρὸν, δστις ταῖς ἀτελείαις τῆς ἐπιστήμης ἐπιτροπούθησι καὶ τὰς ἰδίας τοιαύτας κατὰ μεῖζονα μάλιστα βαθμόν;

Ἴνα ἥ τις λοιπὸν ἀμεμπτός θεραπευτῆς καὶ καλλιτέχνης, ὡς ἔλεγεν ὁ Troussseau, πρέπει νὰ ἐμβαθύνῃ πάσῃ δυνάμει εἰς τὰς μυχίας θεραπευτικὰς τῆς φύσεως προσπαθείας καὶ νὰ γινώσκη νὰ εὐλαβῆται τούτων δὲ μὲν ἀπολύτως, δὲ δὲ ἐπεμβαίνων ἐν δέοντι καὶ σωφρόνως διὰ τῶν τῆς ἐπιστήμης φώτων.

Πρὸς τοῦτο δὲ δέοντος:

α') Νὰ ἥ βαθὺς γνώστης, οὐ μόνον τῆς νόσου, ἀλλὰ καὶ τοῦ νοσοῦντος διότι δὲν θεραπεύομεν μόνην τὴν νόσον, ὡς ἐπρέσβευεν ἡ ἀρχαιοτέρα ἱατρική, οὔτε μόνον τὸν νοσοῦντα, ὡς δογματίζει ἡ νεωτέρα, ἀλλὰ τὸ σύμπλεγμα τῶν φαινομένων τὸ προκύπτον ἐκ τῆς στενῆς ἀλληλουχίας ἀμφιστέρων, ἥτοι θεραπεύομεν τὴν νόσον ἀναλόγως τὸν νοσοῦντος.

β') Νὰ γινώσκῃ τελείως τὰ ἀμφίστομα θεραπευτικὰ μέσα καὶ τὸν λεπτότατον καὶ ἐλαστικὸν τούτων χειρισμόν, δστις κυμαίνεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν μεταξὺ ὀφελείας καὶ βλάβης ἀναλόγως τῆς χρήσεως καὶ τῶν μυριοτρόπων δρῶν τῆς νόσου καὶ τοῦ νοσοῦντος.

γ') Δὲν ἀρεῖ δὲ τοιόδες νὰ ἥ πολυμαθής καὶ σοφός, ἀλλὰ καὶ νὰ γινώσκῃ νὰ ἐκλέγῃ ὡς μέλισσα καὶ τὸν λεπτότατον καὶ ἐλαστικὸν τούτων θεραπευτικῶν μέσων περιφερείας, καὶ τοῦ πολυτέλεος τῆς χρησίμους τῶν γνώσεων, ἀπορρίπτων τὰς ἀχρήστους καὶ ἐπιβλαβεῖς, διὰ τοῦ θρίζει νοσοῦντος.

Ἡ τοιαύτη πολλάκις ἀμηχανία περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν θεραπευτικῶν μέσων καὶ ἐπεμβάσεων ὑπενθυμίζει τὸ χαρακτηριστικὸν οητὸν «Ἀποφάσισον ἐάν δύνασαι καὶ ἔκλεξον ἐάν τολμᾶς». Καὶ δοσον βαθὺς καὶ εὖσυνείδητος ἔστιν δὲ τοιόδες, ἐπὶ τοσοῦτο πολλάκις εὐδοκεῖται ἐν τῇ ἀνάγκῃ ν' ἀμφιβάλλῃ καὶ νὰ κυμαίνηται, καὶ ἀντίθεταν πρόσθιας δογματίζει εἰτ' ἐκ τοῦ θάρρους τῆς ἀγνοίας, εἴτε καὶ πονήρως δπως ἐπιδειχθῇ ὡς σοφός.

Ἐν τῇ εὑρείᾳ ἐννοίᾳ τοῦ θεραπεύειν περιλαμβάνεται, ἐννοεῖται καὶ τὸ ἀνακονφίζειν καὶ παραμυθεῖν. Κάπιστα δὲ ποιοῦσιν δοσοι τῶν ἱατρῶν σκαῖως τῷ νοσοῦντι φέρονται εἰτ' ἐκ φύσεως εἴτε καὶ ἐπιβολῆς χάρων. Ἀποστεροῦσιν οὕτω τὸν ἀρρωστον τῆς δι' ὑποβοηθῆς ψυχικῆς παραμαρρύνσεως, δπερ ἀριστος ἔστι θεραπευτικὸς παραγάνων.

Ἀπέχειν πάσης θεραπείας. Ὁταν δὲ τοιόδες

ἔξι ἐπιστημοσύνης ἦ καὶ εὖσυνειδήτου ἀγνοίας ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἐπωφελοῦς αὐτοῦ ἐπεμβάσεως καὶ ἔτι μᾶλλον ὅταν φοβήται ἐκ ταύτης ἐνδεχομένης βλάβην, καθήκον αὐτοῦ ἐστι τότε τὸ ἀπέχειν πάσης θεραπείας οὕτω δὲ πράττων δὲν παραβλάπτει τούλαχιστον τὴν θεραπευτικὴν τῆς φύσεως ἄλιτναν.

Πρότερος μή βλάπτειν (primum non nocere). Βλάπτει πολλάκις δὲ ιατρός! Τοῦτο εἶναι δυστυχῶς ἀληθέστατον. Ὁλγίστοι εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ οἱ ιατροί, καὶ οὗτοι οὐχὶ καθ' ὅλον τὸ ιατρικὸν αὐτῶν στάδιον, οἵτινες ηὐτύχησαν νὰ μὴ βλάψωσιν ἐν ταῖς θεραπευτικαῖς αὐτῶν ἐπεμβάσεσι.

Τίνα δὲ τὰ αἴτια τοῦ βλάπτειν; Τὸ μὲν αἱ
ἀτέλειαι τῆς ἐπιστήμης, τὸ δέ, ὅπερ συγχόνε-
ρον, αἱ ἀτέλειαι τοῦ λατροῦ, οἷον ἡ ἄγνοια, ἡ
πλάνη, ἡ ἀπροσεξία, ἡ ἀναλγησία, ἐπέμβασις
ἀνεπαρκῆς ἢ ἀκαίρος ἢ ἀτοπος ἢ ὑπερβολική,
καινομανία ἀλόγιστος, τὸ πολυνάσχολον κλπ.

Ἡ ἐκ τῶν ἀνω αἰτίων βλάβη συγγνωστὴ πολλάκις ἔστιν (*errare humum est*), ίδιως δταν ἀπορρέει ἐκ τῶν ἀτελειῶν τῆς ἐπιστήμης, ἢ καὶ δτε δ ἵστρος κατέβιαλε πᾶσαν εὐσυνείδητον προσπάθειαν καὶ ἔχρησιμοποίησε πάσας τὰς διανοητικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ δυνάμεις ἵνα μη βλάψῃ. Ἀλλ’ ἡ βλάβη ἔστιν ἀσύγγνωστος καὶ ἐγγληματική, δταν προέρχεται ἐκ παραλόγου ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ ἀλαζονικῆς αὐτοπεποιθήσεως ἢ ἔξ ἀδιαφορίας ἢ ἐκ διεστραμμένου πνεύματος ἀντιλογίας, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ μικρονοίας, οἵτις ἔστιν ἡ μάτηρ πασῶν τῶν ἄνω καὶ

κακιῶν.
Ἡ ἐπιβλαβῆς δμως δσον καὶ ἡ ἐπωφελῆς
δρᾶσις τοῦ λατροῦ ἀποτελεῖ αὐτόχθονα μυστή-
ριον διὰ τὴν ἀνίληψιν τοῦ κοινοῦ. Καὶ δὴ οὐ
σπανίως λατροὶ ὑπέροχοι, μετὰ τελείας ἐπιστη-
μούσης διαγίνωσκοντες καὶ θεραπεύοντες, ἀγνω-
μόνως καταδικάζονται, εἴτε διότι ἔτυχον αὐτοῖς
περιπτώσεις νόσου μὴ λαταί, εἴτε καὶ ἐκ μυρίων
ἄλλων λόγων πλάνης τοῦ κοινοῦ.

Αφ' ἑτέρου ἀρρωστοὶ ἀποροὶ καὶ ὑπὸ ἄνθυ-
γιεινούς διατελοῦντες δροῦς εἰσέρχονται πρὸς
νοσηλείαν ἐν νοσοκομείοις, ἔνθα οἱ κρείττονες
ὑγιεῖνοι δροὶ, ἦτοι τῆς θεραπείας, τῆς ἀνέσεως,
τοῦ ἀερισμοῦ, τῆς διαίτης, εἰσὶ κατὰ κανόνα τὰ
κύρια θεραπευτικά μέσα, ὃν ἁνεύ ναυαγεῖ πολ-
λάκις οἰδαδήποτε θεραπευτικὴ ἐπέμβασις. Ἐκεῖ
λοιπὸν οἱ ἀρρωστοὶ, βελτιούμενοι ἢ θεραπευ-
μενοι, εὐλογοῦσι τοὺς ίατροὺς τῶν νοσοκο-
μείων καὶ καταρράνται τοὺς πρῷην ἐν τῇ πόλει
θεράποντας αὐτῶν. Οὗτο δὲ ἐμημνεύεται καὶ ἡ
ὑπέροχος φήμη πολλῶν ίατρῶν τῶν νοσοκο-
μείων, στερουμένων σοβαρῶν ἐπιστημονικῶν
ἔφοδιών.

Ἔργα ιατρών
"Ἄλλοτε ιατροί, ἵκανοι μέν, διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ὅμιως αὐτῶν μὴ ὀφελοῦντες, ἀλλὰ καὶ μη

βλάπτοντες, καρποῦνται τὰς εἰς τὴν φύσιν ὁφειλομένας θεραπευτικὰς ἐκβάσεις.

Συχνότερον δὲ ίατροί διαστρέφοντες τὸ θεραπευτικὸν ἔργον τῆς φύσεως καὶ βλάπτοντες ἀναιδεικνύονται ἐκ περιπτώσεων ίατῶν, καθ' ᾧ παρ' ὅλην τὴν βλαβερὸν αὐτῶν ἐπίδρασιν κατισχύει ἐπὶ τέλους ἡ θεραπευτικὴ τῆς φύσεως νίκη. Ταύτην ἀκριβῶς καρπούμενοι οὗτοι δοξάζονται ως ὑπέροχοι ἐπιστήμονες, κινοῦσι μάλιστα καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν δυστυχῶν ἀρρώστων!

Ἐκ πάντων τούτων δύναται τις νὰ εἰκάσῃ δόποσον εἶνε δύσκολον, ἀν̄ μὴ ἀδύνατον, διὰ τὸ κοινὸν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν πραγματικὴν ὅξιαν τοῦ ἴατροῦ, δὸν κρίνει συνήθως ἐκ τῶν ὅρων τῆς ἔξωτερης ἐπιφανείας, οἷοι εἰσὶν ἡ φήμη, τὸ ἐπίπλαστον ὑφος, ἡ σοβαροφάνεια καὶ ἡ αὐθεντικὴ ἐπιβολή, ἡ ἐπισημοποίησις καὶ τῶν πλέον ἀσημάντων φαινομένων τῆς νόσου, ἡ ἀνευ ἀνάγκης πολλάκις λεπτολόγος καὶ βασανιστικὴ ἔξετασις τοῦ ἀρρώστου, ἡ γνωμένη εἴτε πονήρως, εἴτε ἐκ διαγνωστικῆς ἀνικανότητος, ἡ ἐν οὐ δέοντι πολυπράγμων καὶ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ πολλῶν καὶ περιτῶν θεραπευτικῶν μέσων καὶ κανόνων καὶ τόσοι τέλος ἄλλοι ὅροι ἀπάτης καὶ ὑποκρίσεως, ἀνάλογοι, ἔννοεῖται, πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ ἥθη ἐκάστου λαοῦ. Ἄλλος οἱ ὅροι οὗτοι οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμονικὴν ὅξιαν τοῦ ἴατροῦ, ἀποτελούντες πάντοτε ἀστείρευτον πηγὴν Μολιερούσιον σατύρας.

Καὶ δῶμας ἡ δύνασθε ποτε δημιουργοῦθείσα φήμη τοῦ Ιατροῦ, ἔστω καὶ τοῦ ἀνεπιστήμονος καὶ ἐπιβλαβοῦς, ἔχει μοιραίως ἐν ἀγαθόν: διτι ἀσκεῖ πολλάκις θεραπευτικὴν ἐπίδρασιν δι' ὑποβολῆς, δύπος ἡ πεποιθησίς εἰς βότανα, εἰς ίαματικόν τι ὑδωρ, εἰς ἄγια λεύφανα καὶ εἰκόνας, εἰς ἱεροὺς τόπους προσκυνήσεως. Πλέον ἡ ἀπαξ παρετηρήσαμεν τὴν θαυμασίαν θεραπευτικὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκευτικῆς πεποιθήσεως ἀρρώστων, οἵτινες ἀγοργύνωσταις καὶ στωμάκωτατα ὑπεστησαν τὰς ἀλληδόνας καὶ βασάνους τῆς νόσου διατηροῦντες ἀκαμπτον τὸ ἥθικὸν σθένος καὶ τὴν ἐπὶ τὰ θεῖα ἐλπίδα. Ἀναντιρρήτως πᾶσαι αὗται αἱ πηγαὶ πεποιθήσεως καὶ πίστεως εἰσὶ πολλάκις ὠφέλιμοι δσον καὶ ἡ ὑγειεινὴ καὶ ἡ φαρμακοθεραπεία.

Τὸ ιδεῶδες τῆς Θεραπευτικῆς. Θὰ πραγματοποιηθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ οἰςικὴ θεραπεία πασῶν τῶν νόσων; Ἰδού τὸ μέγα καὶ αἰώνιον πρόβλημα. Ἡ ἐπιστήμη ἐν τῇ δόδῳ ἦν ἔχαραξε προοδεύει μὲν ὅντως γοργῶς, δυστυχῶς ὅμως βιαιδύτατα προσπελάσει ποὺς τοιοῦτον ἰδανικόν.

Οἱ διάφοροι σοφοὶ τοῦ κόσμου, ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον θεσμάθησαν βαθὺ-

τατα τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκ τῶν νοσηρῶν στοιχείων ἀπαλλαγῆς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐπόθησαν τὴν τελείαν ἔξυγιασιν αὐτῆς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐκήρυξαν, μετά τινος μάλιστ' ἀπαθείας, τὸν ἀποχωρισμὸν καὶ τὴν ἔξαφάνισιν τῶν νοσηρῶν τύπων.

Ίδον τί λέγει ὁ φιλόσοφος Σωκράτης διαλεγόμενος ἐν τῷ γ' βιβλίῳ τῆς Πολιτείας τοῦ θείου Πλάτωνος: Σωκρ. «Καὶ ιατρικὴν δὲ τοι-αὐτην ἐν τῇ τελείᾳ Πολιτείᾳ ὀφείλεις νομοθε-τῆσαι, καὶ ιατρούς, οἵτινες τοὺς μὲν πολίτας τοὺς εὐφυεῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύ-

σουσι, τοὺς δὲ μὴ (ὑγιεῖς), δσοι μὲν κατὰ σῶμα
ἀνίατοι, ἀποθνήσκειν ἔσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν
ψυχὴν κακοφυεῖς καὶ ἀνίάτους αὐτοὶ οἱ δικα-
σται ἀποκτενοῦσι. Καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς δὲ τοὺς
μὲν ὑγιεινῶς ἔχοντας τὰ σώματα, τούτους
μόνον ἐθεράπευε, τὰ δὲ σώματα τὰ ἔσω διὰ
παντὸς νενοσηκότα οὐδέποτε ἐθαράπευεν, ἵνα μὴ
ποιῇ μαρρὸν καὶ κακὸν τὸν βίον τῷ ἀνθρώπῳ,
καὶ Ἰδίως ἵνα μή, ὡς τὸ εἰκός, ἔτερα τοιαῦτα
νοσηρὰ ἔγονα φυτεύῃ. Τὸ γάρ τοιοῦτον οὔτε
τῷ κάμνοντι ὠφέλιμον, οὔτε τῇ πολιτείᾳ». Γλαύ-
κων: «Οατε, ὁ Ἀσκληπιὸς ἦν καὶ πολιτικός:»

καν: «Ζωτε ο Αβραμίος ήν και πολιτεύος,»

Σωκρ. «Βεβαιότατα. Καθὼς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Μαχάων καὶ Ποδαλείριος καὶ οἱ ἄλλοι ἥρωες. Οὐχ ὅρᾶς, ἐν τῇ Ἰλιάδι, τί λέγει ὁ Ὁμηρος, πόσον ἀγαθὸν ἰστροὶ ἦσαν; Οὐδέποτε γὰρ ἄλλον ἴωντο, ἢ μόνον ἄνδρας πρὸ τῶν τραυμάτων, ὑγιεινούς τε καὶ κοσμίους τῇ διαίτῃ. Ἀνδραὶ δὲ φύσει νοσώδη τε καὶ ἀκόλαστον ἐνόμιζεν ὅτι οὐδαμῶς λυσιτελεῖ ξῆν οὔτε αὐτῷ τῷ ίδιῳ οὔτε τοῖς ἄλλοις. Οὐδὲ διὰ τοιούτους ἐνόμιζεν ὅτι δεῖ μανθάνειν τὴν τέχνην τὴν ἰστροκήν, οὐδὲ θεραπευτέον τοὺς τοιούτους νοσηρούς, οὐδὲ εἰ Μίδου πλουσιώτεροι εἰεν».

Ἐν τῶν νεωτέρων φιλοσόφων, δ ὅπδ ὀλίγουν
χρόνουν ἀποθανών Γερμανὸς Νίτσε ἐν ταῖς φιλο-
σοφικαῖς αὐτοῦ ἰδέαις, καταδικάζων τὸν δια-
φθορέα πολιτισμὸν καὶ ἐκφυλισμὸν τῆς ἀνθρω-
πότητος, διδάσκει, ὡς ὁ Γάλλος Ρουσσώ, τὴν
ἐπιστροφὴν τοῦ διαφθαρέντος ἀνθρώπου εἰς τὴν
παρθένον φύσιν καὶ κηρύσσει μάλιστα τὴν
ἀσπλαγχνίαν διὰ πᾶν νοσηρὸν καὶ ἀτελές στοι-
χεῖον, ἀναμένει δὲ τὴν τελειοποίησιν τοῦ μέλ-
λοντος ἀνθρώπου, διν καλεῖ ὑπεράνθρωπον, ἐκ
τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ὑγιῶν ὁργανισμῶν καὶ
ἔξοχῶν πνευμάτων, ἥτοι ἐκ τῆς ἀλληλούς τὸ
σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἀριστοκρατίας, καὶ οὐχὶ^{το} τῆς ὡς σπιέρον ψευδοῦς καὶ ἐκφύλου.

Αἱ ίδειαι καὶ ἀρχαὶ αὗται τῶν σοφῶν ἥρξαντο ν^ν ἀπηχδσ μόνον ἐν τῷ Νέῳ Κόσμῳ, δστις βαίνει πρὸς τὴν ἀληθῆ πρόοδον τολμηρότερον τῆς γηραιᾶς Εὐδρῶπης.

Ο πρώην προέδρος της Αμερικής Ρούσβελτ
ἐν ταῖς πολιτικαῖς καὶ ἡθικαῖς αὐτοῦ ἰδέαις ἔξιορ-
κεῖται τοὺς λαοὺς τῆς χώρας ταύτης, ὅπως λάβω-

σιν ὡς Ἰδανικὸν τὸν λεγόμενον ὑπεράνθρωπον τοῦ Νίτσε· καὶ αἱ ἰδέαι αὐτοῦ ἔτυχον θεομῆτρις ὑποδοχῆς ἐν Ἀμερικῇ.

Ο βαθύπλουτος τῆς Ἀμερικῆς Κάρονες υρ-
νεῖ ἡδὴ διὰ μωρῶς ἐσπαταλήσεν οὐκ δὲ λίγα ἑκα-
τομμύρια πρὸς συντήρησιν τῶν ἀναπτήσων καὶ
ἀνιάτων. Διὸ εἰς τὰ νέα αὐτοῦ φιλανθρωπικὰ
ἴδρυματα ἀνέγραψε κανονισμοὺς καὶ ὅρους
ἀπαραβάτους, ὅπως μὴ παρέχωνται εἰς οὐδένα
ἄλλον βοηθήματα καὶ ἀσυλον εἰμὴ εἰς νέους
πενομένους ἀλλ' εὑρώστους τὸ σῶμα καὶ τὴν
ψυχήν.

Την ἀναγκαίαν ταύτην κατά τοὺς σοφοὺς ἔξαφάνισιν τῶν νοσηρῶν τύπων ἀπεργάζεται προαιωνίως διὰ τοῦ προώρου θανάτου καὶ κατὰ μυριάδας αὐτὴ ἀντῇ ἡ φύσις, συμβοήθουντων πολλάκις καὶ τῶν βλαβερῶν λατρῶν! Καὶ ὅμως οὐ μόνον δὲν ἐμειώθησαν, ἀλλὰ τοῦνναντίον καὶ ἐπληθύνθησαν αἱ νοσηραὶ καὶ κακοφυεῖς καὶ ἔκφυλοι γενεαί, ἃς μήτε αἱ τῆς ἐπιστήμης πρό-οδοι ήδυνήθησαν ἐπ' ἐλάχιστον ν^ο ἀναχαιτίσωσι!

Διατί τοῦτο; Διότι ἡ ἔξαφάνισις αὐτῇ τῶν νοσηρῶν ὁργανισμῶν εἶνε ἀπέριως ἐλάσσων τῆς ἀνάπαραγγῆς.

Ka ៩០ និងការបង្កើតរបស់ខ្លួន មីនា នឹងរាយការណ៍ដែល

Καν ημας λοιπον μια και μονη υπαρχει αληθης και ενυπτατη δδος, δι ης εινε δυνατον να επιλυθη ταχυτερον και ασφαλεστατα το μεγα τουτο προβλημα της εξεγιασεως και οι ζιτης θεραπειας της ανθρωποτητος.

Καὶ ἡ ὁδὸς αὐτῆς εἶνε ἡ διὰ τῆς κληρονομίκοτητος· τουτέστιν ἡ ἔξυγίασις τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἐπιτευχθῇ, διταν ἡ πρόδοδος ἐπιστήμης καὶ κοινωνίας προελάσῃ μέχρι βαθμοῦ τοιούτου, ὥστε νὰ διακανονίσῃ τὸν γάμον ἀπὸ ἀπόψεως καθαρῶς ἐπιστημονικῆς, ἵτοι νὰ παρεμποδίσῃ τὴν γάμου κοινωνίαν εἰς τὰ νοσηρὰ καὶ συγγενῆ τὴν φύσιν ἀτομα καὶ παρακαλύσῃ οὕτω τὴν διὰ τῆς κληρονομικότητος διαιώνιστν τούτων.

Ο μέγας νόμος τῆς κληρονομικότητος, δύστις διέπει τὴν τε φυσιολογίαν καὶ παθολογίαν, ὡς καὶ σύμπασαν τὴν ζωὴν φύσιν, νομίζουμεν δτὶ δὲν ἡρευνήθη οὐδὲν ἔξετιμήθη δεόντως. Ἐκαστον ἀτομον κληρονομεῖ ἐκ τῶν γονέων, κατ' ἄλλοτε ἄλλον βαθμὸν ἔξ ἑκατέρουν, πάντα τὰ στοιχεῖα τῶν φυσιολογικῶν καὶ παθολογικῶν διαθέσεων. Ἡ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ σφαιρα ἑκάστου ἀτόμου δὲν παρεκκλίνει ποτὲ καὶ ποσῶς τῆς τῶν γεννητόρων.

Φρονοῦμεν τούτους ὅτι ή κληρονομικότης εἶνε ἀπόλυτος ἀλλ ἀπειρόδυος. Ἡ ἐπιστήμη ἀναγνωρίζει ἔξαιρέσεις τοῦ νόμου τούτου. Καθ' ἡμῖς, τούναντίον, οὐδεὶς κακῶν ἔχει τὰς ἔξαιρέσεις αὐτοῦ. Ἐκεῖνο ὅπερ παρίσταται ως ἔξαιρεσις δὲν εἶνε, φρονοῦμεν, ή πλημμελῆς ἀντίληψις καὶ ἐμπνεία.

“Οπου ἡ ἐπιστήμη ἀρνεῖται τὴν κληρονομί-
κότητα, τοῦτο συμβαίνει, καθ' ἡμᾶς, οὐχὶ διότι

αὗτη δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ διότι δὲν ἐγνώσθησαν εἴτι ἀρκούντως καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ἀναζητοῦνται αἱ πολυτιχίδεις καὶ ἀπειροποιίλοι αὐτῆς μορφαῖ. Θὰ ὑπερβαίνομεν τὰ στενὰ ἐντοῦθα δρια, ἐὰν ἐπειρώμεθα τὴν ἀπόδεξιν τῆς μεγάλης ταύτης ἀληθείας, ἡτις ἰσχύει καὶ ἐν τῇ Παθολογίᾳ. Φρονοῦμεν τοιτέστιν ὅτι ἡ κληρονομικότης τῶν νοσηρῶν διατέσσεν καὶ τῆς ἡττονος ἐν γένει ἀντιστάσεως τῶν ὁργανισμῶν ἀποτελεῖ παράγοντα ἐν τῇ νοσογονίᾳ ἀπειρως σημαντικότερον παρὸς ὅσον πιστεύεται. Ἀνευ ταύτης ἡ νοσογόνος δύναμις τῶν ἔξωτεροικῶν, μικροβιακῶν καὶ πάντων τῶν ἄλλων αἰτίων θὰ ἥτο κατὰ πολὺ ἀσθενεστέρα, ἀν οὐχὶ μηδαμινή. Δέον δῆμος καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐννοηθῇ, ὡς ἐν οἰκείοις τόποις τοῦ παρόντος ἔργουν θέλομεν ἀπόδεξει, ὅτι δηνοσηρὸς κύκλος είνει ἀπειρως ἐνδύτερος παρὸς ὅσον πιστεύεται, πολλάκις δὲ ὑπολανθάνει καὶ

ὑπὸ τύπον κατ' ἐπίφασιν ἀλλ' ἀπατηλῆς ὑγείας, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὰ πολλάκις σφαλερὰ συμπεράσματα περὶ τῆς μὴ ὑπάρχεως τῆς κληρονομικότητος.

Ἄφοῦ λοιπὸν οἱ νοσηροὶ καὶ εὐταθεῖς τύποι πολλαπλασιάζονται διὰ τοῦ διεφθαρμένου κοινωνικοῦ γάμου καὶ διαιωνίζονται ἀδιαλεῖτως διὰ τῆς κληρονομικότητος, λογικὸν καὶ εὐνόητον εἶνε ὅτι ἡ ἀνθρωπότης, τάτε μόνον θὰ κατορθῶσῃ νὰ ἔξυγιασθῇ καὶ θεραπευθῇ οἰκιώδες καὶ θᾶττον, ὅταν μετὰ βαθεῖαν μελέτην τῶν ὁργανισμῶν κανονίσῃ ἐπιστημονικῶς τὸν γάμον καὶ κατ' ἀκολουθίαν διὰ τῆς κρείττονος κληρονομικότητος ἀποβάλῃ βαθμιαίως τὰς νοσηρὰς διαθέσεις καὶ ἀναπαραγάγῃ οὕτω τύπους τελείας ὑγείας, πρὸς ἣν οεμβάζουσιν ὡς πρὸς ἀπροσπέλαστον ἴδιανικὸν οἱ μακριώνες πόνοι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν φιλοσόφων.

N. ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ—Η ΑΚΑΜΑΤΡΑ

Ακαμάτρα κι' ἀν μὲ λέσι
Μὰ ἐγὸν καματερή μαι
Κ' ἔκλωσα ούλο τὸν χρόνο
Ἐνα ἀδραχτάκι ὅργο
Κ' ἔπλυνά το στὸ κουτάλι
Κ' ἔψησά το στὸ λυχνάρι
Καὶ στὸν κάχλιν τὸ φορτώνω
Στὴ λαφανταριὰ τὸ παίρνω

Νὰ τὸ σύρῃ τριὰ πτηχάρια.
Κ' ἔσυρε κ' ἐδιαστηκέν το
Ἀπὸ ὕψιν ὡς ὕψιν τῆς γάτας.
Κ' ἔκαμα τάντρος μουν βράκα
Κ' ἔλειτεν ἡ σέλλη ούλη
Καὶ τὰ δυὸ καλαμοβράκια
Ἐλειτέν της κι' δ βροχὸς
Ἀπὸ πίσω κι' ἀπὸ μπρός.

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Ἀφιερωμένο στὸν Παλαμᾶ

“Ηλιος βαρὺς ἔχτυπησε τὴν ἀργατειὰ στὸν κάμπο
Κι' οἱ δουλευτάδες πέταξαν ἀπόμερα τὶς τσάπτες
Γιὰ νὰ γεντοῦν γλυκὸ ψωμὶ ποὺ φέρανε οἱ γυναικες.
Μὰ τώρα ποὺ ξαπόστασαν στοὺς ἵσκιους τῶν δεντρῶνε
Διπλὴ φτερώνει δύναμι τὰ χάλκινα κορδιά των.
Ψιλὸς ἀχνὸς βγαίνει ἀπὸ τὴ γῆς τὴ χρυσοφλογισμένη
Τρεμάμενος. Στὰ ληόκλαρα τξιτζίκια σκαλωμένα
Τὴ δόξα τοῦ μεσημεριοῦ πολύθινα τραγουδᾶνε.

A. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΙΑΠΩΝΕΖΙΚΑ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

[Τὸ δόνομα τοῦ Λευκαδίου Χέρον (Lafcadio Hearn) δὲν είναι ἀγνωστὸν εἰς τοὺς Ἑλληνας. Καὶ ἄλλοτε ἀνεφέραμεν εἰς τὰ «Παναθηναϊα» διὰ τὸν ποιητικὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1850 εἰς τὴν Λευκαδὰ ἀπὸ πατέρα Ιολανδὸν καὶ μητέρα Ἑλληνίδα, καὶ ἀφοῦ ἐπούδασεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, ἐταξίδευσε εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ιαπωνίαν. Εἰς τὴν τελευταίαν ἀπήν την χώραν ἐγκατεστάθη, ἐποιτογραφήθη Ἱαπωνέζος, ἐπῆρε τὸ δόνομα Γιακούμι Κοίσονμη, κ' ἐπλούτιος τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν μὲ τὰ ποιητικά ταῦτα βιβλία του διὰ τὴν δευτέραν του, — ἡ καλλίτερα τὴν τρίτην του πατέρα. Εἰδε καὶ ἡκουσε θαυμάσια πράγματα ἐκεῖ κάτω, καὶ τὰ ἔγραψε μὲ θαυμάσιον τρόπον, — ὅσα ἐπρόφθασε νὰ γράψῃ πρὶν τὸν θερίση ἀωρα δ θάνατος. Ἀπὸ τὸ «Κβαϊδάν» του — μίαν συλλογὴν ἀπὸ παραξένα ιαπωνέζικα παραμύθια — δημοσιεύμενην τώρα μερικά. Είναι σὰν τὰ δικά μας, καὶ δῆμος δὲν είναι σὰν τὰ δικά μας· διότι, ὅπως λέγει ἔνας σχολιαστής του, «ὅ οὐρανὸς καὶ τὰ βουνά, τὰ λουλούδια τῆς Ιαπωνίας είναι πολὺ διαφορετικά ἀπὸ τὰ δικά μας». Καὶ δῆμος δ Λευκαδίου Χέρον είναι διά μάγος ποὺ δίδει εἰς τὰ φαντάσματα καὶ τὰς νεφελώδεις μορφάς τοῦ ἔνον δι' ἡμᾶς κόσμου τῆς Μακρυνῆς Ἀνατολῆς τὴν αἰσθήσιν πνευματικῆς πραγματικότητος. Τὸ μιστικὸν τῆς τέχνης του ἐγκείται, ὅπως γράφει ἄλλος σχολιαστής του, εἰς τὸ γεγονός ὅτι κατορθώνει νὰ συναρμονίζῃ τρία φιλολογικά στοιχεῖα. «Εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἐμφυτον τῶν Ἰνδιῶν — τὸν Βουδισμὸν εἰδικάτερον — τοῦ ὅποιον ἡ ιστορία ἔχει ἐγκεντρισθῆ εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἔννοιαν τῆς Ἱαπωνίας, δ Χέρον συνεισφέρει τὸ ἐρμηνευτικὸν πνεῦμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης· αἱ τρεῖς αὐτὰ παραδόσεις συγχωνεύονται, χάρις εἰς τὴν μοναδικήν συμπλάσειν τῆς διανοίας του, εἰς πλούσιον καὶ νέον σύνθεμα, — σύνθεμα τόσον σπάνιον ὡστε εἰσήγαγεν εἰς τὴν φιλολογίαν ἐν εἶδος ψυχολογικῆς αἰσθήσεως, ἀγνώστου ἔως τώρα. — Εἰς προσεκή τεχνή τῶν «Παναθηναϊων» θὰ δώσωμεν καὶ ἀλλας σελίδας τοῦ Χέρον — ἀπὸ τὰς προσωπικάς του ἐντυπώσεις καὶ μελέτας διὰ τὰ παράδοξα τῆς Ιαπωνίας].

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Ο-ΤΕΪ

Εδῶ καὶ πολλὰ χρόνια, στὴν πολιτεία τῆς Νιγάτα, στὴν ἐπαρχία Ἐτσιζεν, είταν ἔνας ἀνθρωπός λεγόμενος Ναγάο Τσοσέεν.

Ο Ναγάο είτανε γιατρὸν παιδί, κ' είχε σπουδάσει τὴν τέχνη τοῦ πατέρα του. Πολὺ μικρὸς είχεν ἀρραβωνιαστῆ μ' ἔνα κορίτσι ποὺ τοῦ τόλεγαν Ὁ-Τέϊ, κ' είτανε κόρη ἐνδὸς ἀπὸ τοὺς φύλους τοῦ πατέρα τουν κ' είχανε μείνει σύμφωνες οἱ δύο οἰκογένειες νὰ γείνη δ γάμος ἀμα θὰ τελείωνε δ Ναγάο τὶς σπουδές τουν. Ὁμως δ Ὁ-Τέϊ δὲν είχεν ὑγεία καλή· καὶ στὰ δεκαπέντε χρόνια τῆς ἐπαθεῖ ἀπὸ κακὸ μαρδίζει. Ἄμα τὸ κατάλαβε πῶς είταν γιὰ νὰ πεθάνῃ, ἔστειλε καὶ φώναξε τὸ Ναγάο νὰ τὸν ἀποχαιρετίσῃ.

Καθὼς είτανε γονατισμένος πλαΐ στὸ κρεβάτι της, τοῦ είπε:

— «Ναγάο-Σάμα, ἀρραβωνιαστικέ μουν, γιὰ νὰ παρθούμε μᾶς ἀρραβωνιασαν ἀπὸ μικρὰ παιδάκια· κ' είταν νὰ γείνη δ γάμος μας στὸ τέλος τοῦ χρόνουν. Τώρα δῆμος ἐγὼ δὲν πεθάνων:

— οἱ θεοὶ ξέρανε ποιὸ είναι τὸ καλλίτερο γιὰ μᾶς. “Αν κατώρθωνα νὰ ζήσω λίγα χρόνια ἀκόμα, δὲ θὰ είμουν ἐγὼ παρὰ αἰτία γιὰ ἐνόχληση καὶ λύπη στοὺς ἄλλους. Μὲ τὸ ἀρρωστιαρικό μου σῶμα, δὲ θὰ σου είμουν καλή γυναῖκα καὶ γι' αὐτό, ὡς καὶ τὸ νὰ εύχωμαι νὰ ζήσω, γιὰ χάρη δική σου, θὰ είταν ἐγωϊστικὴ εὐηγή. Είμαι ἀποφασισμένη πειλὰ νὰ πεθάνων· καὶ θέλω νὰ μοῦ ὑποσχεθῆς πῶς δὲ θὰ βαρυούλητης... Καὶ ἀκόμα, θέλω νὰ σου πῶ διτ, καθὼς μοῦ φαίνεται, πάλι θὰ σμίξουμε μαζί...».

— «Ἀλήθεια, πάλι θὰ σμίξουμε», ἀποκρίθηκε σοβαρὰ δ Ναγάο. «Καὶ σ' ἐκείνη τὴν Καθαρὴ Χώρα πόνος χωρισμοῦ κανεὶς δὲν ὑπάρχει».

— «Οχι, δχ!» ἀποκρίθηκε ἀπαλὰ ἐκείνη, «δὲν ἔλεγα ἐγὼ τὴν Καθαρὴ τὴ Χώρα. Πιστεύω πῶς είναι γραφτό μας νὰ σμίξουμε πάλι στὸν κόσμο τοῦτον — ἀν κ' ἐμένα θὰ μὲ θάψουν αὔριο».

Ο Ναγάο τὴν ἐκύτταξε μὲ ἀπορία, καὶ τὴν είδε νὰ χαμογελᾷ γιὰ τὴν ἀπορία του. Καὶ τοῦ είπεν ἀκόμη μὲ τὴν εὐγενικά, ὀνειρεύμενη φωνή της:

— «Μάλιστα, ἐννοῶ σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο, στὴν τωρινή σου τὴ ζωή, Ναγάο-Σάμα. . . Ἀρκεῖ, βέβαια, νὰ τὸ πονῆς καὶ σύ. Μονάχα, γιὰ νὰ γείνῃ αὐτό, πρέπει πάλι νὰ γεννηθῶ ἐγὼ κορίτσι, καὶ νὰ μεγαλώσω νὰ γείνω γυναῖκα. Ώστε δὲ ουρχεωθῆς νὰ περιμένης. Δεκαπέντε, δεκάξη χρόνια: κ' είναι πολὺς καιρὸς αὐτό. . . Ομως, δάντρα μου ἀρραβωνιασμένε, είσαι τώρα ἐσύ στὰ δεκαεννιά μονάχα. . .».

Πρόθυμος γιὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴ στιγμὴ τῆς θανῆς της, τρυφερὰ τῆς μίλησε καὶ είπε.

— «Νὰ σὲ προσμένω, ἀρραβωνιαστική μουν, είτανε χαρά μου δοσού καὶ χρέος μουν. Είμαστε ταμένοι δ ἔνας στὸν ἄλλονε γιὰ ἐφτὰ ζωὲς διάστημα».

— «Μὰ ἔχεις κανένα δισταγμό;» τονὲ ωρτησε ἐκείνη, κυττάζοντάς τονε στὸ πρόσωπο.

— «Ἀγάπη μουν», τῆς είπε, «δ δισταγμός μουν είναι, πῶς θὰ μπορέσω νὰ σὲ γνωρίσω σε ἄλληνης κοριμή, μ' ἄλλο δόνομα — ἐκτὸς δὲν μπορέογης νὰ μοῦ πῆγα δεῖγμα δ σημάδι;»

— «Ἄντο δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάμω», είπεν ἐκείνη. «Μόνο οἱ θεοὶ κ' οἱ Βούδδες ξέρουνε, πῶς καὶ ποῦ θὰ σμίξουμε. Είμαι δῆμος βέβαιη — πολύ, πολὺ βέβαιη — πῶς, δὲν φανῆς ἐσύ δχι ἀπρόθυμος νὰ μὲ δεχητῆς, θάχω κ' ἐγὼ τὴ δύναμι νὰ ξανάρδωσι σὲ σένα. . . Θυμήσου τὰ λόγια ποὺ σου είπα. . .».

— «Επαγε φιά μιλάγη· καὶ τὰ μάτια της ἐκλεισαν. Είταν πεθαμένη.

Ο Ναγάο είτανε είλικρινά ἀφωσιωμένος στὴν Ὁ-Τέη καὶ ἡ λύπη του είτανε βαθειά. Ἐβαλε καὶ τοῦ ἔφτιαξαν μιὰ νεκρικὴ πλακίτσα, διπον είτανε γραμμένο τὸ ζοκούμυνό της¹, καὶ ἐβαλε τὴν πλακίτσα στὸ βουτσουδάν του², καὶ καθημερινῶς ἔβαιζε πρόσφρορα μποστά σ' αὐτό. Πολὺ συλλογίζοτανε τὰ παράξενα πράματα ποὺ τοῦ είπεν Ὡ-Τέη τὴν ώρα ποὺ ἔψυχούσε· καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ενχαριστήσῃ τὴν ψυχὴ της, ἔγραψε ἔνα ἐπίσημο ὑποσχετικό νὰ τὴ στεφανωθῇ, ἀντὶ τοῦ τοῦ ξαναγρυνοῦσε μὲ ἄλλο κορμί. Τῇ γραμμένη αὐτὴ ὑπόσχεσή του τὴ σφράγισε μὲ τὴ βούλλα του καὶ τὴν ἐβαλε στὸ βουτσουδάν δίπλα στὴ νεκρικὴ πλακίτσα τῆς Ὁ-Τέη.

***

Μόλια ταῦτα, ἐπειδὴ δὲ Ναγάο είτανε μοναχοπαῖδι, ἔγεινε ἀνάγκη νὰ παντρευτῇ. Γρήγορα βρέθηκε ὑποχρεωμένος νὰ κάμῃ τὸ φέλημα τῶν ἴδιων του, καὶ νὰ πάρῃ γυναῖκα τῆς ἔκλογῆς τοῦ πατέρα του. Μετὰ τὸ γάμο του ξακολούθησε νὰ βάζῃ πρόσφρορα μπροστά στὴν πλάκα τῆς Ὁ-Τέη καὶ ποτὲ δὲν ἔλειψε νὰ τὴ θυμάται μὲ ἀγάπη. Λίγο-λίγο δμως ἡ εἰκόνα της ἔγεινε θολή στὸ θυμητικό του, — σὰν ὅνειρο ποὺ δυσκολεύεσαι νὰ τὸ θυμηθῆς. Καὶ τὰ χρόνια περνοῦσαν.

Σ' ὅλα ἐκεῖνα τὰ χρόνια ἔπαθε πολλὲς συφορές. Ἐχασε τὸν γονιούς του ποὺ πέθαναν, — ὑστερα τῇ γυναικα του καὶ τὸ μονάκριβο παιδί του. Ἐτοι βρέθηκε ὀλιμόναχος στὸν κόσμο. Παράτησε τὸ ορημαγμένο σπιτικό του, καὶ ἔκινησε γιὰ μακρούν τὰξιδί, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ξεχώσῃ τοὺς καημούς του.

***

Μιὰ μέρα, ἐκεῖ ποὺ ταξίδευε, τὸν ἔβγαλε δὲ δρόμος στὸ Ἰκάο, — σ' ἕνα βουνήσιο χωριό, περίφημο ἄκρων καὶ τώρα γιὰ τὶς θερμοπτηγές του καὶ τὴν ὁμορφιὰ τῶν περιχώρων του. Στὸ χάνι τοῦ χωριοῦ διπον πέζεψε, ἔνα κοφτσί τῷρε νὰ τὸν ὑπήρετήσῃ· καὶ μὲ τὸ πρῶτο ποὺ ξάνοιξε τὸ πρόσωπό της, ἔνοιωσε τὴν καρδιά του νάνταριάζεται δπως δὲν εἶχε ἀνταριαστῇ ποτὲ ὡς τότε. Τόσο παράξενα ἔμοιαζε τῆς Ὁ-Τέη ἐκεῖνο τὸ κοφτσί, ὥστε δὲ Ναγάο τοιμήθηκε μόνος του, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ πὼς δὲν ὄνειρεύσταν. Καθὼς ἐκεῖνη ἡ κόρη πήγαινε καὶ ἔρχόταν — φέροντας φωτιὰ καὶ φαῖ καὶ συγνόζοντας τὴν κάμαρα τοῦ ξένου — κάθε της στάσιμο καὶ κίνημα ζωντάνευε μέσα του κάποια χαριτωμένη ἐνθύμηση τῆς κόρης ποὺ εἶχεν ἀρραβωνιάσει στὰ νειᾶτα του.

¹ Ο βουδδιστικὸς δρός ξοκούμυο (δνομα βέβηλον) ἔννοει τὸ κύριον δνομα, ποὺ ἔχει κανεὶς δσο ξῆ; ἔνθη τὸ κατίμο (ἱερὸν δνομα) ἡ χόμον (νομικὸν δνομα) εἶναι τὰ δνόματα ποὺ παίρνει ἀφοῦ πεθάνῃ — καὶ τοῦ τὰ γράφουν ἀπάνω στὸν τάφο, ἡ ἀπάνω στὴ νεκρικὴ πλάκα στὸν ἐνοικάκ ναό.

² Βουδδιστικὸ εἰκονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ,

Τῆς μύλησε· καὶ αὐτὴ τοῦ ἀπάντησε μὲ μιὰ φωνὴ ἀπαλὴ καὶ γάργαρη ποὺ ἡ γλύκα τῆς τὸν πίκρανε μὲ τὴν πίκρα τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Τότε, μὲ ἀπορία μεγάλη, τὴ φράτησε, λέγοντας.

— «Τρανὴ Ἀδερφή, τόσο πολὺ μοιάζεις μ' ἔνα πρόσωπο ποὺ γνωρίσας μιὰ φορά καὶ ἔναν καιρό, ὥστε μὲ ξάφνισες· σὰν πρωτομπῆκα σὲ τοῦτη τὴν κάμαρα. Νὰ μὲ συχωρήσης λοιπὸν ποὺ σὲ φράτη, ποιός εἰν' δ τόπος ποὺ γεννήθηκες, καὶ πῶς τὸ λένε τὸν τόπον;

— Αμέσως — καὶ μὲ τὴν ἀληθινότητη φωνὴ τῆς πεθαμένης — τέτοια, ἐκείνη τοῦ ἔδωκεν ἀπόριο.

— «Τόνομά μου εἶναι Ὁ-Τέη καὶ σὺ εἶσαι δὲ Ναγάο Τσοσέι ἀπὸ τὸ Ἐτσιγο, δὲ ἀρραβωνιαστικός μου. Ἐδῶ καὶ δεκαεφτὰ χρόνια, ἔγω πέθανα στὴ Νιγάτα· τότε ἔσυ ἔκανες ὑπόσχεση γραφτὴ νὰ μὲ πάρῃς, ἀντὶ ποτὲ μποροῦσα νὰ ξανάρθω σ' αὐτὸν ἔδω τὸν κόσμο μὲ τὸ κορμί γυναικας καὶ σφράγισες τὴ γραφτὴ σου ὑπόσχεση μὲ τὴ βούλλα σου καὶ τὴν ἐβαλες στὸ βουτσουδάν, δίπλα στὴν πλακίτσα ποὺ γράφει τὸνομά μου. Καὶ λοιπόν, ἥρθα ...».

Καθὼς ἐπόρφερε τὰ τελευταῖα λόγια, ἔπεσε ἀναίσθητη.

***

— Ο Ναγάο τὴ στεφανώθηκε καὶ δὲ γάμος τους είτανε εὐτυχισμένος. Ὄμως ποτὲ πειὰ δὲν μπόρεσε νὰ θυμηθῇ ἐκείνη τί τοῦ εἴπε ἀπαντῶντας στὸ φράτημά του στὸ Ἰκάο· οὔτε μπόρεσε νὰ θυμηθῇ τίποτα ἀπὸ τὴν πρώτη της ζωῆς. Ο, τι θυμηθηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη γέννησή της — ποὺ μὲ τρόπο μυστηριώδη ἔφεξε στὸ νοῦ της τὴ στιγμὴ ποὺ ἀνταμώσανε — πάλιν ἔσκοτείνιασε, καὶ ἐτοι

Ο ΣΧΙΔΩΡΙ

Είταν ἔνας κυνηγὸς καὶ γερακάρος, ποὺ τὸν ἔλεγαν Σόντζο καὶ ζοῦσε σὲ μιὰ χώρα ποὺ λέγεται Ταμούρα - νο - Γό, στὴν ἐπαρχία Μούτσου. Μιὰ μέρα βγῆκε γὰρ κυνηγήση, μὰ δὲ μπόρεσε νάρθη κυνῆγι. Γυρζόντας δμως στὸ σπίτι του, σ' ἔναν τόπο ποὺ λέγεται Ἀκανούμα, εἶδε ἔνα ζευγάρι δσχιδόρι¹ (μανταρινόπαπιες), ποὺ κολυμπούσανε μαζὶ σ' ἔνα ποτάμι ποὺ πήγαινε νὰ περάσῃ δ κυνήγος. Νὰ σκοτώηται δσχιδόρι, δὲν εἶναι καλό· δὲ Σόντζος δμως ἔτυχε νὰ πεινᾷ πολύ, καὶ ἔρριξε στὸ ζευγάρι. Ή σαΐττα του τρύπησε τὸ ἀρσενικό, ἡ θηλυκὴ ἔφυγε μέσ' στὰ καλάμια στὸν πέραν δχτο, καὶ ἔγεινε ἀφαντη. Ο Σόντζος πήρε τὸ σκοτωμένο πουλί στὸ σπίτι, καὶ τὸ μαγείρεψε.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὄνειρεύτηκε ἔνα δνειρό τρομερό. Τοῦ φάνηκε πὼς μιὰ δμοφρη γυναικα

ἥρθε στὴν κάμαρά του, καὶ ἀστάθη σιμὰ στὸ μαξιλάρι του, καὶ ἀσχίσεις νὰ κλαίγῃ. Τόσο πικρὰ ἔκλαιγε ὥστε θαρρούσε δ σόντζος πῶς τοῦ σπαραγάζαν τὴν καρδιὰ δσο τὴν ἄκουσε. Κ' ἡ γυναικα τοῦ φώναζε: «Γιατί, — ὥ! γιατὶ τοὺς σκότωσες; τί ἔκανες, τί ἔφταιξε; ... Στὴν Ἀκανούμα εἴμαστε τόσο εὐτυχισμένοι οἱ δυό μας, — καὶ σὺ τοὺς σκότωσες! ... Τί κακὸ σου ἔκανε ποτέ; Εσέρεις καὶ ἔκανες; — ὥ! ξέρεις τί σκληρό, τί ἔλεεινὸ πρόμα ἔκανες; ... Κ' ἐμένα, μὲ σκότωσες μαζὶ, — γιατὶ ἔγω δὲ δὲ τὰ ξήσω δίχως τὸν ἄνδρα μου! ... Μονάχ² αὐτὸν γιὰ νὰ σου πῶ, ήρθα ἔδω». ... Τότε πάλι ξανάκλωψε δυνατά, — τόσο πικρά, ὥστε δὲ φωνὴ τοῦ φρήνου της τρυπούσεν ὡς τὸ μελούδι τὰ κόκκαλα τοῦ ἀνθρώπου δπον τὴν ἄκουσε· καὶ ἔπει μ' ἀναφυλλητὰ τὰ λόγια ἀπὸ τὸ τραγούδι τοῦτο:

Xὶ κονδονορέμπα
Σασοέσχι μόρο βὸ —
Ἀκανούμα νὸ³
Μακόμο νὸ κούρε νὸ⁴
Χιτόρι - νὲ ζὸ ούκι!

(Τὸ δειλινὸ τὸν κάλεσα μαζὶ μου νὰ ξανάρθῃ! — στῆς Ἀκανούμας τὸν ίσκιερὸ τὸν καλαμῖδνα, μονάχη τώρα νὰ κοιμηθῶ — ὥχ! συφροά μου ἀνείπωτη!¹)

¹ Εἶναι συγκινητικὸ τὸ διπλὸ νόημα ποὺ ὑπάρχει στὸν τρίτο στίχο· γιατὶ οἱ συλλαβές ποὺ σχηματίζουν τὸ κύριον ονόμα Ἀκανούμα (Κόκκινος βάλτος) μπορεῖ

Καὶ ἄμα εἴπε τοὺς στίχους τούτους, ἐφώναξε: — «Ἄχ, δὲν ξέρεις — δὲν μπορεῖ νὰ ξέρῃς τί ἔκανες! Ὄμως αὐριο, σὰν πὰς στὴν Ἀκανούμα, θὰ δης, — θὰ δης...» Αὐτὰ λέγοντας καὶ κλαίγοντας λυπητερὰ πολὺ, ἔφυγε ἡ γυναικα.

— Αμα ὑπένησε δ σόντζος τὸ πωὸ, τὸνειρο αὐτὸ ἔμεινε τόσο ζωηρὸ στὸ νοῦ του ὥστε πολὺ τὸν εραζέ. Θυμάτανε τὰ λόγια: — «Όμως αὐριο, σὰν πὰς στὴν Ἀκανούμα, θὰ δης, — θὰ δης...» Καὶ ἀποφάσισε νὰ πάγι ἔκει ἀμέσως, γιὰ νὰ μάθῃ ἀν τονειρό του είτανε τίποτα παραπάνω παρὰ δνειρό.

— Ετοι πῆγε στὴν Ἀκανούμα· καὶ ἔκει, σὰν ἔφτασε στὴν ἀκροποταμιά, εἶδε τὴ θηλυκιὰ τὴν δσχιδόρι ποὺ κολυμπούσε μοναχή. Καὶ τὸ πουλί τὸν είδε τὸ Σόντζο, τὴν ἵδια τὴ στιγμή δμως, ἀντὶ νὰ κυττάξῃ νὰ φύγῃ, κολύμπησε ἵσια κατεπάνω του, καὶ ὅλο τοὺς θωρούσε μ' ἔναν παράξενο τρόπο. Καὶ τότε, μὲ τὴ μύτη της, ἔσκισε ἀξαφνα τὸ κορμί της τὸ ἵδιο, καὶ ξεψύχησε μπρὸς στὰ μάτια τοῦ κυνηγοῦ.

— Ο Σόντζος ξούρισε τὸ κεφάλι του καὶ ἔγεινε παπᾶς.

[¹ Απὸ τὸ ἀγγικὸν ὑπὸ Ν. Π.]

ΛΕΥΚΑΔΙΟΣ ΧΕΡΝ

νὰ διαβαστοῦνε καὶ ἀκάνου - μά, ποὺ θὰ πῆ δ καρδὸς τοῦ ἀχάριστου (ὴ δλόχαρου) δεσμοῦ μας». «Ωστε τὸ ποίημα μπορεῖ νὰ ἔχηγηθῇ καὶ ἔτσι ἀκόμα: «Αμα ἄσχισε τὸν ουχτῶνη τὸν κάλεσα μαζὶ νὰ πάμε! ... Τώρα πονέρασε δ καρδὸς τοῦ δλόχαρου δεσμοῦ μας, τί συφροά, νὰ κοίτωμαι ὀλομόναχη στῶν καλαμῶν τὸν ίσκιο!» — Τὸ μακόμο εἶναι ἔνα καλάμι, ποὺ τὸ κάνουνε καλάδια.

ΣΤΟ ΧΡΙΣΟ

ΒΑΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΙ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΘΗΒΩΝ

Εν τῶν σπουδαιοτέρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καταφίλησεν τιζομένων μουσείων εἶνε τὸ τῶν Θηβῶν. Ἐν αὐτῷ ἔχουσι συγκεντρωθῆ αἱ ἀρχαιότητες ὅχι μόνον τῶν Θηβῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Πλαταιῶν, τῶν Θεσπιῶν, τῆς Ἀνθηδόνος, τοῦ Ἀκραιφνίου καὶ τοῦ Πτέρου. Εἶνε δὲ ποικιλωτάτης φύσεως, ἥτοι ἐπιγραφαὶ παντὸς εἰδούς, ἀρχιτεκτονικὴ μέροι ἐκ λίθου ἢ πηλοῦ ὅπτου, γλυπτά ἐκ πάρου ἢ μαρμάρου καὶ τέλος πλαγγόνες καὶ ἄγγεια κυρίως προερχόμενα ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ νεκροταφείου τῆς ἀρχαίας Μυκαλησσοῦ.

Ἐνδός κιγκλιδόφρακτος περιβόλος ἐγκλείει τὸ μουσεῖον καὶ ἔνα ἴσχυρὸν φραγμικὸν πύργον ἔκτισμένον διὰ λίθων ληφθέντων ἐκ παλαιοτέρων κτιρίων.⁹ Οπισθεν τοῦ μουσείου ἡ δυτικὴ καὶ ἡ βορεία πλευρὰ τοῦ περιβόλου ἀνυψοῦται σχηματίζουσα πρὸς τὰ ἐντὸς στοάν, τῆς ὅποιας ἐν μέρος ὑψηλότερον (ὑπὲρ τὰ 10 μ.) στεγάζει τὸ ἔκμαγμα τοῦ Λέοντος τῆς Χαιρωνείας, τὸ δὲ λοιπὸν περιίχει τὰς ἐπιγραφάς. Μεταξὺ τούτων είνε πλεῖσται σπουδαιοτάτου ἵστορικου περιεχομένου ώς ἡ περιλαμβάνουσα χρηματικὰς συνεισφορὰς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διὰ τὸν ἕρδον πόλεμον (356-346), δην ἐπολέμησαν οἱ πλεῖστοι Ἑλληνες καὶ μάλιστα οἱ Βοιωτοὶ κατὰ τῶν Φωκέων, ιεροσύλως καταλαβόντων τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Διὰ τὴν ἴστοριαν τῆς τέχνης Ἰδιαιτέρως ἀξιομνημόνευτος είνε βάσις καλλιτεχνήματος, ἔργου τοῦ Πραξιτέλους ώς μαρτυρεῖ ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφή.

Τὸ κάτω πάτωμα τοῦ μουσείου περιέχει τὰ γνωστά ἔργα ἐντὸς πέντε αἰθουσῶν. Ἀντιπροσωπεύονται δὲ ἐνταῦθα πᾶσαι αἱ περιόδοι τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς ἀρχαὶ τοῦ 7^{ου} αἰώνος μέχοι τῶν ἐσχάτων χρόνων τῆς καταπτώσεως κατὰ τὸν 3^{ον} ἢ 4^{ον} αἰώνα μ. Χ. Οἱ ἀρχαῖοι «κοῦροι» τοῦ Πτφου εἶνε ἐκ τῶν παλαιοτάτων ἔργων τῆς τέχνης, οἱ ἀνάγλυπτοι ἵππεις οἱ παριστάνοντες τὸν νεκρὸν ὡς ἥρωα πρὸ βωμοῦ εἶνε ἐκ τῶν νεωτάτων. Ἐν τῇ κεντρικῇ αἰθουσῇ εἶνε ἑκτεθειμένοι ἀξιολογώτατοι τίνες λίθοι ἀποτελοῦντες τὸ ἀγλάσμα τοῦ μουσείου: τρεῖς ἀκέραιαι ἐπιτύμβιοι στῆλαι ἐκ μέλανος λίθου τοῦ Κιθαϊρώνος, ἔξελθοῦσαι, φαίνεται, ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου ἐνὸς καὶ τοῦ ἀντοῦ τεχγίτου. Παριστάνουσιν ἑκάστη ἀνὰ ἔνα πολεμιστὴν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπιθέσεως. Ὁ Μνάσων καὶ ὁ Ρύγχων μάχονται διὰ τοῦ δόρατος καὶ τῆς ἀσπίδος, κρατοῦντες συνάμα διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐγχειρίδιον ἐν κολεῷ, ὁ Σωγένης μάχεται διὰ μαχαίρας καὶ ἀσπίδος, ἐνῷ τὸ δόρυ κατάκειται πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Τοῦ Ρύγχωνος καὶ τοῦ Σωγένους αἱ ἀσπίδες εἶνε κατάκοσμοι ἐσωτερικῶς, παριστάνουσαι τὸν Βελλεροφόντην ἐπιβιάνοντα τοῦ Πη-

καὶ δι τοῦ χαλκοῦ ήνιοχος διὰ τὸ μουσεῖον τῶν Δελφῶν, τοῦτ' αὐτὸν εἶνε διὰ τὰς Θήβας αἱ μέλαιναι χραὶκται στῆλαι. Οἱ μελετῶν τὴν ἀρχαιότητα κόσμος καὶ οἱ ἔχοντες ἐν γένει καλλιτεχνικὴν αἰσθήσην ἀνθρώποι, θὰ θαυμάζωσιν

δαῖος ἐπίσης διὰ τὴν καθ' ὅλου Ἑλληνικὴν
ἱστοριῶν ὁ μέλας λίθος ὁ περιέχων τὸν λόγον,
ὅν ἔξεφωνήσεν ὁ Νέρων κατὰ τὰ Ἰσθμια τοῦ
67 μ. X. ἀνακηρύκτων τοὺς Ἑλληνας ἐλευθέ-
ρους δῆθεν καὶ «ἀνεισφόρους».

Εἰκ. 1. — Πωρίνη ἐπιτύμβιος πλάξ του Μουσείου Θηβῶν. Η ἐπιγραφή είναι «παλίμψηστος». Παλαιότερα: ΟΝΗΣΙΜΟΣ. Νεωτέρα: ΜΝΑΣΕΑΣ

αὐτὰς πάντοτε, ὅταν τελειουμένης τῆς κατατάξεως τοῦ μουσείου γνωρίσωσιν αὐτάς.

¹ Ἀξιομνημόνευτοι εἶνε ἐπίσης ἐν τῇ αἰδήσιᾳ ταύτῃ τοῦ μουσείου πώριναι τινες ἐπιτύμβιο πλάκες παριστάνουσαι θρηγυὸν ναοῦ μετ' ἀετώ-
ματος ἐν τῷ ὅποιώ εἰκονῆς-

ματος, εν τῳ οποιῳ εικονιζεται ενιστε δ τύμβος, (εἰκ. 1) ἐφ' οὐδὲν ήσαν ιδρυμένα αἱ πλάκες. Συλλαμβάνομεν οὕτω τὴν ὅψιν, ἣν κατὰ μέγα μέρος εἰχον τὰ νεκροταφεῖα τὰ σύγχρονα πρός τοὺς λίθους τούτους. Όμοιόν τις λίθους φαίνεται διτετράγωνον ἐπὶ τῶν τάφων οἱ Σικυώνιοι, ἀλλὰ γνωρίζομεν αὐτοὺς υῦν μόνον ἐκ τῆς Βοιωτίας, ἔνθα δὲν ήσαν μεμαρτυρημένοι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πηγῶν. Πολλαὶ τῶν πλακῶν διατηροῦσι καὶ ζωηρὰ λειψανά

πηγῶν. Πολλαὶ τῶν πλακῶν Εἰκ. 2. — Πωρίνια διατηροῦσι καὶ ζωηρὰ λείψανα ματὶ κράνος, μεταπολυχρωμίας, μία δὲ ἀντὶ γλυπτῆς ἐργασίας δεικνύει πάντα τὸν θριγκὸν δικαθαρωτάτων μόνον χρωμάτων ἀπεικονισμένον. Καὶ ἐν τῷ μουσείῳ Τανάγρας ὑπάρχουσιν ὅμοια πλάκες (εἰκ. 2). Ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν ἐπιγραφῶν τῆς αἰθιούσης ταύτης μνημονεύομεν τὸν ἐπιτύμβιον κύβον τοῦ βοιωτάρχου Ξενοκράτους, ὃστις ἦτο γνωστὸς συστρατηγος τοῦ Ἐπαμεινάνδος κατὰ τὴν δλεθρίαν διὰ τοὺς Λακεδαιμονίους μάχην τῶν Λεύκτρων. «Ο λίθος εἶνε κατ' ἀκολουθίαν πρώτης τάξεως ἴστορικὸν κειμήλιον διηγήσας τὴν ἴστορίαν τῶν Θηβῶν κυρίως, ὃς εἶνε σπουδαῖος

Εἰκ. 2. — Πωρίνη ἐπιτύμβιοι τλάξι του Μουσείου Τανάγρας. Ἐν τῷ ὀδετώματι κοάνος, μεταξὺ δύο ἀσπιδῶν. Ὑπέρ τὸ ἀέτωμα γρῦπες ὡς ἀκρωτήρια.

λετῷ καὶ διδάσκηται μετ' ἀσφαλείας τίνα ἄγγεια συγχρονίζονται πρὸς τίνας πλαγγόνας καὶ πρὸς τίνα τοιαῦτα σκεύη συνυπάρχοντιν ὠδισμένου τύπου ἐπιγραφαὶ κεχαραγμέναι πολλάκις ἐπὶ τῶν ἄγγειων. Εἶνε δὲ ἄγγεια τινὰ καὶ πλαγγόνες ἀξιολογώτατα καὶ ἐνίστε περιεργότατα ἔργα τέχνης καθ' αὐτὰ ἔξεταζόμενα. Ἡ ἐργασία ἐπὶ τῶν εὑρημάτων τούτων θὰ διαιρέσῃ ἀκόμη πολὺν χρόνον καὶ δύναται τις ἀπὸ τοῦδε νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ μουσεῖον πληρωθὲν σχεδὸν ἥδη ἔξ οἰκολή-
ρου θὰ γίνη ἀνάγκη νὰ μεγεθυνθῇ.

ΣΤΑΓΟΝΕΣ

Νευρική άπό το σκοτάδι της κάμαρας, πού έβοήθησε της μελαγχολίες της νά γιγαντώσουν εύπολα, άπαραλλακτα δπως ή σκοτεινή νοιτια γιγαντώνει τάργαιαγκαθα, πού είνε, δπως και δλες οι πειρακτικές και δημοιες βλαστήσεις, οι νευρικοί παροξυσμοί της γῆς, σνοιξε τή βαρειά πόρτα του μπαλκονιού κι ἐπετάχθη ξώ με τά μαλλιά λιμένα και τά μάτια υγρά και κουρασμένα ἀπό την τραγικότητα τῶν συλλογισμῶν.

Ἐμπρός της ἀπλώνονται οι νυχτωμένοι ἄγροι σὰν μαῦρα κι ἀτελείωτα βελουδωτά σεντόνια, πού τὸ χνοῦδι τους ἔδω κι ἐκεὶ ἀφίνει μίαν ἀσύλληπτη γυαλάδα, κι αὐτὴ ἥταν τὸ ἀντιφέγγισμα τῶν ἀστεριῶν ποὺ ἐπλέκονταν και ἵσαναπλέκονταν στοὺς προαιώνιους δικούς των χορούς.

Μά αὐτὴ δὲν είχε μάτια γιὰ τὴν ἀντίληψι τῶν ωραίων και τῶν ἀρμονικῶν ἐκείνη τὴ στιγμή.

Καὶ παραπονεμένη δπως ἥταν ἀπό τῆς ἀκαθόριστες αἴτιες τῆς ψυχῆς, πού είνε οἱ χειρότερες, ἀκούμπησε τὸ κεφάλι τῆς στὸ ψυχρὸ καγκέλωμα τοῦ μπαλκονιού και φάντιζε μὲ δάκρυα τὰ σπαρτά ποὺ. ἡσύχαζαν.

Καὶ λές πως ἥταν μολυβένιες, ἀσήκωτες, οι σταρόνες ποὺ ἐπεφταν ἀπ' τὰ μάτια τῆς ἔγερναν τὰ σπαρτά.

Ἐκείνη τότε ἀκούμπησε τὸ φλογισμένο μέτωπο στὸ χέρι τῆς, κι ἐσυλλογίσθη μὲ τὰ μάτια ψηλὰ στὰ ἀστέρια ποὺ ἐχόρευαν πάντα.

— "Ἔχει τόσο μεγάλο βάρος ἔνα δάκρυ, ποὺ εἶνε δ ἀφρός τοῦ πόνου και τὸ ξεχείλισμα, ὥστε νά μετατοπίζῃ τὴ στάσι τῶν πραγμάτων κι ἀπό

δρθὰ και περήφανα νὰ τὰ κάνη σκυφτὰ και ταπεινὰ και λυπημένα; Κ' ἐκλαψε ὁ ἀνθρωπός φαντάζομαι ἀν ἐκλαγε ἐκείνος ποὺ ἐφτιασε τὸν ἀνθρωπό και τὸ δάκρυ!

Ἐίπε κ' ἐκούνησε τὸ κεφάλι νευρικά, σὰν νὰ ηθελε νὰ διώξῃ ἀπό μπροστά της ὀλόκληρη κι ἀτελείωτη σειρὰ ἀπὸ σκέψεις κι ἀπορίες.

Τὴν στιγμὴ δύμα ἐκείνη αἰσθάνθη κάτι σὰν δάκρυν νὰ κυλᾶ στὸ μάγουλό της, και κάτι ποὺ δὲν είχε τρέξῃ ἀπ' τὰ μάτια της.

Ἐκύταξε ψηλά ἀφοιά συννεφιά είχεν ἀπλωθῆ και τώρα τὰ ἀστέρια ἐφαίνοντο σὰν μάτια γλυκά και λιγωμένα ποὺ ἐκύταζαν μέσα ἀπό διάφανη γάζα.

Ήταν μὰ σταγόνα βροχῆς...

Καὶ τώρα ἀδελφωμένα τὰ δάκρυα τούρανοῦ μὲ τὰ δάκρυα τῆς ψυχῆς της πέρφτον μαζὶ στὴ γῆ, — ποὺ ποιὸς ξέρει ἐκεὶ τί είδος παράξενα και φαρμακερὰ φυτὰ θὰ φυτρώσῃ.

Καὶ τὰ σπαρτά ποὺ ποὺ ἔγερναν τὴς κορφές, τώρα ἔσπλανονται στὸ χῶμα, σὰν ἀνθρωποι θανάσιμα πληγωμένοι.

Ἀκούμπησε πάλι η γυναῖκα τὸ φλογισμένο μέτωπο στὸ χέρι τῆς και είπε στὴ ψυχή της.

— "Οστε ἔχει κι δ οὐρανὸς ἀγωνίες; . . . Ναι και δχ; . . . Μέρα και νύχτα; . . . " Ερωτα και μίσος; . . . Μυστικές κι ἀγνωστες θυσίες; . . . Πόθους ἀνεκτέλεστους, κι δνειρα ποὺ δὲν θὰ τολμήσουν νὰ μελετηθοῦν ποτέ; . . .

Κάτι θὰ τῆς ἀπάντησε σταθερά: ναί!

Γιατὶ ἔκρυψε τὰ μάτια της στὰ χέρια κι ἐκλαψε δυνατά. . . .

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ
(Κνεία Πολ. Δημητρακοπούλου)

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΙΓΚΗΠΩΝ

Η α εἶνε εὐχάριστον νὰ εἶνε κανεὶς πρόγκηψ, δχι βασιλεὺς ή αὐτοκράτωρ (αὐτὸι ἔχουν παραπολὺ βαρείας δουλείας, ἐὰν ἔχουν ίσως ἐντονωτέρας χαράς ὑπερηφανείας), ἄλλα μεγιστάν, φέρων μέγα ίστορικὸν δνομα, πρόγκηψ ἐν ἀπομακύνα εἰς δημοκρατίαν, και, ἐὰν θέλετε, ἀορίστως μητστήρ θρόνου. Ἐν πρώτοις, ὑπάρχουν πιθανότητες ὅτι εἶνε εὐνοϊκώτατα ἀπό τὴν φύσιν προκαταβολήν, και, κατὰ τὰ σωματικὰ και πνευματικὰ χαρίσματα, ὑπεράνω τῶν κοινῶν ἀνθρώπων. Δὲν θὰ προβώ μέχρι τοῦ νὰ είπω δχ δ Λαβρογιέρ «ὅτι, θεογέννητοι, ἀποβαίνουν ἀνώτεροι τῶν νόμων τῆς φύσεως, ὅτι η ἀξία παρ' αὐτοῖς προλαμβάνει τὴν ήλικίαν και δτι

ἐνωρίτερα ἀνδροῦνται παρ' ὅσον οι κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀφίνουν τὴν παιδικὴν ήλικίαν». Ενρέμησαν πρόγκηπες μηδαμινότητος ἀναμφισβήτητον και δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐνλαβέστερον τῶν παρατηρητῶν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ παλαιὸν γένος εἶνε, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ, μία ἐπιλογὴ η δποία ἐξηκολούθησεν ἐπὶ αἰώνας.

Οι τὴν καρδίαν και τὸ πνεῦμα ἐντελῶς μέτριοι ἀποτελοῦσι, φρονῶ, ἐν αὐτῷ τὴν ἐξαίρεσιν και οι διλγώτερον προκαταβολήν, εἶχουν ἀκόμη μίαν ὑπερηφάνειαν τοῦ αἰματος, μίαν ἀντίληψιν τῆς παραδόσεως, τὰ δποία δίδουν εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμιν νὰ εἶνε φρονηματίαν. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ ἐκείνους οι δποίοι εἶνε και οι περισσότεροι, οἱ

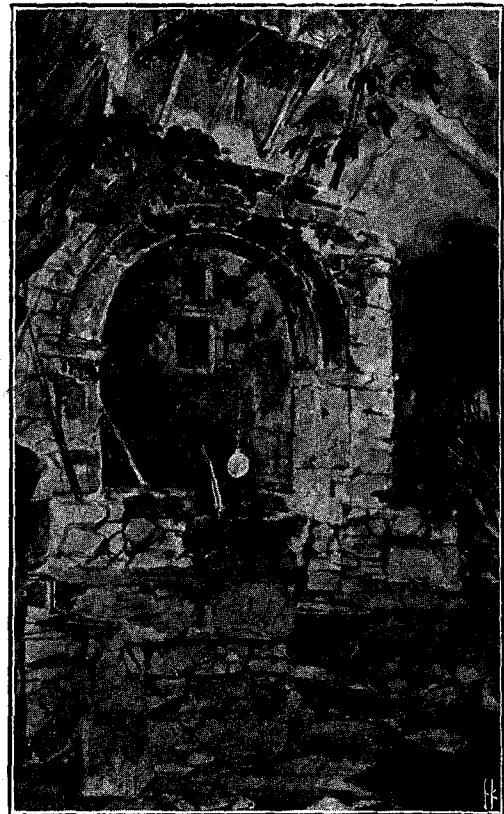
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤΕΜΝΙΤΣΑΣ ΤΗΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

δποίοι γεννῶνται πνευματώδεις και εὐγενεῖς, θὰ ἔλεγε κανεὶς δτι ἀναγνωρίζεται εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τούτῳ περισσότερα χάρις η εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀναμφιβόλως διότι τὰ χαρίσματα αὐτὰ εἶνε εἰς αὐτοὺς διλγώτερον ἀπαραίτητα και φαίνεται ἐπίσης δτι είνε εἰς αὐτοὺς εὐκολώτερον ἀπό δημάς νὰ κάμουν χρῆσιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ διὰ νὰ διαχαράζουν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν βίον χαρίεντα και ἱδύτατον. Πλήρη τούτου, δὲν θὰ εἶνε μίκρα ἐνχαρίστησις, και είνε τούλαχιστον εἰς λόγος διὰ νὰ ζῇ κανεὶς, τὸ νὰ γνωρίζῃ δτι συνεχίζει γένος ἐπίσημον, ν' ἀνευρίσκῃ ν' ὄνομα του πανταχοῦ ἀναμεμιγμένον μὲ τὴν ίστορίαν, ν' ἀναγνωρίζῃ προγόνους μεταξὺ τῶν ιδιντόρων τῶν λαῶν και μεταξὺ τῶν πρωταγωνιστῶν οι δποίοι ἐπταξαν δημοσίᾳ τὸν δόλον αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου. Ήμεῖς οι ἄλλοι ἀποτελοῦμεν συνέχειαν ἐνδιά πλήθυνος ἀνωνύμου, και πλήθυνος ἀνωνύμου θὰ εἶνε η συνέχεια δημάς. Είμεθα, ως νὰ εἴπωμεν, ἀποκομένοι ἀπό τὸ παρελθόν, και μόνον εἰς τὸ παρόν ἔχομεν σύμφεροντα. Τὸ ἀνώφελες και μάταιον τῆς ζωῆς γίνεται ἐναργέστερα καταφανεῖς εἰς δημάς οι δποίοι ἀν ἐκπροσωπῶμεν κάτι, τὸ

ἐκπρόσωποῦμεν μετὰ ἐκατομμυρίων ἀλλων ὅντων. Αὔτοί, δὲν ἔχουν η ν' ἀφεθοῦν νὰ ζοῦν διὰ ν' ἀποτελέσουν μέρος τῆς ίστορίας. "Ο, τι οἱ λοιποὶ ἀνθρώποι δὲν ἐπιτυγχάνουν η διὰ τῆς μεγαλοφυΐας, τοῦ πλούτου η ἀγῶνος ἐξαιρετικοῦ, τὴν μνήμην τῶν μεταγενεστέρων γενεῶν, τὴν μνείαν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ μέλλοντος, οι πρόγκηπες ἐξασφαλίζουν μὲ μόνην τὴν ἔλευσίν των εἰς τὸν κόσμον, και ἐὰν τὸ πᾶν είνε ματαύτης, καθὼς δὲν ἀμφιβάλλω καθόλου, αὐτὸι εἶνε διό τόσον μία ἀπό τὰς μοταύτητας τὰς περιζητήτους ἀπό τοὺς περιβάλλει, σχεδὸν ἀκουσία παρ' ἐκείνοις οι δποίοι τὴν ἐκδηλοῦσι πρὸς αὐτούς, ἀναγινώσκουν σχεδὸν διὰ πόσουν στιγμὴν εἰς τοὺς δρμαλμούς, εἰς τὰς κινήσεις, εἰς δηλητήρια, και αὐτῶν ἀκόμη τῶν σημαντικωτέρων προσώπων, δτι ἀνήκουσιν εἰς γένος ἀνώτερον και προνομιούχον.

***

Αλλὰ θὰ εἶνε ἐπίσης πολὺ δυσάρεστον νὰ εἶνε κανεὶς πρόγκηψ. Τὸ ὄνομά των τοὺς καταπίει δσω και τοὺς ὑποστηρίζει. Αί πρὸς αὐτοὺς ἐκδηλώσεις εὐλαβείας, δὲν ηξεύρουν

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — ΒΡΥΣΗ ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤΕΜΝΙΤΣΑΣ ΤΗΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

καθόλου οὗτοι ἔαν ἀπευθύνωνται εἰς τὸ γένος των ἢ εἰς τὸ ἄτομόν των. Ἐάν ἔχουν ὑπερηφανίας τὰς δύοις ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν, ὑπάρχουν δύμας ἐπίσης καὶ ὑπερηφάνεια εἰς τὴν χαρὰν τῶν δύοιων δὲν θὰ δυνηθοῦν ποτὲ νὰ ἔντρυφήσουν μὲ ψυχὴν ἐντελῶς ἥσυχον. Ὁποιαδήποτε καὶ ἀνὲν ἡ αἴγλη τῆς ἀτομικῆς των ἀξίας, ποτὲ δὲν γίνεται σαφῆς διάλογοις μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνης τὴν δύοιαν ἀντλοῦν ἀπὸ τὴν καταγωγὴν των. Ἐάν εἶνε μέλη Ἐταρείας ἐπιστημονικῆς, ποτὲ δὲν θὰ ἥξενδον ἀκριβῶς ἀν τὸ διφεύλουν εἰς τὰ συγγράμματά των ἢ εἰς τὸ δύνομά των. Εἶνε οἱ διλγώτερον ἐλεύθεροι ἀπὸ δύοις τοὺς ἀνθρώπους. Ὕπαρχουν δρισμένα αἰσθήματα τὰ δύοια διφεύλουν νὰ ἔχουν, δρισμέναι γνῶμαι τὰς δύοις διφεύλουν νὰ δοξάζουν, καὶ δταν ἀκόμη ἐνδομύχως διαφοροῦν πληρέστατα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἀκόμη δὲν εἶνε εἰς αὐτοὺς καθόλου δυνατόν, καὶ πολλάκις ἡ ἐπιτακτικότης τοῦ προσήκοντος εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν διαμορφόνει καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς μυχίους λογισμούς των. Τὰ δριαὶ ἔντος τῶν δύοιων ἡ ἴδια αὐτῶν ἀντίληψις δύναται νὰ ἀσκήται καὶ ἐνεργῇ δημοσίᾳ εἶνε πολὺ στενά, καὶ ἐπειδὴ ὁ περιοδισμὸς αὐτὸς εἶνε ἀναπόσπαστος ἀπὸ τοῦ μεγαλείου αὐτῶν, μάλιστα δὲ καὶ τὸ προφυλάττει, ἐγκαρτεροῦσιν εὐκόλως εἰς αὐτόν, ἡ μᾶλλον δὲν ὑπάρχει λόγος πρὸς ἐγκαρτέρησιν, διότι δὲν τὸν θεωροῦσιν ὡς περιοδισμόν. Ἀλλά, πραγματικῶς, καὶ μολονότι δὲν τὸ ἀντιλαμβάνονται πάντοτε, εἶνε ἀληθῶς, ψυχῇ τε καὶ σώματι, δοῦλοι τοῦ δινόματός των. Ἡ μεγίστη αὐτῆς δουλεία ἐπιπροστίθεται δι' αὐτοὺς εἰς τὰς δουλείας αἱ δύοις εἰπιβαρύνουν πάντοτε τὰς ἀνθρωπίνους κρίσεις.

Μόνον δοσον ἀφορᾶ τὰ ἡμή θὰ ἡδύναντο νὰ παράσχουν εἰς τὸν ἔαυτόν των κάποιαν ἐλευθερίαν, καὶ ἄλλοτε ἀφίνων ἀσμένιως τὸ σῶμα των νὰ ἐκδικήται διὰ τὰς δουλείας τοῦ πνεύματός των ἀλλὰ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀρνοῦνται ἡδη εἰς τὸν ἔαυτόν των τὴν παρηγορίαν αὐτήν. — Ζῶσι τέλος εἰς κόσμον λίαν περιωρισμένον δὲν ενδισκοῦνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου ἢ μετὰ εναριθμοτάτων ἀνθρώπων δὲν δύνανται ἄρα νὰ γνωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους ἢ ἀτελῶς. Δὲν τοὺς βλέπουν κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ ὑπὸ λίαν ἰδιαιτέρων καὶ λίαν στενήν γωνίαν, καὶ εἰς στάσιν εὐλαβείας ἢ δυσπιστίας. Εἰς πρίγκηψ δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἐν μέρῃ ἀνθρωπίνῃ πάλι, νὰ ζήσῃ εἰς τὸν δρόμον, νὰ πηγαίνῃ δπον θέλῃ, νὰ ἔρχεται διμαλῶς εἰς συνάφειαν μὲ ἀνθρώπους πάσης κοινωνικῆς τάξεως. — Εἰς πρίγκηψ δὲν δύναται, εἰς ἡλικίαν εἶκοσι ἑτάν, νὰ δημοσιεύσῃ στίχους. Δὲν ἔχει οὔτε τὴν ἐλευθερίαν, οὔτε τὰ μέσα νὰ συγγράψῃ μυθιστορήματα νατουραλιστικά, ἐμπρεσσιονιστικά, πεσσιμιστικά, ἀναλυτικά, ἢ ἄλλα. Δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶνε κριτικός. Ὁ

ἀτυχῆς δὲν ἡμπορεῖ νὰ συγγράψῃ ἢ μόνον περὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τῆς διπλωματικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἱστορίας, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη δὲν ἔχει ποτὲ πλήρη ἐλευθερίαν.

***

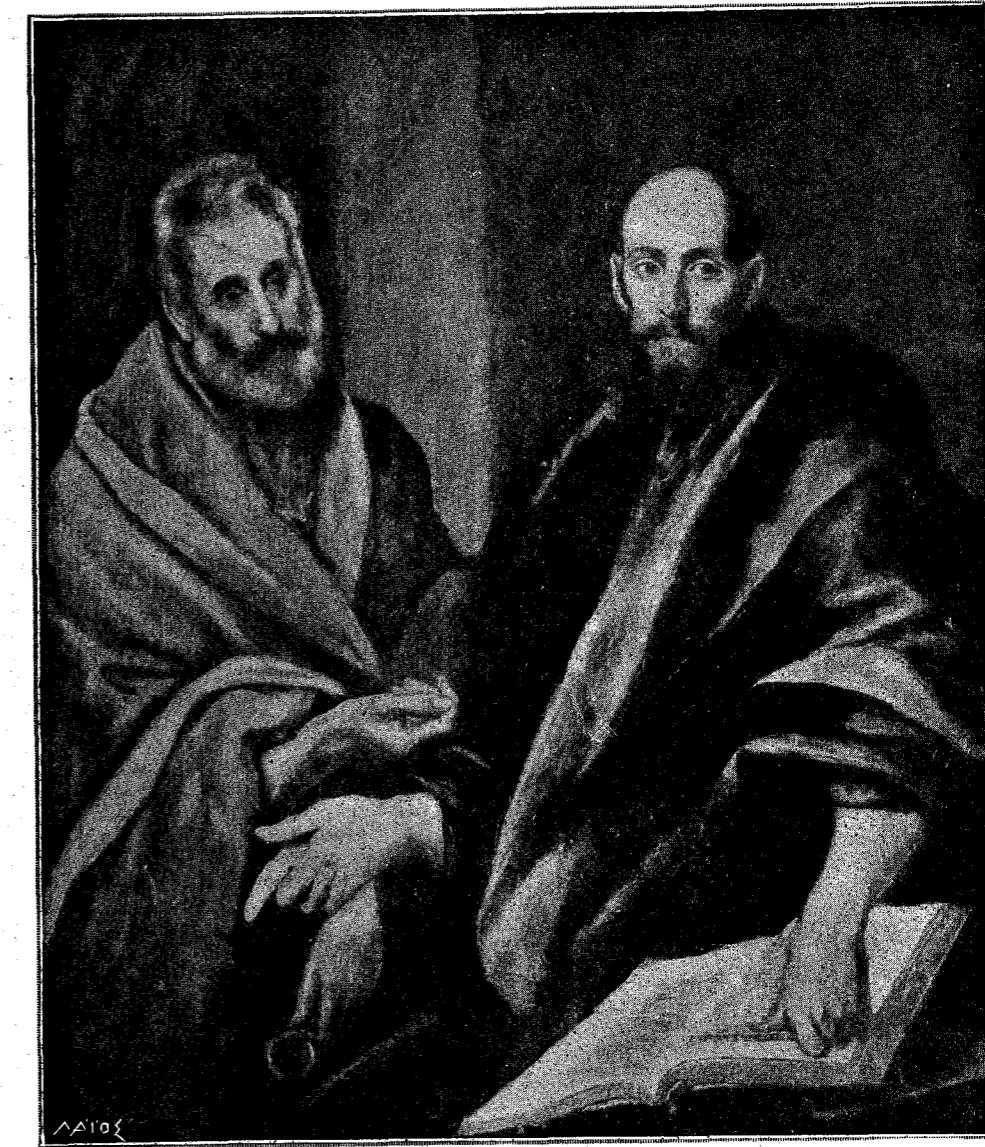
Ναί, εἶνε μελαιγχολικὸν νὰ εἶνε κανεὶς πρίγκηψ Ζῆ καὶ ἀποθνήσκει ἀπομονωμένος ἀπὸ τὴν ἀπειρον ἀνθρωπότητα. Δὲν βλέπει, ἀπὸ τὴν μεγάλην κομῳδίαν, παρὰ μόνον τεμάχια ἐπιτηδευμένως διασκευασμένα. Δὲν ἔχει θεάματα κάπως περίεργα, δὲν ἀνακαλύπτει πληρέστατα τοὺς ἀνθρώπους παρὰ μόνον ἐν ὅρᾳ στάσεως καὶ ἐπαναστάσεως. Τέλος, ἔαν εἶνε ἀληθές, καθὼς φρονῶ ἔγω, διτὶ ἡ ζωὴ ποὺ περισσότερον ἀξίζει νὰ ζήσῃ κανεὶς εἶνε ἐκείνη ἡ δύοις μᾶς ἐπιτρέπει νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς δύοις αὐτῆς τοὺς ἀναβαθμοὺς ὑπὸ δλας αὐτῆς τὰς σκέψεις, ὑπὸ δλας αὐτῆς τὰς γραφικὰς μορφάς καὶ εἰς δλα τὰ ἡθικὰ αὐτῆς ἀδυτα, τὸ καλλίτερον εἶνε νὰ κατάγεται κανεὶς ἀπὸ τὸν λαόν καὶ ἀπὸ τὸν πλέον μικρόν. Διότι ἐν πρώτοις εἶνε τὸ μόνον μέσον διὰ νὰ ἴδῃ ἀπὸ πλησίον τὰ ἡθη, τὰ αἰσθήματα, τὰς ψυχὰς τῶν ταπεινῶν, καὶ τὸν περὶ ὑπάρχεις ἀγῶνα ὑπὸ τὰς ἀπλουστεράς καὶ τραγικωτέρας μορφάς του. Βλέπει κανεὶς οὕτω τὴν ζωὴν γυμνὴν καὶ ἀποκτῷ καρδίαν εὐσπλαχνικήν. Μανθάνει συγχρόνως πόση ἐνίστε πνευματικὴ καὶ ἡθικὴ πρωτοτυπία ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἔξιτερικήν καὶ ταπεινοφροσύνην. Καὶ ἀπὸ ἔκει, ἔαν ἔχῃ κανεὶς δλίγην καλὴν τύχην, ἡμπορεῖ ν' ἀνέλθῃ, νὰ περάσῃ ἀπλῶς ἀπὸ δύοις τοὺς κόσμους ἢ καὶ νὰ ἐνδιατρίψῃ εἰς αὐτοὺς ἀλληλοδιαδόχως, νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἀστούς, τοὺς ἐμπόρους, τοὺς μποέμ, τοὺς καλλιτέχνας, τοὺς πολιτικοὺς καὶ ἔκείνους τοὺς δύοις λέγουν ἀνθρώπους τοῦ κόσμου. Καὶ δὲν εἶνε κακὸν ἐπίοις νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐκπαιδευθῆ ἀπὸ τὸν κληροκούν, ἐπειτα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, νὰ ἔχῃ λάβη ἐκπαίδευσιν ἐναλλὰξ θρησκευτικὴν καὶ καθαρῶς λαϊκήν αὐτὸν τὸν ὑποβοηθεῖ κατόπιν νὰ ἐννοήσῃ περισσότερα πράγματα. Ὅμηρει, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, νὰ περισύλλεξῃ ἐντυπώσεις σαφεῖς καὶ ποικίλας ἀπὸ πᾶν διτὶ ἐνδιαφέρον παρέχει ἡ πραγματικότης, καὶ ἡμπορεῖ ἀκόμη εὐκολώτερα νὰ πράξῃ τοῦτο, ἐδὲν ἐπρόσεξε νὰ διατηρηθῇ ἐλεύθερος καὶ ν' ἀποφύγῃ τὸν γάμον, δ ὅποιος, καθὼς λέγει δ Λαβρούγιαρε, «ἔπαναφέρει τὸν καθένα εἰς τὴν τάξιν του». Ἀλλὰ ἡ φιλοσοφικὴ αὐτῆς περιοδεία ἀνά τὰ διαμερίσματα τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας δὲν εἶνε δυνατή, ὡς εἰπον, παρὰ μόνον ἐὰν δρμηθῇ κανεὶς ἀπὸ πολὺ κάτω. Τὸ κατ' αὐτήν διεύθυνσιν ταξίδιον δὲν γίνεται. Ὁ συγγραφεὺς ἢ δ ἐρασιτέχνης δ καταγόμενος ἀπὸ τὸν λαόν, ἡμπορεῖ ἐνίστε νὰ ὑψώσῃ τὴν παρατήρησίν του μέχρι τῶν ἰσχυρῶν, διατρέχων δλην τὴν διάμεσον

χώρων δ ἰσχυρὸς δὲν ἔξερχεται καθόλου ἀπὸ τὴν τάξιν του, ἐκτὸς πλέον εἰς ἔξαιρετικὰς καὶ παραποτὸν συντόμους περιστάσεις, καὶ εἶνε καταδικασμένος εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ἀμάθειαν, εἰς σχετικὴν ἔνδειαν ἐντυπώσεων. Μακάριοι δοι δὲν εἶναι κατ' ἀρχὰς παρὰ μία κεφαλὴ ἐν τῷ

μέσῳ τοῦ πλήθους, δταν εἶνε ἐπιτετραμμένον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆν νὰ κυκλοφορῇ ἐλευθέρως ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος αὐτό, νὰ ἐτάξῃ τὰ μύχια αὐτοῦ καὶ νὰ τὸ ἀντικατοπτρίζῃ δλόκηρον! Πρίγκηψ δὲν ἡμπορῶ νὰ ἡμαι, ἀστὸς δὲν τὸ καταδέχομαι, φιλοπερίεργος είμαι.

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.]

ΙΟΥΛΙΟΣ ΛΕΜΑΙΤΡ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

ΥΠΟ Δ. ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΦΥΣΙΟΔΙΦΑΙ — ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΑΡΚ*

Εκατὸν διὰ ἔτη συμπληροῦνται κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ κλασσικοῦ ἔργου τοῦ Ἰωάννου Λαμπάρου τῆς «Φιλοσοφικῆς» αὐτοῦ «Ζηφολογίας» (1809), ἐν φιλέσθηκε, μετ' ἑξαρετικῆς πεποιθήσεως, τας ἐναντίον τοῦ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν θεωρίας αὐτοῦ καὶ παρουσίας πλήρες, κατ' αὐτὸν, σύστημα τῆς ἐξελίξεως τῶν ζωϊκῶν μορφῶν. — Ἀκοιβῶς δὲ τὴν ἡμέραν ταῦτην ἀντιπρόσωποι διώλων τῶν πεποιθισμένων κρατῶν εὐγνώμονες παρίστανται πρὸ τῶν ἀποκαλυπτηρίων, τοῦ ἀνδράντος αὐτοῦ, τοῦ ἐγερθέντος διεθνεῖ ἕρων πρὸ τοῦ Μουσείου τῆς Φυσικῆς Ἰστορίας ἐν Παρισίοις, ἐν φιλέσθηκε.

Μετά δέ τινας ἡμέρας ἔτερον μέγα γεγονός πανηγυρίζεται ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἐν τῷ Πανεπιστημῷ τῆς Κανταβριγίας, ἢ ἐκατονταετηρίς τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου Δάρειν (1809) καὶ ἢ πεντηκονταετηρίς τῆς ἐξόδου τοῦ ἐνδοξοτάτου αὐτοῦ ἔργου περὶ «τῆς καταγωγῆς τῶν εἰδῶν» (1859), ἐν ᾧ διετύπωσε τὴν ἐπιλογικήν αὐτοῦ θεωρίαν, διὶ τῆς κυρίως ἐθεμελιώθη διὰ πατέρος ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως τῶν ὄργανικῶν ὄντων.

Τῶν μεγάλων καὶ ὁρίξικελεύθων ἔρευνητῶν τινὲς μὲν διανοτγοντες νέους ὅριζοντας ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σύρουσιν ὅπισθεν αὐτῶν εὐθὺς ὀμέσως μέγαν ἀριθμὸν ὀπαδῶν καὶ θαυμαστῶν, ἄλλοι δὲ μάτην παλαιούσιν καὶ εἰς τὴν ἐν μέρει ἔτι ἐπικράτησιν τῶν ίδεων αὐτῶν. Τῶν παραγνωνωισθέντων καὶ ἀδικηθέντων τούτων σφράνε εἰς εἶνε καὶ δὲ Λαμάρον. Ἀκμάσας εἰς χρόνους, καθ' οὓς ἡ ἐπιστήμη ενδύσκετο ἐν τοῖς σπαργάνοις, καὶ παλαιίσας πρός μεγάλας ἐπιστημονικάς αὐθεντίας δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ τας ίδεας αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐπιστημονικάς ἀπαρασκεύους συγχρόνους αὐτοῦ, τοὺς κατεχόμενους στερρῷς ὑπὸ τοῦ δόγματος τῆς σταθερότητος τῶν εἰδῶν· καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔμεινεν ἐν τῇ λήθῃ. Ἡδίκησεν δῆμος διμολογούμενος καὶ αὐτὸς ἔσαντόν διότι θελήσας ἐν σπουδῇ νὰ παρουσιάσῃ τέλειον σύστημα τῆς ζωικῆς ἔξελεξεως ὑπέπεσεν εἰς λάθη οὐχὶ μικρά, πλὴν δὲ καὶ τῶν ἐν γνεῖ ἐπιπλαίων ληφθέντων παραδειγμάτων πρός ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας αὐτοῦ τῆς διὰ τῆς ἐπιμεράσεως τῶν ἔξωτερικῶν ὅρων ἐπὶ τῶν ὁργανισμῶν ἔξηγήσεως τῆς παραγνωγῆς τῶν εἰδῶν, μεγάλην σημασίαν ἔδωκεν εἰς ψυχικάς τινας, κατ' αὐτὸν, καταστάσεις ὀπαντωσάς παρὰ τοῖς ὁργανισμοῖς, δι' ὃν οὗτοι ιδίᾳ βουλήσει ἀγουσι καὶ φέρουσι τὰ ὅργανα αὐτῶν, προσαρμοζόμενα σύν τῷ χρόνῳ πρός τὸ ἔξωτερικὸν περιβάλλον καὶ τὰς ίδιας αὐτῶν ἀνάγκας.

Ἐὰν δὲ Λαμάρκη ἡμᾶς εἰς ὀλίγῳ βραδύτερον, — καὶ ἐάν τι δέν εἴχε προδρόμους ἔτοιμάς οντας τὰ πνεύματα πρὸς ὑπόδοχήν τῶν θεωριῶν, ὃς εἴχε μεταξὺ ἄλλων καὶ αὐτὸν ὁ Δάρβιν — ὅπότε ἡ ἐπιστήμη ἥρχιζεν ἀλματικῶς προοριγμένη, βεβαίως δὲν θά δώμιλοι μεν σήμερον περὶ δαρβινισμοῦ, ἐννοοῦντες τὴν θεωρίαν ἐν γένει τῆς ἐξελίξεως τῶν ὄργανικῶν ὄντων, ἀδιαφόροι τοῦ πάπα ταῦτα ἔξειλίχθησαν, ἀλλὰ περὶ λαμαρκισμοῦ, ἐνῷ σήμερον τὰ πρόγυματα ἔχουσιν ἄλλως. Τὸ ἐργον τοῦ Δάρβιν ἡγειρε τῇ ἀληθείᾳ ἐκ τῆς λήθης τὸ ἐργον τοῦ Λαμάρκου — καὶ ἐν πολλοῖς ὁ Δάρβιν ἥκολούθησεν αὐτὸν, — ἀλλ᾽ ὡς ἐρχόμενον πάνοπλον, βασθὺ καὶ μεμετρημένον καὶ διανοιγόν δι᾽ ἀδιαστίστων ἐπιχειρημάτων νέους δρίζοντας πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, ἐπεκράτησε τούτου καὶ αὐτῆς.

αυτή ή θεωρία ἔλαβε το δόνομα του Δάρκβιν. Σήμερον λέγοντες κοινῶς δαρβινισμὸν ἐννοοῦμεν τὴν ἐν γένει θεωρίαν τῆς ἔξελιξεως, ἀνεξαρτήτως ὅτι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καθιερώθη τὸν νά ταῦτα λαμβάνεται ὑπὸ τὸ δόνομα τούτῳ ἡ θαυμασία αὐτοῦ ἐπιλογική θεωρία, ητοι ἰδίως ἡ ἐν ταῖς περὶ ὑπάρχειν ἀγάνων τῶν δύνατον διὰ τῆς ὑπεροχῆς διατῆρησις τοῦ ισχυροτέρουν. Λαμπροκίστης διὰ λέγοντες ἐννοοῦμεν κυρίως τάδε· 1) τὴν θεωρίαν τῆς διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἔξωτερικῶν δρῶν ἐπὶ τῶν ὁργανικῶν δύντων καταγωγῆς τῶν εἰδῶν· 2) τὴν θεωρίαν τῆς ἐμ- μέσου ἐπιδράσεως τῶν ἔξωτερικῶν δρῶν διὰ τῆς γενέ- σεως ἔξεων, διὰ τῶν ἔξεων ἀναγκῶν, καὶ πρὸς πλήρω- σιν τῶν ἀνάγκων τούτων καταλλήλου διαπλάσεως τῶν διαφόρων δργάνων, προσαρμοζόμενων πρὸς τὰ περι- βάλλον, τῇ ἐνεργείᾳ πάντοτε τῆς ψυχικῆς ἔκεινης, κατὰ τὸν Λαμάρκον, δυνάμεως τῆς ἔσωτερικῆς αἰσθη- σεως, ἐφ' ἣς καὶ σήμερον ψυχοβιολόγοι τινὲς στηρι- χθέντες ἴδρυσαν τὸν Νεολαμαρκισμόν· 3) τὴν θεωρίαν τῆς κληρονομικότητος τῶν βίων τῶν ἀτόμων ἐπικτήτων ἰδιοτήτων καὶ 4) τὴν θεωρίαν τῆς τελειο- ποιήσεως καὶ σκοπιμότητος, ἐν τῇ ὁργανικῇ φύσει.

六

Ο Jean Baptiste Pierre - Antoine de Monet chevalier de Lamarck ἐγεννήθη τὴν 1ην Αὐγούστου τοῦ 1744 ἐν Bazentin, χωρίῳ τῆς Πικαρδίας κειμένῳ μεταξὺ Albert καὶ Bapaume, ὃς ἐνδέκατον τέκνων τοῦ Πέτρου του de Monet, ἀλιοκτήτου του συχρόιον τούτου καὶ γόνου ἀρχαίας ἀλλ' οὐχὶ πλουσίας οἰκογενείας. Ο πατήρ του προώριζεν αὐτὸν διὰ τὸ ἐπάγγελμα του ιερέως καὶ τὴν ἀνατροφήν του ἀνέθηκεν εἰς κεῖρας τῶν ἐν 'Αμιένῃ Πησουΐτων, ἀλλ' ὁ νεαρός Λαμάρκος οὐδεμίαν άλιστος ήσθνετό πρός τὰ θρησκευτικά. Πλήρης τούτου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἡ Γαλλία ενδύσκετο ἐν πολεμικῷ ὀργασμῷ καὶ ουντάρασσετο ὑπὸ βαρέος καὶ μακροχρονίου πολέμου (τοῦ ἐπταετοῦ, 1756—63). Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ κύριον θέμα διμιλίας ήσαν αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ τὰ ἥρωικά κατορθώματα τῆς ἡμέρας. Ο πρεσβύτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς τότε μόλις ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς πολιορκίας τοῦ Berg-op-Zoom, δύο δὲ ἔτεροι ἀδελφοὶ του ειδίσκουντο ἔτι ἐν τῷ στρατῷ. Φυσικὸν ἤτοι ὁ νεανίας νὰ ζητῇ καὶ αὐτὸς πολεμικᾶς δάρφανας. Ο πατήρ του ἀπέθνησε τῷ 1760. Ἀμέσως τότε, ἀνεν χρονοτριβῆς, λαβὼν συστατικὴν ἐπιστολὴν τῆς γείτονός του Δεσποινίδος de Lameth, στενεύει πρὸς τὸν ἐν Westfalen, οὐνὶ μακρὸν τῆς Lippstadt, ενοικούμενον γαλλικὸν στρατὸν καὶ ἐμφανίζεται πρὸ τοῦ διοικητοῦ. Επιλησσεται μὲν οὗτος βλέπων τὸν μόλις

ιετη^τ καὶ μάλιστα ἀσθενικοῦ χαρακτῆρος νεανίαν, ἄλλα προσόντα μεταβάνει αὐτὸν. Ἀκριβῶς τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐλάμψανε μέρος εἰς τὴν πρώτην μάχην. Ο γαλλικὸς στρατὸς ἦτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατάρχου de Broglie καὶ τοῦ κόμητος de Souville, τοῦ περιφύμου διὰ τὴν ἀνικανότητα αὐτοῦ, καὶ οἱ ἡνωμένοι ἀντίπαλοι στρατοὶ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κόμητος Φερνάνδου τοῦ Braunschweig. Ἀμφότεροι οἱ γάλλοι στρατηγοὶ ἡττήθησαν, τὸ δὲ σῶμα ἐν φεύγοντει ὁ Λαμάρκος ἐδειπέσθη ὑπὸ τοῦ ἔχθρικοῦ πυρός. Κατὰ τὴν πυργήν ἐλημονήθη τὸ σῶμα τοῦτο, οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ αὐτοῦ εἰχόν φονευθῆ ἀπάντες καὶ δὲν ἔμενον ἡ 14 στρατιῶται, δῶν ἐπὶ κεφαλῆς ἐτέθη ὁ Λαμάρκος· εἰς τὰς προτροπὰς τούτων, δπως σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς ἀπῆτησε· «τὴν ψέσιν ταῦτην μᾶς ἐνετι-

δόλιας ήμερας προσήγετο διά τὴν ἡρωϊκὴν ἀντοῦ ταύ-
την πρᾶξιν εἰς ἀξιωματικὸν καὶ δὲ λίγῳ βραδύτερον εἰς
ὑπολοχαγόν. Μετὰ δὲ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης
ἀπεστέλλετο εἰς Τουλῶνα καὶ Μονακόν, ἀλλ᾽ ἀσθενή-
σας εἴτε καὶ ἔχον ανάργενον ἐγγειοφθεώσεως ἐπανήλθεν εἰς
Παρισίους. Παρατιθέεις ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ
προσελήνθη ἐπὶ γλίσσοφ μισθῷ παρά τινι τραπεζίτῃ
τῶν Παρισίων.

Βασεῖα καὶ στοιχειώδης ἀγάπη τῆς φύσεως, ἀπὸ μικρᾶς ἡδη ἡλικίας ἐργίζωμένη ἐν αὐτῷ, ίκανῶς ηὔ-
ήνητο ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὸν στρατὸν καὶ ίδιως
κατὰ τὴν ἐν Τουλωνί καὶ Μοναχώ διαμονήν του διά
τῆς θαυμασίας τῶν μερῶν τούτων βλαστήσεως. Κατὰ
ταύτης ὥρας τῆς σχολῆς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις ἐπεδόθη εἰς
βοτανικὰς ἐκδρομὰς ὡς καὶ εἰς φυτικὰς ἐρεύνας ἐν τῷ
βασιλικῷ ἀποκεφαλαίῳ. Ἐντὸς ἔξι μηνῶν συνέγραψε, καὶ ἐξέ-
διδε τῷ 1778, τὴν *'Flore française'* μετὰ κλειδός,
δι' ἣς πᾶς ὁρχάριος ήδύνατο νὰ ὀρίψῃ τὸ δόνιμα τοῦ
φυτοῦ, ὅπερ κατείχεν. Ἡ δευτέρως ἐκδοσίς ταῦτης ἡ
γενομένη τῷ 1815 ὑπὸ τοῦ de Candolle ἀκόμη καὶ
σήμερον θεωρεῖται κλασικὸν σύγγραμμα διὰ τὴν
γνῶσιν τῆς γαλλικῆς χλωρίδος. Ἡ πρώτη ἐκδοσίς
τοῦ τριτούμου τούτου ἔγραψαν τοὺς Λαμάρκο ἐπιτόπιο
μεριμνῶ τοῦ Buffon εἰς τὸ Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον,
μετά ἐν δ' ἔτος ἐξελέγετο μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν
Ἐπιστημῶν.

Α' μέσως μετά ταῦτα ἐπεχείρησε τῇ προτόροιῇ τοῦ Buffon καὶ δαπάναις τοῦ Κράτους ἐπιστημονικήν περιοδείαν ἀνά τὴν Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Ὀλλανδίαν, κατὰ τὴν διοποίαν μεταξεῖν ἀλλών συνεδένη μετά τῶν Gleditsch ἐν Βερολίνῳ, Murray ἐν Γοτίγη καὶ Jacquin ἐν Βιέννῃ. Ἐπανελθόν δ' ἐπελῆφθι τῆς περιγραφῆς διὰ τὴν «Μεθόδικὴν Ἐγκυλοπαιδίαν» τῶν d'Alembert καὶ Diderot, — καὶ περιέγραψεν εἰς 4 τόμους — πάντων τῶν γνωστῶν φυτῶν ἀπό τοῦ στοιχείου Α - Π ἀρχομένων ἡ περιγραφὴ δὲ τῶν λοιπῶν ἔγενετο βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Poiret, ἡ δ' ὅλη ἐγκυλοπαιδία ἀπετελέσθη ἕκ 12 τόμων (1783 - 1817). Εἰς ἔτερον δὲ σπουδαιότερον ἔργον (Illustration des genres), ἀποτελέσαν καὶ τοῦτο μέρος τῆς ἐγκυλοπαιδίας ἔδωκεν ὁ Λαμάρκ τὰ κύρια χαρακτηριστικά δύο χιλιάδων φυτικῶν εἰδῶν, κοσμημένην καὶ δι' ἐνεκαοσίων χαλκογραφιῶν. Οἶκοθεν ἐννοεῖται διοποίους κόπους κατέβαλε διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἔργου τούτου.

Α' Έλληνας τοῦ Λαμάρκ οἰκονομικῶν ἡτο κακή· ἔτη ἐπὶ τῶν ἔργων του καὶ ἐπὶ ὀδόληρον δεκαπενταετίαν ἐπάλαιε κατὰ τῆς δυσμενείας τῆς τύχης. Εὐτυχῶς ἐνέκα τῶν προσπαθειῶν τοῦ Lakandal ἀποφασίζεται ἡ Ἰδρυσις ἐν Παρισίοις «Μουσείον Φυσικῆς Ἰστορίας». Ο Lakandal ἀνεγνώσιν διὰ εἰς μόνον καθηγητῆς διὰ τὴν συστηματικὴν κατάταξιν τοῦ ὅλου ζωϊκοῦ κόσμου δὲν ἐπήρχεται. Εἰς τὸν Geoffroy Saint-Hilaire εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς ζωολογίας. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἀνέλαβε νὰ διδάξῃ μόνον τὴν συστηματικὴν τῶν ἀντιτετρων ζῴων, τῶν σπονδυλωτῶν, ἡ διδασκαλία τῶν λοιπῶν ἀντετέθη εἰς τὸν Λαμάρκ. Εὐκόλως ἐννοεῖται πότινον χάρος εἶχε ταξινομήσῃ δο Λαμάρκ. Αὐτὸς δὲ Λινναῖος πολὺ ὀλίγον εἶχεν ἐπεξεργασθῆ τὰ ἀσπόνδυλα, ἀφοῦ ἄλλως τε εἶχε διαιρέσει ταῦτα εἰς δύο κλάσεις, ἵπται καὶ σοκόλικαις (Insecta, Vermes), διαιρέσειν βεβαίως κατὰ πολὺ κατωτέρων τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους (μαλάκια, μαλακόστρακα ἵπται, διστρακόδειαι). Ο Λαμάρκ ηὔξετο τῶν παραδόσεων αὐτοῦ ἐν

τῷ Μουσείῳ κατά τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1794, ἵτοι εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν πεντήκοντα ἑταῖρη, εἰσαγαγών ἀμέωσος καὶ τῆς σήμερον κρατούσαν ἔπι τοικίδια κυρίαν διαμόρφων τῶν ζῴων εἰς σπονδυλωτὰ καὶ ἀσπόνδυλα. Ἐνῷ δὲ διὰ τὰ σπονδυλωτὰ ἐδέχθη τὸ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου καθιερωθὲν σύστημα ἵτοι θηλαστικά, πτηνά, ἐρπετά καὶ ἰχθύς, διῆρεσε τὰ ἀσπόνδυλα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδίων αὐτοῦ μελετῶν εἰς μαλάκια, ἔντομα, σκώληκας, ἀκτινωτά καὶ πολύποδα.

Πλήν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ διλογίους ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν ταξινόμησιν τῶν συλλογῶν. Τῷ 1802 ἐδημοσίευσε νέον ἔργον «*Considérations sur l'organisation des corps vivants*», τῷ δὲ 1809 τὴν ἀνθίσαντον «*Philosophie Zoologique*» ὡς ἐπηγνῆμένην καὶ βελτιωμένην ἔκδοσιν τοῦ προηγουμένου συγγράμματος αὐτοῦ. Κατὰ τὰ ἔτη 1816—1822 ἔξειδε τὴν ἐπάτασμον «*Histoire des animaux sous vents terribles*». Ἡ φυσικὴ αὕτη Ἰστορία ἀσπονδύλων ἡφάντων οὐσίᾳ περιγραφικὴ καὶ συστηματικὴ ἔργασία μεγάλως ἐπεκροτήθη ὑπὸ τῶν τότε σοφῶν, ἐν ᾧ ἡ «*Ζῳολογικὴ*» αὐτοῦ «*Φιλοσοφία*» οὐδεμίαν προσοχὴν ἤγειρεν. Ωσαύτως μεγάλης ἐκτιμήσεως ἔτυχε καὶ λιὸν ἐπιτυχῆς ἦτο καὶ ἡ τελευταῖα αὐτοῦ ἔργασία, συστηματικὴ καὶ αὐτὴ ἀλλ᾽ ἐπὶ παλαιοντολογικῶν εὑρημάτων στριχθείσα, ἐπιγραφομένην «*Mémoire sur les coquilles fossiles des environs de Paris*».

Ἄλλὰ δεινὸν τραῦμα ἐπέτρωτο νό πλήξῃ τὸν μέγαν
καὶ ἀκάματον φυσιοδίφην. Ἡ ἐπίμοχθος ἐργασία, ἡ
προβεθηκυῖα ἥλικια, ἡ ταξινόμησις τῶν συλλογῶν καὶ
διδίως ἡ διὰ τοῦ φανουρίου καὶ τοῦ μαρκοφούσιούν εἴξεταις
τις μικροσοπικῶν ζῴων ἐπτηρεγκον ἀλάττωσιν σημάν-
τιμὴν τῆς φύσει αἰσθενούς αὔτοῦ ὁράσεως, ἐως οὐ καὶ
ἀπώλεσε ταῦτην τελείωσιν.

Πατήσ έπειτά τέκνων ἀπώλεσε κατά τὸ γῆρας καὶ τὴν μικρὸν αὐτοῦ ἔξι οἰκονομιῶν περιουσίαν, ἐμπιστευθεὶς ταῦτην εἰς διαφόρους ἐπιχειρηματίας. Μόνος ὁ γλίσχρος μισθός ἔσωζεν αὐτὸν ἐκ τῆς πενίας. Μάτην οἱ φίλοι του, καὶ αὐτὸς ὁ *Geoffroy Saint-Hilaire*, ποσεπάθησαν ὅπως ἔλλη τὸ κράτος ἀρρώγων εἰς τὸν τυφλὸν καὶ γηραιὸν οἰκογενειάρχην, τὸν διὰ τὸν ἔργων δοξάσαντα τὸ ἔθνος του.—Τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη τοῦ πολυμόχθου βίου του ἔζησεν ὁ Λαμάρκῳ ἐν τελείᾳ τυφλώσει καὶ εἰς ἴκανῶν βαρειας χρηματικὰς ἀνάγκας. Τὸν γέροντα περιεπούντο μετ' αἰσθήθουσας αὐτοθυσίας αἱ δύο συνταῦθες. ‘Η πρεσβυτέρα τούτων ἔγραψε τῇ ὑπαγορεύεσι αὐτοῦ μέρος τοῦ δου καὶ ζου τόμου τῆς *Ψυσικῆς Ιστορίας τῶν ἀσπονδύλων ζῷων*.’ Απέθανε τὴν 18ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1829 καὶ εἰς ἡλικίαν 85 ἔτον. — Διάδοχοι αὐτοῦ ἦν τῷ Μουσείῳ ὑπῆρχεν οἱ Latreille καὶ Blainville. Δι' ἓν πλέον συστηματικὸν ἡ περιγραφὴ τῶν ἀσπονδύλων ζῷων ἦτο ἀδύνατος καὶ ἡ ἔδοσις ἀναγκαστικῶς διποιεύθη.

Αἱ δύο αὐτοῦ θυγατέρες ἔζησαν ἐν πενίᾳ. «Ελδον», λέγει ὁ βιογράφος τοῦ Λαμάρκου Ch. Martin, «ἰδίοις δύμασι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Κορυγηλίαν καταγινομένην ἐπὶ γλυσχοτάτῳ μισθῷ εἰς τὴν ἀνάρτησιν τῶν ἀτεξηραμένων φυτῶν τοῦ Μουσείου ἐπὶ λευκῶν φύλλων χάρτου. Συγχάκις βεβίωκε εἰδὴ ταξινομήσεντα ὑπὸ τοῦ πατρός της θὰ διττάνθον τῶν ὄφθαλμων τῆς καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ θὰ ηὗξανε πάντως τὰς πικρίας τῶν στεργήσεων της. — Έάν ήσαν θυγατέρες ὑπουργοῦ ή στρατηγού, ἥθελον τύχει συντάξεως παρὰ τῆς κυρεονήσεως ἀλλ' ἐπειδὴ ὅ πατήρ των δὲν ἦτο εἰμὶ μέγας φυσιοδίφης, δόξα τῆς πατούδος αὐτοῦ, ἔδοι νά μεινώσιν ἐν τῇ ληθῇ καὶ ἔμειναν προγαματικῶς».

ΑΘΑΝ. Ε. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

* Ἐκ τῆς μετ' ὀλίγον δημοσιευμένης μελέτης τοῦ κ. Ἀθαν. Ε. Τσακαλώτου «Ο Ίωννής Λαμάρκ και τὸ ἔργον αὐτοῦ».

ΜΕΛΑΧΡΑ — ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ *

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

[Σκηνικός διάκοσμος δ' ίδιος]

[Σκοτάδι. Στὸ ἄνοιγμα τῆς αὐλαίας ἡ Περουνὲ ἀνήσυχη κυττάει πρὸς τὸ βάθος ἡ Μελάχρα κάνει τὴν κοιμισμένη].

ΣΚΗΝΗ Α'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΓΙΑΣΑΡΗΣ, ΜΕΛΑΧΡΑ

ΠΕΡΟΥΖΕ, [σὰν κάτι νὰ ἔχωρῃ]. — "Α! ἔφτασε! ἔφτασε! [πάει κοντά στὴ Μελάχρα καὶ κυττάει δὲ κοιμᾶται]. Κοιμᾶται. [ἔπειτα πηγαίνει πάλι πρὸς τὸ βάθος, μὰ ἡ Μελάχρα ἔπιλωμένη καθὼς είναι, τὴν κοροϊδεύει ἀπὸ πίσω φαίνεται ὁ Γιάσαρης. Ἡ Περουνὲ ἀνήσυχη]. Καλῶς τὸ Γιάσαρη. [ἡ Μελάχρα κάνει ἀμέσως πάλι τὴν κοιμισμένη]. Ἡρόδες;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ναί, ἥρθα, μὰ ἀστού τα τώρα αὐτὰ καὶ ἔλα νὰ φύγουμε μαζί.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Δὲν τὰ εἴπαμε, Γιάσαρη; Τὸ στοίχημα... [έν τῷ μεταξὺ ἡ Μελάχρα ἀνοίγει γιὰ μὰ στιγμὴ τὰ μάτια τῆς, κυττάει καὶ πάλι κοιμᾶται].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί τὰ θέλεις τώρα τὰ στοιχήματα, ἀφοῦ ἔτοι καὶ ἔτοι θὰ γίνηται δική μου!... Τί τώρα, τί ἔπειτα;

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Α! Γιάσαρη, βλέπω φοβᾶσαι;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἐγὼ φοβᾶμαι;

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ε!... σὰ δὲ φοβᾶσαι, καλὴ ἐπιτυχία. [τὸν χαρετάει καὶ ἀνεβαίνει τὴ σκάλα] Σ' ἀφίνω, ἔκει κοιμᾶται... ἔνπνησέ την, μπορεῖ νὰ τὴν πλανέψῃς; καὶ σὰ δὲ μπορεῖς, ἄρπαξέ την μὲ τὴ δύναμι σου, δὲν εἰσαι στὸ ἀλήθεια δυνατός. Καὶ στὴ σπηλιά σου, Γιάσαρη, σὲ δέλω [μπαίνει στὸ σπίτι].

ΣΚΗΝΗ Β'

ΜΕΛΑΧΡΑ, ΓΙΑΣΑΡΗΣ

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὰ κάνει, ἔπειτα συνέρχεται. Κουνάει τὸ κεφάλι του πρὸς τὰ ἀπάνου σὰν πρὸς τὴν Περουνὲ καὶ ἔπειτα περπατάει πάνω κάτω· ἡ Μελάχρα κάνει τὴν κοιμισμένη]. — Χά! χά! χά! [καὶ ἔπειτα σὰ νὰ ἀποφοιτῇ, κάνει μιὰ χειρονομία δηλωτικὴ τοῦ «ἄς είναι», τὴν πλησιάζει καὶ τὴν σκουντάει]. Μελάχρα!

ΜΕΛΑΧΡΑ, [σὰν τὸν κοιμισμένο ποὺ ξυπνάει]. — Χμ!... χμ!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Εύπνα, ἔγὼ είμαι!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [σὰ φοβισμένη τάχατες ξυπνάει]. — "Α! δ' Γιάσαρης!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ναί, δ' Γιάσαρης!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ τί θέλεις ἀπὸ μένα;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [εἰρωνικά]. — "Ήρθα γιὰ νὰ μὲ ξεγλάσσης... "Ε!... χίλιους σὰν καὶ μένα ἐσὺ κάνεις καλά... "Έλα λοιπόν, βάλε μπρὸς τὶς τέχνες σου!..."

ΜΕΛΑΧΡΑ — Βάζω στοίχημα πῶς ἡ Περουνὲ δὲ στὰ εἴπε αὐτά...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [θυμωμένος, πάει κοντά της]. — Δὲν συνειδῆσε νὰ δίνω λόγο στὶς γυναικες ποτὲ μου!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ δῆμως πίστεψες τὴν Περουνὲ, ἔγεινες παιχνιδάκι της!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἐγὼ δὲ γίνονται καμᾶς γυναικες παιχνιδάκι.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μωρό τί μοῦ λές.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [πολὺ θυμωμένος πάει κοντά της καὶ τὴν τινάζει]. — "Αστού αὐτά, καὶ ἀπόψε φάροθῆς στὴ σπηλιά μου. Δὲ μοῦ γλυττώνεις. Καμιὰ γυναικα δῶς τώρα δὲ μοῦ ἀρνήθηκε. . . . καὶ δποια δὲ θέλει, ἔχω ἀλλον τρόπο... μὲ τὸ σταντὸ τὴν ἀρπάζω... [τὴν πάνει ἄγρα].

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Αχ! τί ώραία ποὺ σφίγγεις. Νὰ ἔνας ἀντρας. Οἱ ἄλλοι εἶναι ψόφιοι, δὲν νοιώθεις τὴ δύναμι τους ἀπάνω σου... .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὴν ἀφίνει]. — Κύτταξε καλά, γιατί!... [σηκώνει τὸ καμιτσίκι του νὰ την κτυπήσῃ].

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Α! [κυττάξει καὶ σκύβει καλὰ πρὸς τὸ καμιτσίκι ἀντὶ νὰ φυλαχθῇ] . . . τί σύμπτωσις! γιὰ δὲς παράξενο.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ἄγριος]. — Τί;

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Ίδιο σὰν καὶ κεῖνο ποὺ μοῦ ἔλεγε μιὰ ἀρχόντισσα.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ποιὰ ἀρχόντισσα; Τί λές;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ξέρεις πῶς ἡμούν θεατρίνα...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Ε! καὶ ἔπειτα;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μιὰ μέρα ποὺ περάσαμε ἀπὸ μιὰ πολιτεία, μιὰ ἀρχόντισσα μᾶς φώναξε στὸ παλάτι της νὰ παραστήσουμε, καὶ ἔρεις νά, μὲ συμπάθησε... Καὶ τότε ἀρχίσε νὰ μοῦ λέῃ τί νομίζεις; δῆλη τὴ ζωή της, τοὺς ἔρωτές της. . . γιὰ φαντάσου! τί καπαδεκτικά, δὲν ἔχεις ἰδέα!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Μὰ τί μὲ νοιᾶσσον ἐμένα αὐτά!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τάχατες δειλά]. — Μὰ γιὰ σένα... μοῦ φαίνεται ἡ ἀρχόντισσα μοῦ εἶπε... ἡ θέλεις νὰ πάψω; Καλὰ δὲ λέω τίποτα... [μὲ νάζι] ἀφοῦ τὸ θέλεις ἐσύ... τὸ προστάζεις...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Οχι, λέγε!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [μὲ νάζι]. — "Αφοῦ δὲ θέλεις...

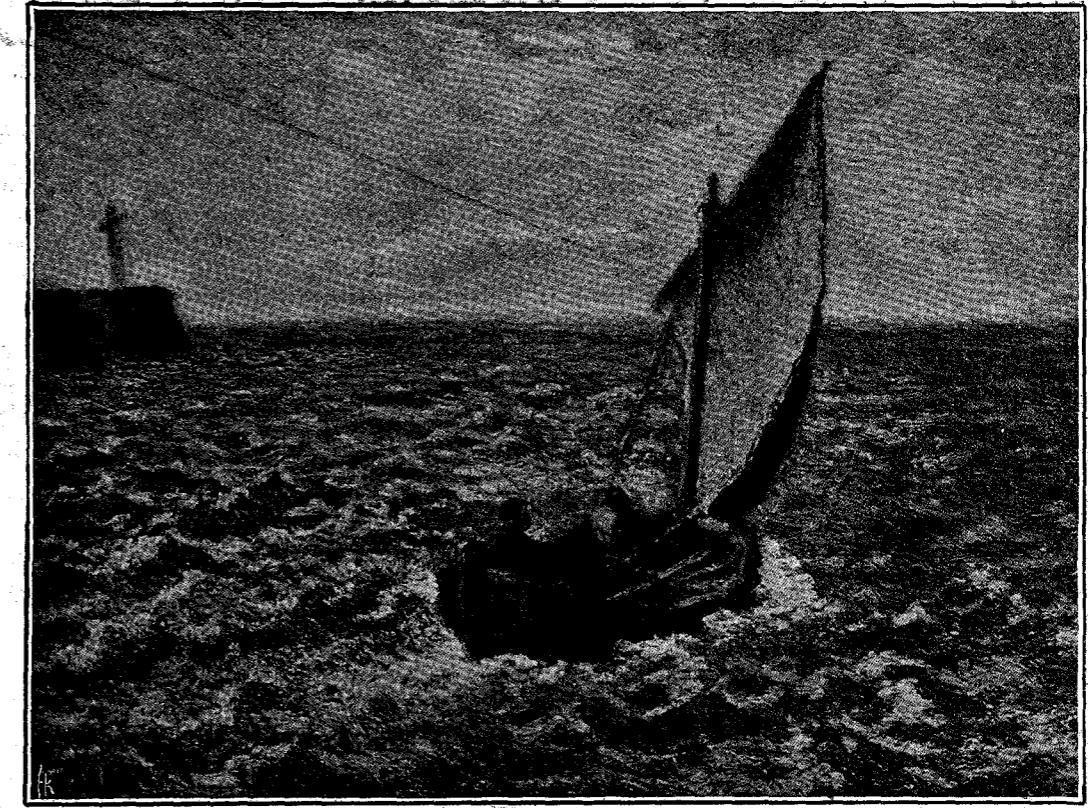
ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Μὰ θέλω.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Είσαι ἀγριος καὶ φοβᾶμαι μή...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ήσυχος]. — Σὲ παρακαλῶ λέγε....

ΜΕΛΑΧΡΑ — Κάπτοις διαλεκτός, κάπτοις δυνατὸς πέρασε μιὰ μέρα ἀπὸ καὶ, μὲ πόνο τολεγεῖ ἡ ἀρχόντισσα καὶ βούρκωναν τὰ μάτια της, καὶ εἶχε αὐτὸς ἔνα καμιτσίκι μὲ χρυσῆ λαβῆ καὶ πάνω σκαλισμένο ἔνα λιοντάρι. [κυττάξει τὸ καμιτσίκι καὶ ἀπλώνει τὸ χέρι της νὰ τὸ πάρῃ]. Μιὰ στιγμή...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὸ ἀφίνει νὰ τοῦ τὸ πάρῃ κολακευμένος].

ΘΑΛΑΣΣΟΓΡΑΦΙΑ

ΥΠΟ Ι. Φ. ΜΙΛΛΕ

ΜΕΛΑΧΡΑ — Νὰ ἔτοι... ἔτοι ἀπαράλλαχτα!... [τὸν κυττάξει πονηρά, ἐνώ αὐτὸς μένει μακάριος, κολακευμένος]. Είδες σύμπτωσις!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [δειλά]. — Δηλαδή!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Δηλαδή ἐσύ δὲν θὰ είσαι καὶ δὲ θέλεις νὰ μοῦ τὸ πῆς... "Ε, ἔλα στοιχηματίζω...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Αὐτὰ δὲν λέγονται, Μελάχρα.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Πονηρέ!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [βοτερά διπό λίγο μαλακωμένος]. — Τί είπες λοιπόν της Περουνὲς ἐσύ γιὰ μένα;

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Εγὼ ἡ κακομοῖδα, πῶς νὰ τολμήσω νὰ πῶ γιὰ τὸ Γιάσαρη τὸ δυνατό μας; Ἐκείνη μοῦ εἶπε...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Χά! χά! Πώς δῆλο λές πῶς ξεπλανεύεις γυναικες, μὰ αὐτὲς σὲ παίζουν.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [μὲ θυμὸ ἀλλάζει υφος]. — Μὰ μοῦ λές ἀλήθεια; . . . Κύτταξε καλά; . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Εγὼ νὰ σου πῶ φέματα; Τί περιμένεις ἀπὸ μιὰ γυναικα, πῶς ἐνώ τὴν ποθούσες, ἔκεινη σὲ καταφρονοῦσε. Γιὰ δῆλα εἶναι ἀξια... Μὰ δὲν ἔχουν δῆλες τὴ δική της τέχνη... Λέγεις κάτω τὰ μάτια της].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ντροπιασμένη]. — Ο Γιάσαρης τὴν ἀκούει πολακευμένος καὶ δόσο πάει πιάνεται καὶ πέφτει ἡ δύναμι του. — Δὲ σὲ ἔξερα! . . . ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ήμονη μικροῦλα, δταν ἀκόμα μᾶς ἔλεγε ἡ μητέρα σου τὰ παραμύθια, είχα νοιώση τὴ δύναμι σου. — Επειτα σὰ μεγάλωσα καὶ ἡμουνα μακριά σου, ἀπ' δπο καὶ ἀν περνοῦσα ἀκούγα νὰ λέν γιὰ σένα... Πώς ἔκανες τοῦτο, πῶς ἔκανες ἔκεινο... Καὶ δῆσα ἀκατόρθωτα δυμώμουνα ἀπὸ τὰ παραμύθια, τοὺς δυνατούς ποὺ

σκοτώνουν φείδια μὲ ἔφτά κεφάλια καὶ δόλοκληρες πολιτεῖες μὲ τόνα χέρι τους ἀεροσκοποῦν, δὸλα αὐτὰ τάκουγα πῶς γίνονται ἀληθινὰ ἀπὸ τὸ δικό σου χέρι [ἰδλάζει ὑφος]. Δὲ μοῦ λέσ, εἶναι ἀλήθεια πῶς πλάνεψε μιὰ βασιλοπούλα;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [σὲ δύσκολη θέσι, δὲν ξέρει δηλαδή νὰ πῆ ναι ἡ ὅχι, μήπως ἀν πῆ ναι, φανῇ σὰν πολύ]. — Ναὶ δηλαδὴ . . . ίσως . . . κάπως τὸ θυμάμαι.

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Ισως σὰν πολὺ μακρυνό . . . Μὰ βλέπεις, ἔχεις κάνῃ τόσα πολλά, ποὺ τώρα σου φαίνονται ἀπίστευτα . . . Δὲν μπορεῖς νὰ θυμηθῆς, εἶναι τάχατες ἀληθινά, ἡ τὰ παραμύθια εἶναι ποὺ σούλεγε ἡ μητέρα σου;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ξαλισμένος]. — Τὶ παραμύθια λέσ! . . . εἶναι ἀληθινά! . . . τὰ περισσότερα εἶναι ἀληθινά!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ποιὸς τὸ εἶπε, δὸλα εἶναι ἀληθινά. Καὶ ἀν εἶναι τίποτα κοντὰ στὰ τόσα σου ἀδλα παραμύθιο, ἔ, καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ πῆ πῶς δὲ δὲ δύνανες [κουνάει τὸ χέρι της] δὲν σου παρουσιάζοτανε περίστασις. Δὲν ἔτυχε, καὶ γι' αὐτὸ δὲν τόκανες.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [πηγαίνει κοντά της μὲ δρμή]. — Εἰσαι ἡ μόνη γυναίκα ποὺ βρῆκα στὴ ζωή μου, οἱ ἄλλες δὲ μὲ νοιάθουν [πάει νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Νὰ τὸ πιστέψω; [φεύγει μακρυά].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ἀγριος ἀπὸ πόδο]. — Μὰ γιατί φεύγεις μακρυά; "Έλα στὴν ἀγκαλιά μου [προχωρεῖ].

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Οχι φωνές! . . . Εἶπα φοβᾶμαι . . . Γίνου γλυκὸς ἀφοῦ εἶσαι καὶ γενναῖος!"

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [στέκεται ἀπὸ τὴν δρμή του]. — Ναὶ, δῶπως θέλεις, [ῆσυχα] "Έλα λοιπόν, Μελάχρα, νὰ φύγουμε μαζί, δῶπον θέλεις νὰ πάμε, ὅχι γιὰ τίποτα ἀλλο, μὰ γιατὶ σ' ἀγαπῶ!" "Οχι! . . . δὲ, τι μοῦ εἶπε ἡ Περουνὲ τὰ ἔχασα.

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Α! ὅχι ἔτσι. . . οἱ βασιλοπούλες δὲν ἔρχονται στοὺς πολεμιστάδες, οἱ πολεμιστάδες ἔρχονται καὶ γονατίζουν μπροστά τους..."

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [σὰν νὰ τοῦ ξυνοφάνηκε. Συνέρχεται]. — Γονατίζουν; Τί λέσ! . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ναὶ, ναί. . . Μὰ ὅχι στὸ ἀλήθεια δρμως. Εὖ νὰ γονατίσης μπροστά μου! τί λέσ! . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τότε τί; . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Να, ἀφοῦ ἔγω εἶμαι θεατρίνα, δὲς κάνω τὴ βασιλοπούλα, ἡ ἀγάπη θέλει καὶ παιγνίδια: ἔτσι δὲν εἶναι; θυμᾶσαι μικροὶ σὰν εἴμαστε ποὺ παίζαμε; "Έλα: ἄμα ἀγαπάει κανείς, ξαναγίνεται παιδί! . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Θυμᾶσαι μιὰ μέρα ποὺ ἔσυ ήσουν βασίλισσα;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [μὲ μούλια]. — Ναὶ, ἡ βασίλισσα τῆς Κουρελαρίας.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Κ' ἔγω, λέει, ἡμουν ληστῆς καὶ μὲ πιάσανε καὶ μὲ φέρανε μπροστά σου νὰ μὲ δικάσῃς . . . καὶ σὲ μὲ καταδίκασες τότε νὰ φάω χίλιες ξυλιές καὶ ὀρχισες τότε νὰ μὲ χτυπᾶς, νὰ μὲ χτυπᾶς . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ σὺ καιδόσουν, θυμᾶσαι, σὰν δρονέμι . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί νὰ κάνω! . . . μπρὸς στὴ βασίλισσα βλέπεις . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Εἶδες τί ὠραῖα περνούσαμε . . . "Έλα, ἔλα πάλι. . . Αὐτὸ [δείχνει] δὲς ποῦμε πῶς εἶναι τὸ παλάτι. . . ἔτοι. . . Νὰ καὶ δὲ δρόνος τῆς βασιλοπούλας [δείχνει] ἔνα δένδρο καὶ θρονιάστει. Κ' ἔσυ δὲ πολεμιστῆς, δὲς ποῦμε πῶς ἔρχεσαι νικητῆς ἀπὸ τὴ μάχη. . . "Έλα σὲ περιμένω, ἀντρειωμένε μου! . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Έμπρός! . . . [ἔρχεται καὶ γονατίζει προστὰ της. Φαίνεται ἀπὸ πάνω ἡ Περουνὲ νὰ παραμονεῖ] Βασιλοπούλα μου, στὰ πόδια σου ἀφίνω δῆλη τὴ δύναμι μου! . . . Μαζί μου ἔλα γιὰ πάντα!"

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ ἡ Περουνὲ; [Η Περουνὲ δὲν αὐτὸ τὸ διάστημα λυσσάει].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί σὲ νοιάζει τώρα γι' αὐτήν? . . . "Έλα, βασιλοπούλα μου, ἔλα γιὰ πάντα μαζί μου. [Πάει νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τοῦ φεύγει κοροϊδευτικά]. — "Ωραῖα τὰ κατάφερες. Καλὰ κάνεις τὸ μέρος σου!"

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Μὰ γιατί; . . . ποὺ πᾶξ; . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὰ νομίζεις πῶς ἥταν ἀλήθεια; παῖζαμε. Οὔτε ἔγω εἶμαι βασιλοπούλα. . . οὔτε σὺ. . . δηλαδὴ ἔσυ βέβαια εἶσαι δὲ πολεμιστῆς! . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὴν κυνηγάει]. — Μὰ ὅχι, ἔσενα, ἔσενα ἀγαπῶ. "Έλα λοιπὸν νὰ φύγουμε.

ΜΕΛΑΧΡΑ, [στὴν πόρτα τοῦ ἐργαστηρίου]. — Μὴ κοροϊδεῖς! "Έμένα τὴ φτωχειά, εἶναι δυνατὸν ἔσυ νὰ ἀγαπήσῃς; "Αγαπᾶς τὴ βασιλοπούλα!"

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ναὶ, σ' ἀγαπῶ, πίστεψε το, νά! . . . Σὲ σένα μπροστὰ γονατίζω. [μισογονατίζει] "Οχι στὴ βασιλοπούλα, σὲ σένα, ἔλα πάμε!"

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ψέματα, ψέματα . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ἀγριος]. — "Ε! λοιπὸν μὴ παιδεύεις πειά. [Ορμάει κατὰ πάνω της, μὰ αὐτὴ ἀνοίγει τὴν πόρτα τοῦ ἐργαστηρίου καὶ μπαίνει μέσα].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἀπὸ μέσα].

· Αναθεμά σε κυνηγὲ κ' ἀχαμνοκυνηγάρη

· Π' ἀφισες τέτοια πέρδικα ἄλλος νὰ σοῦ τὴν πάρη.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [πελαγωμένος στέκεται κοντά στὴν πόρτα σὲ κατάπληξ]. — "Ε! . . . [Η Περουνὲ δὲλη φούρκα κατεβαίνει].

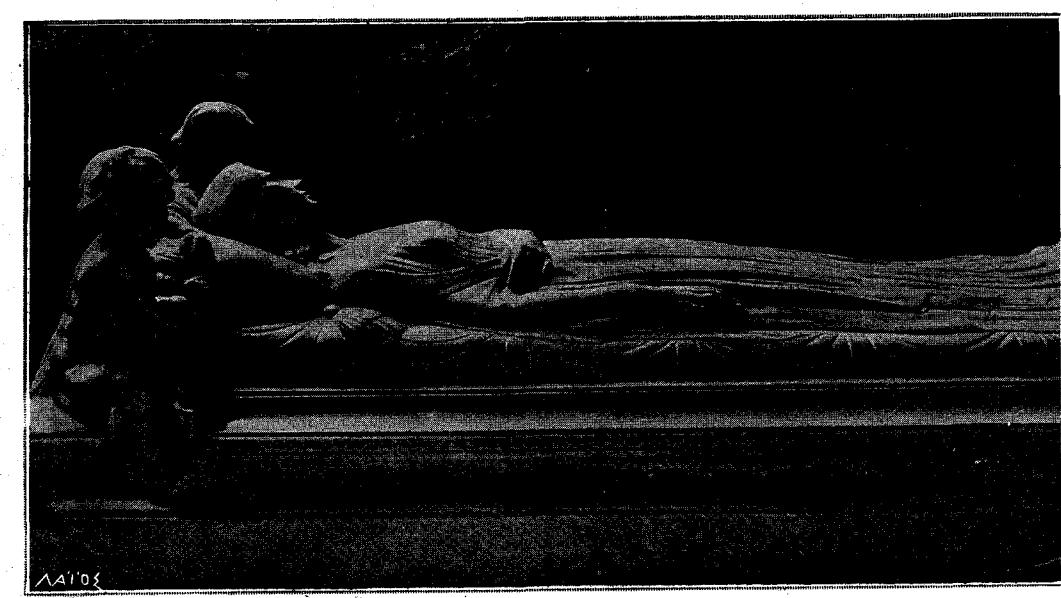
ΣΚΗΝΗ Γ'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΓΙΑΣΑΡΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑ
ἔπειτα ΝΕΔΟΣ καὶ ΜΕΛΑΧΡΑ

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἡ δύναμι σου; Αὐτὸ ἥταν πῶς θὰ τὴν ἔκανες δύως θέλεις; . . . "Ε! σὲ σκύλο σὲ σέρνει πίσω της . . . "Ε! χίλιους σὰν κι' αὐτόν. . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [δρμάει στὴν Περουνέ]. — "Ε! πάψε καὶ σύ, μὴ σὲ πιάσω καὶ σὲ πνίξω! . . .

ΠΕΡΟΥΖΕ, [τρέχει]. — "Α! σ' ἔμένα ξεσπᾶς ἔ; . . . αὐτὴ εἶναι λοιπὸν ἡ ἀντρειά σου, φοβιτσιάρη; "Εκείνη κάνει καλά.

ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΣ ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΜΑΤΘΙΛΔΗΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ

ΥΠΟ ΚΝΟΥΤ ΑΚΕΡΜΠΕΡΓ

ΝΕΔΟΣ, [βγαίνει γρήγορα μὲ τὸ σφυρὶ στὸ χέρι]. — Κάτω τὰ χέρια . . . [καὶ σηκώνει τὸ σφυρὶ νὰ τὸ κτυπήσῃ].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [άφινει τὴ Μελάχρα, κάνει μιὰ κίνησι πρὸς τὰ πίσω, βγάζει μαχαίρι καὶ εἶναι ἔτοιμος νὰ δρμήσῃ]. — "Α! τόν τοῦ Νέδος ἔχει τὸ σφυρὶ ψηλὰ σηκωμένο ἔτοιμος. "Η Μελάχρα πέφτει ἀπάνω στὸ Νέδο, ἡ Περουνὲ καὶ ἡ Βενετιά πέφτουν στὸ Γιάσαρη].

ΒΕΝΕΤΙΑ, [τραβάει τὸν Γιάσαρη]. — "Ασ' τον! Φασαρίες τώρα γυρεύεις; Ήλα, έλα, πᾶμε μέσα . . .

ΝΕΔΟΣ, [σὲ βάλοντα στὴ φυλακὴ οἱ δλλόφυλοι σὰν τὸν πατέρα σου, ἀλλοίμονο].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Νὰ μὴ σε νοιάζῃ σένα . . . τόπο [τὸν σπάσω, ἔπι τέλους ἀνοίξει . . .]

ΝΕΔΟΣ, [βγαίνει μὲ δρμή καὶ ογκεῖ τὴν πόρτα τοῦ τρομεροῦ Ταμέρλου, πρόσεξε καλά . . .]

ΝΕΔΟΣ — Τοῦ κακούργου, τοῦ ληστῆ . . .

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [σπρώχνοντας τὶς γυναῖκες]. — "Ε! ἀφῆστε με νὰ τὸν τρέχω . . .

ΒΕΝΕΤΙΑ, [συγχρόνως τὸν τραβάει]. — Πᾶμε, πᾶμε τώρα . . .

ΝΕΔΟΣ — "Έλα ντέ, σὲ περιμένω.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ένῷ τὸν κρατοῦνε οἱ γυναῖκες καὶ εἶναι πεσμένες μπροστά του]. — Σὰν σοῦ βαστάζει μονάχοι μας νὰ παλαίψουμε ὡς πὸν δὲν αἴσας νὰ ξεκάνῃ τὸν ἄλλον . . . ὅχι δῶ, μπροστὰ στὶς γυναῖκες! . . . ἀν δὲν εἶσαι γύφτος, φοβιτσάρης, βρωμογενιά! . . .

ΝΕΔΟΣ — Τὰ ξημερώματα, μόλις χαράξῃ, ἔγω μὲ έμαι στὸν κάμπο!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τώρα θὰ πάω νὰ κυνηγήσω! Δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ, διψάω αἴμα . . . καὶ τὸ

πρωΐ θὰ βρεθῶ ἐκεῖ, ύστερα ἀπὸ τὰ θεριά ἔσενα, τὸ παληρόκορμο! δχι λόγια, κατσίβελε!...

ΝΕΔΟΣ — Δὲ βλέπω πότε νδρυή ἡ ὕδρα.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Καλά, τὰ βρύσκουμε, σοῦ δείχνω ἔνω! χμ! χμ! Κ' ἑτοίμασέ μου, μητέρα, δόλα τὰ ρούχα μου καὶ τουφέκια μου. Σᾶς βαρεθῆκα ἐδῶ πέρα, οὔτε θὰ ἔναντι γρίψω πειά. Θὰ τὸν σκοτώσω καὶ θὰ πάρω τὰ βουνά σὰν τὸν πατέρα μου. [Μπαίνει μέσα].

ΒΕΝΕΤΙΑ, [τὸν ἀκολουθεῖ]. — Άλλοιμονο, ἄλλοιμονο, πάιδεί μου... [δέ Νέδος ἀφίνει τὸ σφυρί καὶ ἀποκαμωμένος ξαπλώνεται κατάχωμα].

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΝΕΔΟΣ, ΜΕΛΑΧΡΑ, ΠΕΡΟΥΖΕ

ΠΕΡΟΥΖΕ, [στὴν Μελάχρα]. — Βλέπεις τί πάνεις τώρα;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Έσὺ φταῖς γιὰ δὲ τι καὶ ἀν ἔγεινε.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ξέρεις πῶς δὲ Γιάσαρης θὰ τὸν σκοτώσῃ. Ο Νέδος εἶναι γύρτος ποῦ νὰ ξέρῃ ἀπὸ τέτοια. Θὰ μᾶς τὸν ἔκανῃ, πακομοῦρα. Οι γυναῖκες μπορεῖ νὰ τὸν κάγουν δπως θέλουν, μὰ στὰ χέρια ἔχει δύναμι περισσότερη ἀπὸ τὸν ἀδύνατο τὸν Νέδο.

ΝΕΔΟΣ — Νὰ μὴ σὲ νοιάζῃ σένα.

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Οχι, δχι, Νέδο, πρέπει νὰ φύγουμε γιὰ νὰ γλυτώσῃς, πάρε μαζί σου καὶ τὴ Μελάχρα, δὲν πειράζει. [πηγαίνει κοντά τον] Συμπαθῆστε με. "Ο, τι καὶ ἀν ἔκανα, ναί, ἔγω φταίω... ἔχει με μένα δοῦλα καὶ τὴ Μελάχρα ἔρωμένη σου... Μαζί σου θέλω νὰ είμαι, ἀντὸ θέλω, νά, μόνο... [τὸν πιάνει] Ναί, Νέδο μου, ἔτσι!...

ΝΕΔΟΣ — "Ε! Μὴ λέσι κουταμάρες! [τὴ σπρώχνει].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [κινετευτικά]. — Πές του καὶ σύ, Μελάχρα, πές του!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [κοροϊδευτικά]. — Είναι λίγες δυὸ μόνο γυναῖκες. ἔγω λέω νὰ πάρω κι' ἄλλες... [ἀλλάζει ώφες] Εσύ μπορεῖς νὰ μᾶς βοηθήσῃς... έσυ ἀν θέλης, ἀλλάζεις τὰ πράματα!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Καὶ πῶς; πές μον πῶς!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ο Γιάσαρης σ' ἀγαπάει, πάρ' τονε καὶ φύγε, πήγαινε ἐσύ στὴ σπηλιά τον, πές του νὰ ξεχάσῃ δὲ τι καὶ ἀν ἔγεινε, ἔννοια σου θὰ τὸ παραδεχθῇ...

ΝΕΔΟΣ, [μὲ θυμὸ στὴ Μελάχρα]. — "Ε! τί λέσι;...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ο, τι εἴπα!...

ΝΕΔΟΣ — Θὰ τὸ παραδεχθῇ ἔκεινος! Δὲν τὸ παραδέχομαι διμάς ἔγω!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [συγκαταβατικά]. — Μὴ γίνεσαι καὶ σὺ Γιάσαρης... Ασε τὶς φευτοπαλλικαριές!... Νόμιζα πῶς δὲν είσαι σὰν δλους τοὺς ἄλλους ἀντρες.

ΝΕΔΟΣ — Καὶ γάλινοι πῶς δὲν είσαι σὰν δλες τὶς ἄλλες γυναῖκες!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὲ τὰ σωστά σου θέλεις νὰ παλαύψῃς;...

ΝΕΔΟΣ — "Αν εἶναι καὶ μὲ ξαναρωτήσῃς, καλίτερα θὰ κάνης νὰ πάψῃς νὰ μ' ἀγαπᾶς!"

ΜΕΛΑΧΡΑ — Δὲ λέω πῶς θὰ σὲ σκοτώσῃ, μὰ καὶ νὰ τὸν σκοτώσῃς, πάλι χάνεσαι, πάλι σὲ κάνω, στὴ φυλακὴ θὰ σὲ φίξουν οἱ ἄλλοφυλοι.

ΝΕΔΟΣ — Αὐτὸς εἶναι δικός μου λογαρισμός!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Σκέψου καλά, Νέδο. Δὲν ἀξίζει νὰ γείνουν δλα αὐτὰ γιὰ ἔνα τίποτα.

ΝΕΔΟΣ — Γιὰ ἔνα τίποτα! ἀχάριστη! γιὰ σένα δλα γύνονται.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Γιὰ μένα;... Τότε σ' εὐχαριστῶ, δὲν είναι καμιὰ ἀνάγκη.

ΝΕΔΟΣ — Δὲν είναι καμιὰ ἀνάγκη. Χμ! χμ!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Καλὰ σοῦ λέει, Νέδο, βέβαια δὲν είναι ἀνάγκη.

ΝΕΔΟΣ, [τὴ σπρώχνει]. — "Ασε με! Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς βλέπω στὰ μάτια μου. "Ολες ίδιες εἶσαστε οἱ γυναῖκες! [ἀνοίγει τὴν πόρτα τοῦ ἐργαστηρίου γιὰ νὰ μπῇ μέσα].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [λίγο πειραγμένη], μὰ κρύβει σὲ εἰωνεία τὸ θυμό της]. — "Ολες μπρούντζινες εἶναι, μὴ νομίζεις πῶς θὰ βρῆσαι ἀπὸ χρυσάφι.

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Ελα τώρα, Περούζε, ὅστε τα αὐτά, πάρε τὸ Γιάσαρη καὶ φύγε.... Μὴ χάνουμε καιρό, πρέπει νὰ σωθῇ δὲ Νέδος.

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἀσυναίσθητα σχεδόν καὶ δύναντα ψιθυρίζει]. — Ναί, νὰ σωθῇ δὲ Νέδος!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Λοιπὸν θὰ φύγης μὲ τὸ Γιάσαρη;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [τὸ ίδιο]. — Τὸ Γιάσαρη!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ναί, πάρ' τον καὶ φύγε.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τί λέσι!... τί λέσι!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλοιως, τὸ κατάλαβες; "Οπως ποὺν τὸν ἔβαλες στούχημα νὰ μὲ πάρῃ στὴ σπηλιά τον, τώρα βάλ του νὰ μὴ παλαύψῃ μὲ τὸ Νέδο, γιὰ νὰ πῆξ μαζί του. Είναι δ μόνος τρόπος γιὰ νὰ σωθῇ δὲ Νέδος...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ο μόνος τρόπος είπεις γιὰ νὰ σωθῇ δὲ Νέδος;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ναί... Περούζε, ἐσύ φταῖς γιὰ δλα, τώρα ἐσύ πρέπει καὶ νὰ τὰ διορθώσῃς. "Αν ἐσύ δὲν ἔβαζες τὸ Γιάσαρη νὰ μὲ πάρῃ στὴ σπηλιά του, δὲ θὰ μάλωνε μὲ τὸ Νέδο.

ΠΕΡΟΥΖΕ, [συντριμμένη, νευρικὰ ὄμως]. — "Έγω, ναι ἔγω φταίω γιὰ δλα... στὸ κεφάλι μου ξεπούν... είναι ἡ ἀμαρτία φάνεται, ἡ ἀμαρτία ποὺν ἥθελα νὰ... ἀλλοίμονο. [χτυπάει τὸ κεφάλι της]. Οι Μοῖρες, οι Μοῖρες ποὺν είπεις, Μελάχρα, σ' ἀκουσαν, ἐμάνιασαν καὶ μὲ παιδεύονταν! Τί ἥθελα νὰ μπλέξω σὲ τέτοιες δουλείες, τί ἥθελα, ... ἀλλοίμονο μου!..."

ΜΕΛΑΧΡΑ, [μὲ ὑποψία]. — Ποιές δουλείες;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μὴ μὲ συνεργεσαι, δὲν ξέρω τί λέω, τί νὰ κάνω τώρα, Μελάχρα;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Νὰ φύγης εἴπα μὲ τὸ Γιάσαρη.

ΠΕΡΟΥΖΕ, [φουρκίζεται καὶ ἀγριεύει]. — Μὰ μὴ νομίζεις πῶς θὰ βρῆς τὴν ήσυχη σου; Είσαι

πολὺ γελασμένη. Τὸ Γιάσαρη θὰ τὸν ξεμπερδέψω μιὰ ὥρα ἀρχήτερα ἡ νομίζεις πῶς φεύγω γιὰ νὰ κάτσω παντοτεινὰ μαζί του; Χά! χά!

"Αν φεύγω, ἔχω τὸ σκοπό μου. [πολὺ ἀγορά]

Κ' ἔπειτα θάρση ἡ σειρά σου, μικροῦλα μου... καὶ δπον ποῦ ἀν βρισκόσαστε, μιὰ μέρα θὰ φῶ ἐκεῖ ποὺ δὲ μὲ πειριμένετε ἀξαφνα!...

Κ' ἔνω γιὰ σου πού δίπλα στὸ Νέδο σου... θὰ σου μπήξω μέσα καὶ στὴν καρδοῦλα σου, ποὺ γιὰ τὸ Νέδο χτυπάει... τὰ νύχια μου!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἀφελῶς]. — Θέλεις μὰ σοῦ δώσω μιὰ συμβουλή;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τί;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Νὰ κάτσης στὴν ήσυχη σου μαζί μὲ τὸ Γιάσαρη καὶ νὰ περάστε καλὰ καὶ μεῖς καλλίτερα.

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ετοι ἔ;... Σοῦ φαίνεται;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ τί θὰ κάνῃς; Νομίζεις πῶς δὲ τι κανεὶς δημερεύεται τὸ κάνει; Είσαι γελασμένη, Περούζε. Τίποτα δὲ θὰ μπροστεύῃς νὰ καταφέρῃς, μόνιμο κάτσε μὲ τὸ Γιάσαρη!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἔξω φρενῶν]. — Χά! χά! σοῦ φαίνεται;... Καὶ ποῦ νᾶξερες ἀπόψε; Δὲν ἔκανες πῶς ἔφευγες μαζί μὲ τὸ Γιάσαρη;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [σαν κάτι νὰ υποψιάζεται]. — Τί;

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Εγὼ τὸ ἔχερα!"

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τί ἔχερες; [διαγκώνει τὰ χεῖλη της καὶ μένει σὲ σκέψη σὰν κάτι νὰ βρῆκε] τί νᾶξερες! [αὐτὸ τὸ λεῖτοι ποὺν τὸν ἔπιτηδες γιὰ νὰ πεισμώσῃ τὴν Περούζε]. Πολὺ φανερά δὲ τι τὸ κάνεις; Εσύ τίποτα δὲν μπορεῖς νὰ κάνῃς δλοις σὲ κάνουν δπως θέλουν χά! χά! Ή Περούζε, καὶ ποιὸς τὴ λογαριαίζει τὴν Περούζε.

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ας ἔφευγες κι" ἔβλεπες!... Εγὼ θὰ ἔκανα τὸ ἀδύνατο τὸ θάμα.

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἐπίτηδες]. — Τὸ ἀδύνατο τὸ θάμα, χά! χά! ἀς γελάσω. Καὶ τί μπροστεῖς εἶσαι νὰ κάνῃς χά! χά!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τίποτα τίποτα... ἔτοι στὰ λέω [τὴ καϊδεύει] ἔγω σ' ἀγαπάω, δμιορφοῦλα μου, ἔγω νὰ βάλω κακὸ στὸ νῦ μου γιὰ σένα! μπά! ποτέ... δὲ μὲ πιστεύεις; Ακόμα δὲν τὸ κατάλαβες πῶς σ' ἀγαπάω;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [κινητάσθησε πάστραφτον]. — Ναί, τώρα τὸ κατάλαβα... τὸ κατάλαβα...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τί κατάλαβες;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Νὰ πῶς μ' ἀγαπᾶς — πῶς μ' ἀγαπᾶς, τίποτα ἄλλο.

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'

Οἱ ἀνωτέρω, ΒΕΝΕΤΙΑ, ΓΙΑΣΑΡΗΣ

[Ἄκοντανται ἀπὸ μέσα ξεφωνητὰ τοῦ Γιάσαρη καὶ τῆς Βενετιᾶς].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [στὸ μέσα γρήγορα καὶ δυνατά]. — Μὰ δὲν ξέρω γώ, θέλω τὸ τουφέκι μου!

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ερχεται, ἔρχεται!"

ΒΕΝΕΤΙΑ, [άπὸ μέσω]. — Μά, παιδί μου, τὸ πῆρε δ' Ἀγκούπης γιὰ νὰ κυνηγήσῃ μιὰ λαφύνα γιὰ τὴν Περούζε.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [λέγοντας αὐτὰ βγαίνει ἀρματωμένος]. — Δὲν ξέρω τίποτα, δὲν ἔπειτε νὰ τὸ δώσως, δὲν τὰχω τὰ τουφέκια μου γιὰ τὸν Ἀγκούπη.

ΒΕΝΕΤΙΑ, [βγαίνοντας πίσω του]. — Νά, φώτα τὴν Περούζε, — εἰσὺ δὲ μού είπες νὰ δώσω τοῦ Ἀγκούπη τὸ τουφέκι, γιὰ τὴ λαφύνα;...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [σάν νὰ συγκεντρώνεται]. — Γιὰ τὴ λαφύνα!

ΒΕΝΕΤΙΑ, [στὴ Μελάχρα]. — Ναί, γιὰ μιὰ λαφύνα κ' ἔνα ζαρκάδι.

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τὸ ίδιο]. — Μιὰ λαφύνα καὶ ἔνα ζαρκάδι!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [φοβισμένη πηγαίνει στὸ Γιάσαρη καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά του]. — "Ασ' τα, ασ' τα τώρα αὐτά... τί σὲ νοιάζει γιὰ ἔνα παλητούφεκο, ἀφοῦ θὰ μ' ἔχῃς δική σου, Γιάσαρη!..." [Η Βενετιὰ τὰ βλέπει αὐτὰ εὐχαριστημένη].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [παραξενεύεται]. — Τί λέσι!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μὲ προσποίησι]. — Ναί, ναὶ σ' ἀγαπῶ, σὲ θέλω... θέλω εἶσαι ἀπόψε, δλους τοὺς ἀντρες τοὺς συχάμητρα... Νόμιζα πῶς είσαι μόνο ἀγριοίσις, τώρα σὲ είδα;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὰς συχαμένες παλαύνεται]. — Νόμιζα πῶς είσαι μόνο άγαπητός μου...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μὲ προσποίησι]. — Νόμιζα πῶς είσαι μόνο άγαπητός μου...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ποιὸς ζέρει τί θέλεις νὰ σώσω;...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Οι παλαύνεται τὰ λέωνα της σπηλιάς της.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [μένει σὰν πελαγώμενος].

ΒΕΝΕΤΙΑ — Σῶπα ποὺ τὸ παιδὶ ἔγινε παιγνίδι τῆς Μελάχρας, μιᾶς ζουρής τώρα... δὲ, τι ἔγινε, ἔγινε γιὰ χάρι σου... δὲς μη σ' ἀγαποῦσε καὶ βλέπαμε!... μοῦ τὰ εἰτε ἐμένα δλα, ἐσύ τοῦβαλες στοίχημα... ἀμ' γ' αὐτό, εἰδεμή δ Γιάσαρης δὲν ἰδρώνει τ' αὐτή του ἀπό τέτοια.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Πές τα ντέ, μὰ ποῦ τὰ χωράει αὐτὰ τῆς Περούζες τὸ μυαλό;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τὰ χωράει τὸ μυαλό μου! Νομίζεις πώδειν κατάλαβα πώς δλα ἔγινεν γιὰ τὴν ἀγάπη μου!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τὸ παραδέχεσαι λοιπόν;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μὰ γ' αὐτὸ καὶ γὼ σὲ πιστεύω τώρα πώς μ' ἀγαπᾶς, γ' αὐτὸ θέλω μαζὶ σου νὰ φύγω. Πρότιν, πῶς νὰ σὲ πιστέψω ποὺ δλο στὶς ἀρχόντισες γύριζες; Καὶ γ' αὐτὸ σύνταλα καὶ τὸ στοίχημα, κάτι νὰ κάνης γιὰ χάρι μου, κ' ἔτσι νὰ σὲ πιστέψω!... Ἐλα, Ἐλα, Γιάσαρη!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ἀμφιβάλλων]. — Καλά, βλέπουμε ἵσα μ' αὐτοὶ.

ΠΕΡΟΥΖΕ, [φεύγει ἀπὸ κοντά του, κάνει πῶς κλαίει]. — Μὰ μήπως δὲ μὲ θέλεις τώρα πειά, δὲ μὲ θέλεις τώρα ἐσύ; Ἡρθε ἡ σειρά σου τώρα, ἔχεις δίκηο! Θὰ φύγω. Συχώρα με, Γιάσαρη, γιὰ δὲ, τι καὶ δὲ σούκανα, θὰ πάρω τὰ βουνά... Ο ἔνας δὲ μὲ θέλει, δὲλλος μὲ διώχνει... μ' ἔνα γέρο νὰ μείνω ἔγω ἡ δύμορφη Περούζε;... Νὰ μείνω ἔτσι καταφρονεμένη... [κάνει πῶς κλαίει].

ΒΕΝΕΤΙΑ, [στρόγγυλει τὸ Γιάσαρη ποὺ σὰν νὰ θέλῃ νὰ πάρῃ κοντά στὴν Περούζε, μὰ δὲν τολμάει]. — "Ἐλα, Ἐλα, ... δὲν τὴν λυπάσαι; ... Εσύ εἶσαι μεγαλόψυχος!... Αφίνεις μιὰ γυναῖκα νὰ τυράννισται γιὰ σένα; ...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [πάieι κοντά]. — "Οχι, δὲ σ' ἀφίνω καταφρονεμένη! ἔννοια σου, σὲ λυτάμαι, γ' αὐτὸ θὰ σὲ πάρω μαζὶ μου!... Μὰ τὸ Νέδο σου σῶμας θὰ σκοτώσω τὰ ξημερώματα.

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Οχι, δη, δὲν πρέπει νὰ παλαίψης, δὲ θέλω νὰ σὲ χάσω, νὰ σὲ βάλουν στὴ φυλακὴ καὶ πάλι νὰ μείνω μονάχη ἡ κακομοῖρα!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Δὲ μὲ πιάνουν ἐμένα εὔκολα... Παίρνω τὰ βουνά.

ΒΕΝΕΤΙΑ — Καλὰ σοῦ λέει, τί γυρεύεις τώρα φασαρίες καὶ παλαίματα, ποὺ ἡ μεγαλείτερη τοῦ κόσμου εὐτυχία σᾶς περιμένει!... θυμήσουν πῶς πέθανε δ πατέρας σου.... Στὰ σίδερα. Τώρα νὰ χάσω καὶ σένα τὸ μονάχιό μου! "Ἐλα, Γιάσαρη, συλλογίσουν τὴν μητέρα σου!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Θὰ πάρης τὰ βουνά! τὸ ξέρω, τρομερὸς ληστῆς σὰν τὸν πατέρα σου. Δὲ θὰ μπορῶ ἔγω πάντα νὰ είμαι στὸ πλάι σου καὶ θὰ τρέμω, καὶ θὰ φοβάμαι γιὰ τὴν ζωὴ σου, Γιάσαρη. [τὸν ἀγκαλιάζει, μὲνος γλυκαίνεται] Χάρισε τὴν ζωὴ στὸ Νέδο, γιὰ χάρι τῆς ἀγάπης μας,

γιὰ τὴ μεγαλείτερη τοῦ κόσμου εὐτυχία ποὺ μᾶς περιμένει.

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ναί, Γιάσαρη! καλὰ σοῦ λέει... Κάν' το σὺ ὁ μεγαλόψυχος. Ὁ πατέρας σου, ἀμα μ' ἀπόχτησε, λευθέρωσε ἔνα σωρὸ σκλάβους γιὰ νὰ χαροῦν καὶ κεῖνοι μαζὶ μας. "Ἐλα, παιδί μου!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Ετοι ἔ; Καλά, ἀς είναι, ἀφοῦ ἔτσι τὰφρες ἡ τύχη, γιὰ χάρι σου, μητέρα... δὲς ζηση καὶ αὐτὸς μέσα στὴν τόση μας χαρά. Κυντάζει τὴν Περούζε! Τοῦ χαρίζω τὴν ζωὴ... Σπιάνει τὴν Περούζε! καὶ τώρα στὴ σπηλιά μου!... [στὴ Βενετιά] Καὶ γιὰ τὸ τουφέκι πὲς οὐδιο χωρίς ἄλλο νὰ μοῦ τὸ φέρη δ Ἀγκούπτης, τὸ χρειάζομαι... [στὴν Περούζε ἀφελῶς] Εσύ τούθελες γιὰ νὰ κυνηγήσῃ;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ταραγμένη]. — Ναί, ἔγω τὸ ηθελα... μὰ τὶ τὰ θέλεις τώρα αὐτά; Περίμενε με ὅμως μιὰ στιγμή... τώρα ἔφτασα... πάντα νὰ πάρω μερικὰ ροῦχα νὰ μὴν ἔρθω μόνο μ' αὐτὰ ποὺ φοράω... μιὰ στιγμή! [πηγαίνει πρὸς τὸ ἀπάνω].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ποὺ δλο αὐτὸ τὸν καιρὸ ἔχει τὴν προσοχὴ τῆς ἐντείνη]. — Περούζε, γιατί φεύγεις;... Ε! γιατί ἀλλάζεις κουβέντα;...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἀνεβαίνοντας]. — Τί λέει;... Τί λέει αὐτή; Δὲν εἶναι καλά... τώρα ἔφτασα, Γιάσαρη!...

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — ΒΕΝΕΤΙΑ — ΜΕΛΑΧΡΑ

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ποιὸς σᾶς πιάνει τώρα τοὺς δύο σας!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τὴν ἐνίκησα ἐπὶ τέλους, μητέρα...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ἄμ' δὲν τοξεύεις; Ποῦ θὰ πήγαινε, στὰ χέρια σου θάπεφτε... τὰ μάγια μου βλέπεις!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἄμ' μοῦ γλυτώνει ἐμένα γυναῖκα;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [προχωρεῖ καὶ πηγαίνει κοντά της σὰν κάτι νάχη στὸ νοῦ της. Στὴ Βενετιά]. — Βάζω στοίχημα πῶς δ Ἀγκούπτης θὰ τὸ κλέψῃ τὸ τουφέκι καὶ δὲ θὰ τὸ πάρῃ αὐτῷ τὸν Γιάσαρη!...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Πῶς σοῦ ἥρθε τώρα αὐτό;... Εσὺ τὶ ἀνακατεύεσαι;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Χμ! χμ! θέλω νὰ μάσθω τὶ τουφέκι ἦταν αὐτό, ἔτσι, γιὰ νὰ μάσθω... "Ἐχω ὑποψίες... ὑποψίες... [ξέφανα ἀλλάζει υφος] πῶς ἦταν ἔνα παλητούφεκο καὶ δὲν ἀξίζει δ κόπος νὰ γίνεται κουβέντα. [Ο Γιάσαρης ἀγριοκυττάζει].

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μήν τὴν συνεργίεσαι, παιδί μου. Δὲν εἶναι στὰ καλά της!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἀλήθεια, μὴν τὸ ξεχάσῃς αὐτῷ, μητέρα. Μὰ δὲν καταλαβαίνω. Τοῦ Ἀγκούπτη πάλι ἔστι πήγες νὰ δώσῃς τὸ τουφέκι μου;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μέ, παιδί μου, σοῦ είπα, γιὰ νὰ κυνηγήσῃ μιὰ λαφίνα καὶ ἔνα ζαρκάδι, γιὰ τὴν ἀγαπημένη σου, εἰδὲ ἔνα δνειρό... πῶς... ΜΕΛΑΧΡΑ, [τὴν διακόπτει καὶ σὰν τρελλή]. — Χά!

χά!... Μιὰ λαφίνα κ' ἔνα ζαρκάδι... Καὶ πότε δ' ἀνταμοθῆς μὲ τὸ ζαρκάδι σου, λαφίνα; τὸ εἰπε δ Ἀγκούπτης... Γι' αὐτὸ ἔτρεμε σύγχρονη καὶ τὶς Μοίρες φοβότανε... «Ἡ ἀμαρτία μου, ἡ ἀμαρτία μου, Μελάχρα. Οἱ Μοίρες σάκουσαν καὶ μὲ παιδεύουν...». Καὶ ποιὰ νάναι ἡ λαφίνα;... καὶ τὸ ζαρκάδι ποιὸς νάναι, Γιάσαρη!... Λὲ μόνοιασε μὲ τὴ λαφίνα καὶ τὰ ρουμάνια θὰ διαβῇ μὲ τὴν ὁχιδάνταμα... χά! χά! [στὸ Γιάσαρη κοντά Φυλάξον, ζαρκάδι, τὴν ὁχιά φυλάξον, τὸ φαρμάκι της! Μοῦ τὸ εἰπε!...]

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [καταφρονετικά]. — Τί λέει αὐτή;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Δὲ ξέρεις, παιδί μου, τί;... Σὰν τὴ μάννα της... Καὶ σὺ τὴν πήρες στὰ σωστὰ καὶ...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [κουνάει σὲ οἴκτο τὸ κεφάλι του]. — Καὶ βέβαια, ἀμ' λέω κ' ἔγω!... Μπᾶς κ' ἔχασα τὴ δύναμι μου! Μένο μιὰ τέτοια μποροῦσε....

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ναί, μόνο μιὰ τρελλὴ μποροῦσε νὰ σὲ πλανέψῃ, ζαρκάδι μου! [στὴ Βενετιά]. Ιδια κ' ἡ μάννα μου ποὺ διάβαζε στῶν ἀνθρώπων τὰ μάτια δσα ἔκρυψε δ νοῦς τους. Η Ζουχραὲ ἡ προφήτισσα. Τὴν είπαν τρελλὴ σὰν ὁχισε νὰ διαβάζῃ τὰ υπερόδυμα μυστικά. [Ερχεται ἡ Περούζε μ' ἔνα σάκκο φούχα καὶ πίσω της δ Τεμέλκος λυπημένος. Η Περούζε τρέχει στὸ Γιάσαρη, οἱ ἄλλοι κυττάζον τὸν Τεμέλκο].

ΣΚΗΝΗ Η'

Οἱ ἀνωτέρω, ΠΕΡΟΥΖΕ, ΤΕΜΕΛΚΟΣ

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [σταν κατέβη, κυντάζει τὴν Περούζε καὶ σὲ λόπη μεγάλη]. — Κ' ἔγω ποὺ νόμιζα. πῶς θὰ ξυπνούσα γιὰ νὰ γίνῃ τὸ θῆμα! Κ' είχα πουρούτιση τὸ βιολί μου!... Μὲ τὸ Γιάσαρη νὰ φύγησε, αὐτὸ ἦταν τὸ θῆμα, Περούζε!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [μυστικὰ καὶ σιγὰ σὰν νὰ σκέπτεται]. — Μὲ τὸ βιολί τὸ θῆμα!... ἀ!... περιμένει τὸ σύνθημα δ Ἀγκούπτης... αὐτὸ ἦταν τὸ σύνθημα γιά. ἀ! χά! χά! χά! [στὴ Περούζε μὲ θυμό] Δὲν πιάνουν σήμερα τὰ μάγια, Περούζε, εἶναι γοργές οἱ λαφίνες στὰ τρεξίματά τους!... [στὸν Τεμέλκο] Δὲν γίνονται πειά θάματα, Τεμέλκο!...

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Καὶ πότε γινόντουσαν; Τὸ λένε... Μὰ εἶναι ἀλλήδεια; Καὶ τότες μόνο μ' ἔνα βιολί [στὴ Μελάχρα]. Μὰ σὺ ποὺ ἥρθες ἕδω ἔκανες τὸ θῆμα σου... μᾶς πήρες τὸ Νέδο μας... [στὴν Περούζε εἰρωνικά]. Καὶ τώρα τι νὰ κάνουμε; χά! χά! Πήγαινε ἀφοῦ θέλεις, Περούζε, μπορῶ ἔγω νὰ σὲ κρατήσω; «Ἐνας γέρος ἀδύνατος, ἔγω δὲν είμαι πειά γιὰ θάματα!... Ιτῆς δίνει τὸ χέρι! Δὲ γίνονται στὸν καιρὸ μας θάματα ούτε μὲ τὸ βιολί!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Σπάσ το τώρα πειά, σπάσ το τὸ βιολί, δὲ σοῦ χρειάζεται... [χειρονομία ἐκδικήσεως γιὰ τὸ Γιάσαρη]. Μὲ τὸ σφυρί, μὲ τὸ σφυρί, ἔγω τώρα τὸ θῆμα μου θὰ κάνω!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [εἰρωνικά]. — Βέβαια, βέβαια, δὲ χρειάζεται πειά!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Πάμε λοιπόν, Περούζε! Γειά σας, γειά σου, μητέρα. [Η Βενετιά τοὺς φιλάει].

ΒΕΝΕΤΙΑ — Στὸ καλό! στὸ καλό!... Καὶ μεγαλείτερα τοῦ κόσμου εὐτυχία μαζί σας... [φεύγουν].

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [ἐνῷ φεύγουν]. — Η Μοῖρα νὰ σὲ φυλάξῃ, Περούζε, καὶ αὐτὸς σὲ στηρίζει τὸν θάρρον σὲ τὸν πατέρα της! Μηδὲνος ποτέ διαβήσῃ τὸν θάρρον σὲ τὸν πατέρα της!

ΒΕΝΕΤΙΑ, [πλησιάζει τὸν Τεμέλκο]. — Μή λυπάσαι... Γίνεται τῆς Μοίρας τὸ θέλημα!... Στ' ἀστέρια ἦταν γραμμένο, χά! χά! [στὸ Γιάσαρη κοντά Φυλάξον, ζαρκάδι, τὴν ὁχιά φυλάξον, τὸ φαρμάκι της! Μοῦ τὸ εἰπε!...]

ΣΚΗΝΗ Θ'

ΜΕΛΑΧΡΑ, ΝΕΔΟΣ, ΤΕΜΕΛΚΟΣ καὶ στὸντα ΑΓΚΟΥΠΗΣ

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἀνοίγει τὴν πόρτα τοῦ έργαστηριοῦ]. — Νέδο, ἀσε τοὺς θυμοὺς καὶ ἔλα ἔχω νὰ μάθης τὰ καινούρια. Η Περούζε ἔφυγε μαζὶ μὲ τὸ Γιάσαρη!... Επὶ τέλους τὸν ἀγάπησε, πειδεῖτε, πειδεῖτε!

ΝΕΔΟΣ — Καὶ τί μὲ νοιάζουν καὶ σένα. Δὲν πάνουν δ, τι θέλουν.

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τὰ χάνει λιγο]. — Δὲ λέω πῶς μὲ νοιάζουν... Μὰ τὸ ξέρεις, δη, πῶς τὸν πατέρα καλέσεις κανείς, ἔπειτα ἀπὸ τὸ θυμό σου ποιὸς μποροῦσε — μὰ μόνος του εἰπε πῶς τώρα μέσα στὴ λαφά του δὲ θέλει παλαίματα!

ΝΕΔΟΣ, [μὲ θυμό]. — Καὶ νοιάζεις πῶς δὲ θὰ παλαίψουμε ἔπειδη αὐτὸς δὲ θέλει; "Ετοι σοῦ φαίνεται; Πιάσ την λαφίδια στὸν πατέρα της!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὰ δὲ θὰ εἶναι αὐτὸς στὸν καμπό, τὴν ὁρά ποὺ συμφωνήσατε!

ΝΕΔΟΣ — Μελάχρα, κύνταξε καλὰ σὲ ποιὸν μιλᾶς!... Καὶ ἀν δὲν εἶναι στὸν καμπό, ξέρω γ' ώ ποὺ εἶναι. Στὴ σπηλιὰ βέβαια, ἔκει θὰ πάω γὰρ τὸν βρῶ, δὲ θὰ μοῦ γλυτώσῃ...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Επιμένεις λοιπόν; Δὲ λέω πῶς εἶναι πειδούδης ἀπὸ σένα, καὶ θὰ σὲ σκοτώσῃς τὸ ίδιο εἶναι... στὰ σίδερα χρόνια καὶ χρόνια θὰ σὲ οίξουν οἱ ἀλλόφυλοι!

ΝΕΔΟΣ — Εἰδες πῶς μοῦ μίλησε; Βέβαια δὲν ηταν συνειδισμένος νὰ βρίσκῃ ἀντίστασι μπροστά του. Γι' αὐτὸ δλους μᾶς ἔβριζε πιληρόγυφους, αὐ

μὲ τὰ δυό μον τὰ χέρια. Μὰ δὲν ξέρω γιατί δὲν τόκανα... Αμι ήρθες καὶ τόλμησε καὶ σένα νὰ πειράξῃ, ξέσπασε καὶ χύθηκε δ' θυμός μου δλόκηρος δχι γιὰ σένα ίσως, ἀλλὰ γιατὶ ἐσύ μοῦ ξύπνησες κάθε δρμή ποὺ χρόνια μέσα μου κοιμώτανε... Καὶ ἄν εἴμαι κ' ἔγω γυρτος, μέσα μου δμως βράζει τὸ αἷμα τῆς μητέρας μου.

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Οχι, μὴν πηγαίνης, Νέδο, δχι... Δὲ σοῦ φτάνει ή ἀγάπη μου; Μή σὲ νοιάζῃ γιὰ τίποτα ἄλλο!..."

ΝΕΔΟΣ — Γιατὶ νδόμης τότε; τι ἥθελες καὶ ήρθες; ἐσύ μ' ἔκανες νὰ ξυπνήσω! [τὴν σπρώχνει] τότε καλλίτερα νὰ φύγης! "Οχι δὲν τὴν θέλω τὴν ἀγάπη σου, ἀμα ἡ ἀγάπη σου εἶναι τέτοια! [τὴν σπρώχνει].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὲ διώχνεις λοιπὸν τώρα κ' ἐμένα; δὲ μ' ἀγαπᾶς πειά;

ΝΕΔΟΣ — Σ' ἀγαπάω! Θυμᾶσαι δμως τὶ μούλεγες; Θὰ σὲ πάρω δταν σὲ δῶ ἀξιο πολεμιστή, καὶ ἀμα δῶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου, δλους τοὺς δυνατοὺς τῆς χώρας. "Αν δὲν εἴσαι ἐκείνη ποὺ στὰ μάτια μου φανερώθηκες ἐκείνη τὴν ἡμέρα δχι, δὲ σὲ θέλω, καλλίτερα νὰ φύγης, νὰ μ' ἀφίσης, δὲ σ' ἀγαπάω πειά!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Δὲν εἴμαι ἔγω ἡ ἀγαπημένη σου;

ΝΕΔΟΣ, [τὴν σπρώχνει ἀπότομα]. — Σου εἴτα δὲν εἰσι τίποτα γιὰ μένα, νὰι ησουνα κ' ἐσρύσεις, ησουνα ἡ βασιλοπούλα, τώρα μάθε το δὲ σ' ἀγαπάω πειά!

ΜΕΛΑΧΡΑ, [μὲ μεγάλη ταραχή]. — Καλὰ δὲν δὲν εἴμαι δμως βασιλοπούλα, εἴμαι τσιγκάνα. Θὰ σ' ἀφίσω νὰ πᾶς νὰ πάλαινης, δὲν εἶναι ώρα δμως ἀκόμα, δὲν ξημέρωσε ἀκόμα, ἔχεις καιρό. Κάτσες ἀκόμα νὰ σὲ δῶ λίγο! Ποιός ξέρει τί μπορεῖ νὰ γίνη; . . . δὲν σὲ ξαναϊδῶ! Κάτσε νὰ χραΐξῃ ἡ μέρα, ποιός ξέρει ίσα μὲ τότε τί μπορεῖ νὰ γίνη . . . σοῦ εἴπα εἴμαι τσιγκάνα καὶ ξέρω νὰ διαβάζω τὰ μελλούμενα. . . εἴμαι ἡ κόρη τῆς προφήτισσας Ζουχραές παῖς στὸν Τεμέλκο, μὲ γλύκα τὸν χαιδεύει. Δὲν θὰ παίξης πειά βιολί, γέρο Τεμέλκο μου; . . . θὰ σωπάσῃ τῆς Μοίρας τὸ βιολί ἀπάνω του δὲ δὲν σύρης πειά τὸ μάγικό δοξάρι;

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Χμ! χμ! [γυρίζει τὴν κυτάει ποὺ ἔχει σταθῇ ἀπὸ πάγο του μὲ τὰ χέρια στοὺς δμους του. — Πρὶν μιλήσῃ τὴν κυτάει καιπόσσο]. "Αν ήξερες τί κακό μούκανες, δμορφοῦλα μου! [τὴν πιάνει μὲ κάποια βία καὶ τὴ φέρνει μπρός του καὶ τὴν τινάξει καὶ δὲν ξέρει κανεὶς ἀπὸ κακία ἡ ἀπὸ χαίδευμα, μᾶ καὶ τὰ δυὸ μαξι]. Μὰ τί φταίς ἐσύ, σὰν σούδωσαν οἱ Μοίρες τέτοια δμορφιά. . . καταστοφὴ ἀκόμα πειδ μεγάλη ἀπ' αὐτὴ μπορεῖς νὰ φέρης, χειρότερη ἀπὸ κείνη ποὺ λένε πώς ξέφερον τῆς Μοίρας τὸ βιολί σὰν γκρέμιζε πολιτείες ὄλακερες!"

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Αλήθεια, γέρο, πές μου; τόση μεγάλη καταστροφὴ ξέφερε τῆς Μοίρας τὸ βιολί;

[ἀκούμπατέι σχεδὸν στὰ γόνατά του καὶ τὸν χαίδευει]. Μπορεῖ καὶ σήμερα νὰ γείνουν τὰ ἵδια;

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Τί τὰ θέλεις τώρα καὶ τὰ ξεσκαλίζεις τὰ παλιά, ἐσύ καινούριο πρᾶμα [τὴν κυτάει χμ! χμ! Μοῦ τὴ διώσατε, εἶχατε δὲν εἶχατε. [γυρίζει στὸ Νέδο] Ἀχάριστε! χά! χά! Σὲ πῆρα ἀπὸ τὸ δρόμο, σοῦ ἔδωσα τὴν ζωή, τὴν δμορφή μου γυναικα! Κι' αὐτήν, κι' αὐτήν στὴν ἔδωσα, δις τὰ ποῦμε τώρα καθαρὰ καὶ ξάστερα, καὶ νὰ τώρα ή πληρωμή! . . . χά! χά! . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Γιατὶ, ἐμεῖς στὴ διώξαμε; Αὔτη δὲν ἔπρεπε νὰ φύγη δτι καὶ ἄν τὴς κάναμε ἐμεῖς. Ν' ἀφίσῃ ἐσένα ποὺ εἴσαι τόσο καλός; [τὸν χαίδευει] . . . τὴν ἀχάριστη. Δὲν πρέπει δμως νὰ κακοκαρδίζεσαι. Καὶ γιὰ τὸ πεῖσμα τῆς πρέπει νὰ παίξης τὸ βιολί! . . . καὶ ἄν ἐκείνη ἔφυγε, τί θὰ πῇ.. . Είμαστε ἐμεῖς ἔδω πέρα. . . Πρέπει νὰ δείξης πώς δὲ ο' ἔνοιασέ, ναί, καὶ θὰ παίξῃς, [κουνάεις δέ τον κεφάλι του] πρέπει νὰ παίξης, ναί, πήγαινε, Νέδο, νὰ τὸ φέρης, πήγαινε, ἐσύ ξέρεις ποὺ εἶναι κρυμμένο!

ΝΕΔΟΣ, [δὲν ἀπαντᾷ].

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Καὶ ἄν τὸ φέρη, δὲ θὰ ξαναπαίξω, θὰ τὸ σπάσω καλλίτερα, τί νὰ τὸ κάνω πειά!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Χρειάζεται ἀκόμα, χρειάζεται πολύ, ἀς τὸ φέρη δ Νέδος καὶ βλέπουμε! [ἀφίνει τὸ γέρο καὶ πηγαίνει κοντά στὸ Νέδο] Μὰ πήγαινε, κάνε μου καὶ μένα μιὰ χάρι, δις μὴ μ' ἀγαπᾶς πειά, ποιός ξέρει, μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ τελευταία, ζλα φέρ' το! . . .

ΝΕΔΟΣ — Τί τὸ θέλεις;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [γλυκά καὶ κοντά τον μυστικά]. — Δὲ θέλεις νὰ μὲ δῆς νὰ χρεούν; δὲ μὲ εἶδες ποτέ. Πρέπει, καὶ ποιός ξέρει! . . .

ΝΕΔΟΣ — Μὰ δὲ θὰ παίξῃ δέ τον κέρος.. . τώρα.. .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τί σὲ νοιάζει ἐσένα, πήγαινε [τοῦ δίνει μιὰ στὸν δμω] καὶ ἔγω τὸν καταφέρων! [Φεύγει δέ τον Νέδος].

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Πηγαίνει δέ τον Νέδος νὰ φέρη τὸ βιολί;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [πηγαίνει πάλι κοντά παγινιδάρικα, χτυπῶντας τὰ χέρια τῆς θριαμβευτικά]. — Καὶ βέβαια.. . καὶ τί ωραία ποὺ θὰ παίξης, [πέφτει πάλι ἀπάνω του].

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Νὰ παίξω τώρα ποὺ ἔφυγε ἡ γυναικοῦλα μου, νὰ παίξω καὶ νὰ μὴν τὴ βλέπω νὰ χρεούν καὶ νὰ δημάσαι χά! χά! Τί λέσι! τί λέσι! Μάγισσα δμορφοῦλα μου, τί ήρθες ἔδω νὰ μᾶς κάνης; [τὸν χαίδευει] "Ετσι μούρχεται, χμ! χμ! δμορφοῦλα μου.. . [μὲ κακία καὶ καλωσόνη, τὰ δυὸ μαξι] . . . καὶ τὰ δυὸ μαξι καὶ τὰ δυὸ μαξι πάσα μέσα στὸ ἔργαστρο καὶ νὰ σοῦ κάψω δλο, δλο τὸ κορμάκι σου, μὲ πυρωμένο σίδερο! Νά, έτσι! . . . έτσι, βαθεὶὰ στὸ κόκκαλο [τὸν χαίδευει, ποὺ δὲν ξέρει κανεὶς ἀν ἀστειεύται ἡ λειτί ἀλήθεια]. Είσαι δμως δμορφοῦλα.

ΤΟ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ 14^η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Περὶ τὸ μνημεῖον τῶν Ιερολοχιτῶν. — Διὰ τῆς δόδου Πατησίων. — Εἰς τὴν Πλατείαν τῆς Όμονοίας. — Η δρωμοσία.

ἀπλούστατα ὅτι ἔτσι θέλω ἐγώ. Ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν ἄμειξαν ἡ Τάσιο, μὲ ἐπωτοχαιρέτησεν, ἀλλὰ τὴν ἀπεδοκίμασα καὶ μάλιστα περιφρονητικῶς.

«Σήμερον (25) ἐπῆγα διὰ νὰ εῦρω τὸν ἔντιμον φίλον, ἀλλ' οὐδὲ τὸν εἰδοποίησαν, διότι ἡτο ἀδιάθετος καὶ ἐγὼ ἀφῆκα τὸ ἐπισκεπτήριον μου. Μὴ δίδης πότε τὰ γράμματά σου εἰς ἐπιβάτην διότι ἀργῶ νὰ τὸ λάβω.

«Εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς αἱ ἐπαναστάσεις ἐπιπίπτουν ὡς ἀγέλη στρουθίων. Μὰ τὴν ἀλήθειαν εἴναι ὡραίᾳ ἡ σκέψις τινῶν κυρίων νὰ ἐμποδίσουν τοῦ Θεοῦ τὰς ἀποκρύφους βουλὰς διὰ τὴν τύχην τοῦ ἀνθρώπου! Τί γλήγορα ποὺ πάνουν διὰ νὰ φαίνωνται καλοί, ἔ! Ἀλλὰ μέγας ὁ πικεών, μεγάλος ὁ ἀγών! Τὸ ξέρομεν καὶ ήμεις, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος ὁ καρπός θὰ είναι ἡ εὐεργεσία».

Ο Δ. ΣΟΥ

«Ἐκ τῆς σφραγίδος φαίνεται ὅτι ἐταχυδρομήθη τῇ 21 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1846.

«Ἀγαπητὲ Μήμη,

«Ἐνχαριστήθην πολὺν ὅτι σοῦ ἥρεσαν ἐκεῖναι αἱ ὀλίγαι λέξεις. Προγματικῶς ἔξηλθον ἐκ τῆς καρδιᾶς. Ἀλλὰ ἡ σκέψις τὰς εἶχε συλλάβει μὲ ἀλλὰ τρία πράγματάκια, δι' ἐμὲ μεγάλης ἀξίας, τὰ δποια ἐπειτα παρέλειψα, διότι δὲν ἤχοντο ἐπὶ τοῦ χάρειον ἀφιλόρημητα. Θὰ τὰ γράψω διαν ἐκ νέου μοῦ ἔλθῃ ἡ διστέσσι.

«Χθές ἐπέστρεψα ἀπὸ τὴν ἔξοχήν — γράφω τῇ 20 Ἀπριλίου. Ε. Ν. — καὶ εὔρον τὴν βερδεάν, ἡτις είναι καλή. Ἐπῆγα εἰς τὴν ἔξοχήν ὅμιτῷ ἡμέρας πρόν, καὶ ὅπτῳ ἡ ἐννέα μῆλια μακράν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἔφθανε βροντοκοποῦσα ἡ θρησκευτικὴ ἐκφρασις τῶν ἡμετέρων.

«Ως πρὸς τὸν φίλον, ὅπτῳ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφιξίν του, ἥλθε μέν πρώιαν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ πρώτου μου ὑπονού καὶ εἶπεν εἰς τὸν Κάνδυλαν ὅτι θὰ ἰδωθοῦμεν εἰς τὸν δρόμον.

«Δὲν τὸν εἶδον ποτέ.

«Ἀπὸ τὴν βερδεάν ἐννόουν νὰ μοῦ στείλῃς δχι ἔνα βαρέλι, ἀλλὰ μία βαρέλια¹. Ἀργότερα νὰ τὸ κάμης διὰ νὰ παλαιώσῃ εἰς τὰς φιάλας. Επιθυμῶ νὰ μάθω διὰ εἰσαι καλὰ καὶ εὐτυχῆς».

Ο Δ. ΣΟΥ

«Δὲν συνήτησα κάνενα ἀπὸ τοὺς Χαλδαίους μας εἰς τὴν βραχεῖαν γραμμήν, τὴν διόποιαν διέρχομαι διὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὸ φρούριον διόπου εὑρίσκω φίλους δύο, τριῶν καὶ τεσσάρων ἐτῶν. Τὸν μόνον κατσίδην εἶδον μακρόθεν μὲ τὰς χειρας ὅπισθεν διὰ νὰ δηλώσῃ διὰ ἀφοῦ ἔχασεν

¹ Τὰς ἔνη αὐτάς λέξεις ἔλληνικά ἔγραφεν δ ποιητής.

ὅλα τὰ ἐπίγεια μεγαλεῖα, τὰ ἐγκαταλείπει. Ὁ Θεός νὰ τὸν φυλάξῃ».

«Ἡ παροῦσα ἐταχυδρομήθη τῇ 20 Ιουνίου τοῦ 1846.

«Νομίζω πρᾶγμα ἀναγκαῖον νὰ σὲ εἰδοποιήσω διὰ αὐτὸς ὁ κύριος Λόρενς, ὁ δποιος ἔχοχεται εἰς τὴν Ζάκυνθον, εἴναι μεταξὺ τῶν καλῶν Ἀγγλῶν διὰ τὴν οἰκίαν του, διὰ τὸν ἀκατανότον, τὸ δποιον δὲν δύναται νὰ γραφῇ.

ο Δ. ΣΟΥ

«Χαίρει ὅλη τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Λόρδου τούτου· ὃς ἔχαιρε καὶ τοῦ ἀποθαμάνενου. Τὸν παρεκάλεσε νὰ ἀφίσῃ τὴν ἔξοχικήν του μοναξιὰ καὶ νὰ δεχθῇ τὴν θέσιν ἐκείνην. Φρόντισε δπως πιστεύῃ διὰ σὺ δὲν μεταχειρίζεσαι μαζί του τὰς προφυλάξεις ἐκείνας, τὰς δποιας μεταχειρίζεσαι διὰ δλονος».

Δ. Σ.

«Κέρκυρα 16 Ὀκτωβρίου 1846

«Ἀγαπητέ μου Δημήτρι,

«Οφείλω ἀπειδόντας εὐχαριστίας διὰ τὴν προσφορὰν τὴν γενομένην ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς. Ἀλλ' εἴναι ἐνχάριστον νὰ ἴδῃ τις, διὰ τινὲς συμπτώσεις, καίτοι παρατεινόμεναι, δὲν ἡδύναντο νὰ ἀνακόψωσι τὴν ζωήν μου, κατὰ τὸν τρόπον, πὸν ἐγὼ θέλω. Τὴν ενέργειτην ταῦτην βεβαιότηταν ἐδοκίμασα ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, συμπεριλαμβανομένης τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν δποιαν ἐδῶ ἡτο εἶδος πανώλων. Μίαν ἡμέραν ἐμέτρησα δῶδεκα φέρετρα. Εὔχομαι νὰ ζῆσῃς ὑγιῆς καὶ εὐτυχῆς».

«Ο αγαπῶν σε ἀδελφός σου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

«Εστάλη εἰς τὸ ταχυδρομεῖον τῇ 12 Δεκεμβρίου τοῦ 1847 ἔτους.

«Ἐλαβες τὰς δύο λέξεις μου; Μὲ αὐτὰς σοῦ εἶχον ἀναγγείλει διττῶς, νομίζω, διὰ τὸ πράγματα τὰ κατάφερα καλά. Ἀλλὰ, διὰ νὰ στερεωθοῦν, πρέπει σὺ νὰ μὲ πληροφορήσῃς σοφαρά, δὲν ὑπάρχουν ἀμφιβολίαι.

«Θὰ μοῦ γράψῃς συγχρόνως διὰ εἰς τὴν Συναγωγὴν... Στεῖλε μου δὲν δύνασαι δίλγα χρήματα, καὶ προστάθησε νὰ προχωρήσῃ ἡ ὑπόθεσις μὲ τὴν κληρονομίαν τοῦ Γαλβάνη. Ἡ δημοπρασία δὲν ἀναβάλλεται. Υπάρχει δὲ Υπουργός, δὲν δποιος τὴν διέταξε. Ἐὰν δὲ Μακρῆς προτάξῃ τὴν μελετηθεῖσαν ὑπόθεσιν, ἐσκέφθην τὸν τρόπον νὰ τὴν ἀποσύρω.

ο Δ. ΣΟΥ

Y. Γ. «Ἐπεδύμουν ἐπίσης νὰ ἀποφασίσῃς νὰ μὴ ἀφίσῃς τὴν γαλήνην σου εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων τῶν συμβεβηκότων τῆς ἡμέρας εἰς τὸν νομίζω διὰ τὸν παρακινεῖ καὶ δὲν ἀγαπητότατός μας Ἀνάστασιος. Ὁ θάνατος τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, ἀναγινώσκοντος ἐμοῦ δυνατά, παρεμέρισε μίαν τρομερὰν παρεξήγησιν, δὲν δποιος

ἐπειτα ἐξωμαλύνθη, ἀφῆκε τὴν ψυχήν μου ἀδιάφορον διὰ τὸ δυστυχισμένον μικρὸν πλάσμα.

«Ἐταχυδρομήθη τῇ 28 Δεκεμβρίου τοῦ 1847.

«Φρόντισε, ἀγαπητέ, τὸ ταχύτερον νὰ μοῦ στείλης δι' αὐτὸν τὸν γέροντα, τρεῖς χιλιάδες διακόσια κολλονάτα, διότι ἡ θρησκευτικὴ θάνατος διὰ τὴν οἰκίαν του, διὰ τὸν ἀκατανότον, τὸ δποιον δὲν δύναται νὰ γραφῇ.

ο Δ. ΣΟΥ

«Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα διὰ τὸ 1849 δ ποιητής ἐπαραστημοφορήθη ὑπὸ τοῦ Ὀθωνος. Τὰ σχετικὰ διατάγματα ενρέθησαν εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας Λούντζη-Σολωμού.

«Ἴδον ἀντά:

Ο ΘΩΝ
ΕΛΕΩΣ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ

«Ἀπονέμομεν εἰς τὸν κόμιτα Διονύσιον Σολομὸν εἰς Ζάκυνθον τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τῶν Τίπποτῶν τοῦ Ἡμέτερου Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος, καὶ τὸν διευθύνομεν πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ παρόντος δπως ἔχῃ καὶ φέοι αὐτὸν διὰ τὸ ἀπὸ Αὐτοῦ Ιουνίου φωλγή Ημέτερον Διάταγμα.

«Πρὸς κύρωσιν τούτου ἐκδίδομεν τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Ἡμῶν καὶ προσυπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Βασιλικοῦ Οίκου καὶ ἐπὶ τῶν Εξωτερικῶν Υπουργοῦ.

«Ἐν Αθήναις τὴν 3 Φεβρουαρίου 1849.

Ο ΘΩΝ
(Τ. Σ.)
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΛΟΝΤΖΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ
ΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΑ. ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΣΧΕΣΕΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Αριθμός 408.

Πρὸς τὸν Κόμιτα Διονύσιον Σολομὸν

«Ἐχομεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς κοινοποιήσωμεν, διὰ τὸ διὰ τοῦ 3 Φεβρουαρίου Β. Διατάγματος Της, Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης δ Σεβαστὸς ἡμῶν Βασιλεὺς εὐηρεστήθη, ἐπὶ τῇ προτάσει ἡμῶν, νὰ σᾶς ἀπονείμῃ τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τῶν Τίπποτῶν τοῦ Β. Αὐτοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος, καθὸ διακριθέντα διὰ τῶν ἐλληνικῶν αἰσθημάτων σας τῶν ἐκφραζομένων εἰς πολλὰς ὑμᾶς διηγεῖσαν, αἵτινες διηγεῖσαν

ἐνθουσιασμὸν κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνα.

«Συγχαίροντες ὑμᾶς διὰ τὸ δποιον λαμβάνετε ἔντιμον τοῦτο δείγμα Β. Εὐμενείας, σᾶς διαβιβάζομεν ἐν τῷ παρόντι τὸ ἀπονεμθὲν ὑμῖν παράσημον ὃς καὶ τὸ συνοδεῦν τοῦτο Βασιλ. Δίπλωμα.

«Δράττομεν δὲ συγχρόνως τὴν εὐκαιρίαν διὰ τὸν διακριτικὸν πόνον τοῦτον διακριτικὸν διακριτικόνης ὑπολήψεως μας.

«Ἐν Αθήναις τὴν τοῦ Φεβρουαρίου 1849.

Ο Υπουργός
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΛΟΝΤΖΟΣ

I. ΒΑΡΛΑΜΗΣ

«Ο μακαρίτης φίλος μας λόγιος καὶ ποιητής Παναγιώτης Ματαράγκας μᾶς ἐπεβεβαίωσεν διὰ ἡ ἀπονομὴ τοῦ παρασήμου εἰς τὸν ἔμνικὸν ποιητήν, δυσηρέστησε τὸν διαδελφον ποιητὰς Σούτσου, διετί ἐνόμιζαν διὰ δὲν ἦτο ἄξιος τοιαύτης τιμῆς!

Συνεχίζομεν τώρα τὰς ἐπιστολάς.

«Ανεν ἡμερομηνίας, ἐστάλη τῇ 7 Απριλίου τοῦ ἔτους 1849 εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

«Δὲν θὰ ἡροπούροιν νὰ σὲ γράψω δὲν ἐνόμιζον διὰ δὲλπισόσουν. Τώρα ίδού, σοῦ γράφω τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως σου, ἐπειτα ἀπὸ δίλιγον καιδὸν καθὸ δὲν ἡ ὄρφανία μᾶς κατέλαβε καὶ μετ' αὐτῆς μία τρικυμία ἐπανελθοῦσα προχθές, ἡτις μᾶς ἡπείλει τὴν τελείαν καταστροφήν. Ο Θεός μᾶς ἐσωσε καὶ τὰς δύο φορὰς καὶ σὲ ἔθεσεν ἀρχηγὸν τῆς χώρας, καὶ ἡνοιεῖς εὐτυχες μέλλον. Ἀς είναι ἡ ζωή σου γιομάτη ἀπὸ ἡμέρας καὶ αἱ ἡμέραι γιομάται ἀπὸ εὐλογίας».

Ο Δ. ΣΟΥ

«Ἐὰν δὲν προφθάνῃς νὰ μου στείλης μὲ τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο μία βαρέλα 1 ἀριστης παλαιᾶς βερδέας, ἡ ὑποτίς εἶναι γλυκειά, στείλε μου τέσσαρας φιάλας, διότι μὲ αὐτὰς πρέπει ἀμέσως εἰς μακρονήν ἔξοχην νὰ σωθῶ ἀπὸ τὸν θαρβάρους θορύβους καὶ πυροβολισμοὺς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, οἵτινες διαρκοῦν ἐπὶ τρεῖς ημέρας καὶ νύκτας».

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

«Ἄι δύο αὗται λέξεις ἔγραφησαν ἔλληνικά.

ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΟΝ ΧΡΟΝΙΚΟΝ — Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 62

Τὰ ἔκτυλισσόμενα κατὰ τὰς τελευταίας αὐτὰς ἔβδομάδας πολιτικὰ γεγονότα, ἀπόροπτα μὲν διὰ τοὺς μὴ μελετῶντας τὴν κατάστασιν τοῦ κράτους καὶ μὴ ἔχοντας πίστιν εἰς τὰ διδάγματα τῆς ἴστορίας, φυσικαὶ δὲ συνέπειαι τῆς πολιτικῆς ἐξελέξεως τῶν τελευταίων ἐτῶν διὰ τοὺς βαθύτερον σκεπτομένους περὶ τῶν ἐσωτερικῶν μας πραγμάτων, φέρουν εἰς τὴν μνήμην καθενὸς ἀνάλογα ἴστορικά συμβάντα, ξένα καὶ ἴδια μας.

Πολλοὶ ἀναπολοῦν τὰς ἡμέρας τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἄλλοι — πλησιέστερον αὐτοὶ καὶ τοπιῶς καὶ χρονικῶς ἀνατρέχοντες — ἐνθυμοῦνται τὰ πρὸ σαράντα δύο ἑτῶν διαδραματισθέντα παρ᾽ ἡμῖν καὶ τὴν ἐπανολουθήσασαν ἔξωσιν τοῦ πρώτου Βασιλέως μας.

Καὶ, μολονότι εἰς πολλὰ σημεῖα δὲν ὑπάρχουν ἀναλογίαι, καὶ παραλληλισμὸς εὐλόγος ὑπότινας ἐπόψιες δὲν δύναται νὰ γίνη, διὰς δὲν εἶναι Ἰσως ἄσκοπον νὰ φύγωμεν βλέμματα εἰς τὸ χθεσινὸν αὐτό, τὸ πρὸ πενήντα περίπου ἐτῶν παρελθόν. Ἡ ιστορία ἄλλως τε καὶ ἡ γηραιοτέρᾳ καὶ ἡ νεαρωτέρᾳ, διδάσκει, φρονηματίζει, παραδειγματίζει, νυνθετεῖ, συγκρατεῖ, ἐνθαρρύνει, κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὸν ἀνθρώπουν.

* * *

‘Η δυναστεία τοῦ Ὀθωνος ἀπὸ πολλοῦ ἦτον
ἀσυμπαθῆς εἰς τὸν λαὸν καὶ τοὺς στρατιώ-
κους ἀρχηγούς τοῦ Ἀγῶνος. Ἀπολυταρχικὴ πο-
λιτική, συγκεντρωτικαὶ ἀρχαὶ, ἴσχυρον γνωμοσύνη
συνηθέστατα ἀκαταδάμαστος, χαρακτηριστικὰ τῆς
Ὀθωνικῆς Βασιλείας, τόσον ἐκυριάρχουν εἰς τὴν
ψυχὴν τοῦ Βαναρδοῦ ἡγεμονόπαιδος, ὥστε ἔξου-
δετέρωναν ἀκόμη καὶ τὴν ὑπὸ πάντων ὅμο-
λογουμένην διάπυρον ἀγάπην του πρὸς τὴν
Ἐλλάδα καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν του διὰ τὴν Με-
γάλην Ἰδέαν καὶ τὴν μίαν Μεγάλην Ἐλλάδα.
Αρκεῖ νὰ ὑπενθυμίσω, δτὶ καὶ αὐτὰς τὰς ἐπα-
νειλημμένας ὑποδείξεις τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς
περὶ διατηρήσεως τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ καθε-
στῶτος ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἔξουδετερώσεως πάσης
πολεμικῆς παρασκευῆς τῆς Ἐλλάδος, πάντοτε
μὲν ψυχίαν ἀπέκρουντε, οὐδὲ κανὸν ἀπὸ τὴν προσ-
φορὰν τῆς Ἐπτανήσου ὑπὸ τοιούτους δρους,
γενομένην ποτὲ διὰ τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούπη,
δελεασθείς.

Εἰς τὸν τοιοῦτον τῶν πνευμάτων διερεθισμὸν συχνότατα συνέτεινε καὶ ἡ Βασίλισσα Ἀμαλία, ἐπεμβαίνουσα ἐνεργῶς εἰς τὰ τῆς διοικήσεως, δημιουργοῦσα κλίκας καὶ διαιρέσεις, καὶ προκαλοῦσα δυσαρεσκείας.

Πλὴν τῶν αἰτίων τούτων καὶ ή ἔλειψις πολιτικῆς μορφώσεως παρὰ τῷ λαῷ, ὁ ὅπιος κατόπιν μακάρας καὶ φρικτῆς δουλείας ἀπέλαμβανε

‘Ο συνταγματάρχης Δ. Παπαδιαμαντόπουλος, δ ἐπονομασθεὶς
ΣΤΡΑΤΟΛΑΟΣ.

τάγαδα τῆς Ἐλευθερίας, συνέτεινεν, ὡς φανερόν,
οὐχ οὔλιγον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀνωμαλίαν, ἥ
δοποίᾳ ἥτον ὁ κλῆρος τῆς πρώτης Βασιλείας τῆς
Ἐλλάδος.

Αἱ ἀνωμαλίαι αὐταὶ καὶ ποικίλαι ἄλλαι ἔξω-
τεραιαὶ περιπλοκαί, δόλα μαζί, ἀπετέλεσαν κομ-
βολόγιον στάσεων, συρράξεων καὶ διπλωματικῶν
ἔπεισοδίων:

Συνωμοσία κατά τῆς μοναρχίας, Ἐθνοσυνέλευσις, ἐπεισόδιον Μουσούρου, ἐπεισόδιον Πατραιφίκου, ἀποκλεισμὸς τῶν παραλίων, ἐκκλησιαστικαὶ ἔριδες (Καΐρου), ζήτημα διαδοχῆς τοῦ θρόνου, Καλαμπακιά, Σκιαθικά, Ναυπλιακά, Κυθνιακὰ καὶ τέλος ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1862, ἡ δοπιὰ ἔθεσε τέρῳ εἰς τοὺς ἀδιακόπους ἐμφυλίους πολέμους, κατέλισε τὴν Βαναρικὴν δυναστείαν καὶ ἀποκατέστησε τὴν τάξιν ἐν τῷ Βασιλεῖῳ εἰς στιγμὴν ἀκριβῶς κατά τὴν δοπιάν ἔξηρτημένον πολιτικῶς, ἀναίμον οἰκονομικῶς εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην γαλήνης καὶ ἐσωτερικῆς τάξεως.

2

Μετά τὴν ἀποτυχίαν τῆς Ναυπλιακῆς ἐπαναστάσεως (Φεβρουαρίου 1862), κατὰ τὴν ὁποίαν ἔρρευσεν ἀρκετὸν ἀδελφικὸν αἷμα, πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων μεταξὺ πολιτῶν καὶ Βασιλείας, ὁ Βασιλεὺς Ὀθων, κατὰ συμβούλην τῶν περὶ αὐτὸν καὶ Ἰδίως τῆς Βασιλίσσης, ἐπεχειρήσε

περιοδείαν ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας. Ἐνῷ δὲ τὸ βασι-
λικὸν ζεῦγος εὐρίσκετο εἰς τὴν Ν. Πελοπόννη-
σον, ή ἐπανάστασις, ή δόποια ωργανώνετο δλο-
νέν ἐν τῷ μεταξύ, ἔξεσπασε. Ἡ ἐπαναστατικὴ
σημαία ὑψώθη πρῶτον τὴν 4 Ὁκτωβρίου εἰς
Βόνιτσαν τῆς Ἀκαρνανίας, ὅπου ἐστασίασεν ἡ
φρουρὰ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Θοδωράκην Γρίβαν,
εἰς τὸ σύνθημα τοῦ δρόσου δ Π. Λεωτάκος,
συλλαβὼν τὸν διοικητὴν τοῦ ἐκεὶ τάγματος, ἐτέθη
ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ὀδεύσας συνήργωθη μετὰ
τοῦ στρατηγοῦ καὶ οὕτως εἰσῆλασαν πανη-
γυρικῶς εἰς τὸ Μεσο-
λόγγι, συμποσούμενοι
ἐν ὅλῳ εἰς 7.000 ἄν-
δρας. Μετὰ δὲ τὴν
ἔξεγερσιν τῆς Ἀκαρ-
νανίας ἐπηκολούθη-
σαν ἐπαναστατικὰ κι-
νήματα εἰς Ἀχαϊαν,
Ἡλείαν καὶ Κοριν-
θίαν.

Στολὴ ἀξιωματικοῦ τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ 62
(K. A. Μαυρομάχλης)

Στολὴ ἀξιωματικοῦ τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ 62
(K. A. Μαυρομάχλης)

Τύπος ἀλλης στολῆς του 62
(Αντώνιος Πετρίτσης)

στατο κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν, διέταξε ν' ἀγο-
γθοῦν αἱ πύλαι.

Τότε ἡ φρουρὰ ἐνώθη μετὰ τοῦ λαοῦ, πλὴν ἐλαχίστων ἀφοπλισθέντων στρατιωτῶν καὶ χωροφυλάκων, ὁ δὲ στρατηγός, ἀπομείνας μόνος, ἀπῆλθεν. Πάντες τότε μὲ φωνὰς καὶ ὅλαιλαγμοὺς καὶ πυροβολισμούς εἰσῆλθαν εἰς τὰν ἀκτορά, ὅπου μόνον τὰ βασιλικὰ σήματα καὶ τὰς εἰκόνας καὶ προτομὰς τῶν βασιλέων κατέστρεψαν, τεθέντος τοῦ παλατίου ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἀνακτόρων, ἐκλεγείσης τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ N. I. Σαριπόλου.

Μετὰ ταῦτα ἔξελθόντες οἱ ἐπαναστάται, ἐβάδισαν ἐν σώματι, συμποσούμενοι τώρα εἰς 5.000 περίπου, πολίτας καὶ στρατιώτικοὺς ἀναμίξει,

Τόποι ένδυμασιδών τριών 62.

πρός τὴν πλατείαν Ὀθωνος (Ομονοίας) καὶ ἐκεῖνην εἰς τὴν πλατείαν τῆς Παλαιᾶς Καζάρμας, δπου ἀνεγνώσθη τὸ ἔξης ψήφισμα, γραφὲν ὑπὸ τοῦ Ἐπ. Δεληγεώδη μὲ μολύβι ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, ἐπάνω εἰς πυροβόλον:

«Τὰ δεινὰ τῆς Πατρίδος ἔπανσαν. Ἀπασαι αἱ ἑταρχίαι καὶ ἡ πρωτεύουσα, συνεργωθεῖσαι μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἔθηκαν τέρμα εἰς αὐτά, ὡς πιστὴ δὲ ἀπόφασις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δλοκήσουν, κηρύσσεται καὶ ἀπόφασίς εται:

«Ἡ Βασιλεία τὸν Ὀθωνος καταργεῖται, ἡ ἀντιβασιλεία τῆς Ἀμαλίας καταργεῖται. Προσωρινὴ κυβερνησίς συνιστᾶται, δπως κυβερνήσῃ τὸ κράτος μέχρι τῆς συγκλήσεως Ἐθνικῆς Συντελεύσεως, συγκειμένη ὑπὸ τῶν ἔξης πολιτῶν: Δ. Βούλγαρη, Κ. Καράρη, Β. Ρούφρον.

Ἐθνικὴ Συντελεύσης συγκαλεῖται ἀμέσως πρὸς σύνταξην τῆς πολιτείας καὶ ἐκλογὴν ἡγεμόνος. Ζήτω τὸ Ἐθνος, Ζήτω ἡ Πατρίς!

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, ἐν ἔτει σωτηρίων 1862, μηνὶ Οκτωβρίω, ἡμέρᾳ 10η.

***

Ο Βασιλεὺς λαβὼν τὴν εἶδησιν εἰς τὸ Λιμένι τῆς Δ. Μάνης, διέταξε τὸν Παλάσκαν νὰ πλεύσῃ ἐπειγόντως πρὸς τὸν Πειραιᾶ, δπου ἡ «Ἀμαλία» ἐφθισε τὴν μεσημβρίαν ἀκριβῶς τῆς 11 Οκτωβρίου, καὶ ἐστάθμευσεν ὑπὸ ἀτμὸν ἔξωθεν τοῦ προιλιμένος ἑκεῖ, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸν βασιλικοῦ πλοίου ὁ Γάλλος ὑποναύαρχος Τουσάρ, κυβερνήτης τῆς ἐν Πειραιεῖ ναυλοχούσης φρεγάτας «Ζηνοβίας», ἀνεκοίνωσε τὰ συμβάντα τῆς προηγουμένης νυκτὸς καὶ τὸν σχηματισμὸν τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως, καὶ συνεβούλευσε τὸν

Βασιλέα καὶ τὸν Παλάσκαν ν' ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὸν λιμένα, παραστήσας τοὺς πιθανοὺς κινδύνους ἐκ μέρους τῶν ἐπαναστατῶν. Τὰ αὐτὰ συνεβούλευσαν καὶ οἱ πρεσβευταί, ἐπισκεφθέντες τὸ ἀπόγευμα τὸν Βασιλέα καὶ παραμείναντες παρὸ αὐτῷ μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἥλιου, δτε, πεισθέντος πλέον αὐτοῦ, μεθωριμόσθι τὸ πλοῖον εἰς Σαλαμῖνα, συνοδευόμενον ἀπὸ τὸν ἄγγλικὸν ἀτμοδρόμων «Σκύλλα» καὶ τὸ μικρὸν γαλλικὸν πολεμικόν, «Ἐλαφρός».

Ἐκεῖ ἔλαβαν χώραν τὴν ἐπομένην συγκινητικὴν σκηνὴν μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ Βασιλέως, δπου ὁ δποῖος εἶχε πλέον ἀποφασίση δριστικῶς ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

— Ἐνόσῳ πατῶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, οἱ Ἑλληνες δὲν θὰ ἐννοήσωσι ποτέ, δτε, οὐδόλως πταίω ἐγὼ εἰς δσα μὲ κατηγοροῦσιν; ἔλεγε μὲ πικρίαν, ἀλλὰ καὶ εὐψυχίαν ὃ ἐκπτώτος πλέον Βασιλεὺς εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν συνηγμένους ἀξιωματικούς.

Τὴν ι. μ. παρετάχθη, τὸ πλήρωμα καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς «Ἀμαλίας» ἐπὶ τοῦ καταστρώματος διὰ Βασιλεύς, φέρων τὴν ἐμνικὴν ἐνδυμασίαν, καὶ ἡ Βασιλισσα, μὲ ἀπλοῦν δοιπορικὸν φόρεμα, ἀπεχαιρέτισαν δλους, ἀσπασμέντας ἐν συγκινήσει τὴν χειρα τοῦ ἐκπτώτου Ἡγεμόνος καὶ τῆς συζύγου του. Καταβαίνων δὲ τὴν κλιμακὰ διὰ Βασιλεὺς ἀνεφώνησεν:

— Εὖχομαν νὰ εὐτυχήσῃ ἡ Ἑλλάς! καὶ ἐπεβιβάσθη ἐπὶ τῆς «Σκύλλας», ἀποδοθεῖσῶν τῶν βασιλικῶν τιμῶν μὲ κανονιοβολισμοὺς ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ γαλλικοῦ καὶ τοῦ ἄγγλικοῦ πολεμικοῦ.

Ἄπὸ τὴν «Σκύλλαν» ἔξεδωκεν διὸ θων προκήρυξιν πρὸς τὸν λαόν, τὴν δὲ 9 τῆς ἐσπέρας ἀπέπλευσε τὸ ἄγγλικὸν πολεμικὸν καὶ συνοδευόμενον ὑπὸ τῆς «Ἐλάφρου», κατευθύνθη εἰς Βενετίαν, δπόθεν οἱ ἐκπτώτοι Βασιλεῖς μετὰ τῆς συνοδείας των μετέβησαν εἰς Βαναρίαν.

Οὕτως ἀποκατέστη ἡ τάξις ἐν τῷ Βασιλείῳ πατέπαυσαν αἱ ἔριδες, καὶ ἐπανῆλθεν ἡ γαλήνη.

Μολονότι δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κινήματος ὑπῆρξεν ἄμεσον, δμολογεῖται ἀκόμη παρὰ πολλῶν ἐπιζώντων ἐπαναστατῶν, δτε, ἡ τον ἀπολύτως ἀνοργάνωτον, ὑπάρχουν δὲ πλεῖστοι ἐκ τούτων, ἐκφραζόμενο μὲ πικρίαν διὰ τὴν ἐνέργειάν των ἐκείνην καὶ οἰονεὶ μεταμελούμενον...

Ἡ δὲ σατυρικὴ μοῦσα, δποία ἡτο τότε εἰς ἀκμήν, τὸ ἔχαραστήρισεν δλίγον ἐπειτα διὰ τοῦ Δημ. Οἰκονομίδου, μὲ τοὺς ἔξης στίχους, τοὺς δποίους πολλοὶ κακῶς ἀπέδωκαν εἰς τὸν Μπλίλεο:

«Ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνη, ἀντιστάσεως μὴ οδησσε, Ἐθνανσαν ἀρεμανίας τοὺς φανούς τῆς πρωτεύουσης, Κι, φέτο πάλαι οἱ ἀρχαῖοι ὑπὸ τὸν Θεμιστοκλέα, Ἐξεδωζαν καὶ οὗτοι τὸν ἀπόντα Βασιλέα. Τῶν Ψαρῶν διὸ Ποντομέδων καὶ δ Ἀχαιός πλειστονος, Τῶν Πανελλήνων δλον δ πειδ χάρας καὶ δ πειδ μπονφος. Επελεῖσαν δὲ πρόσδερον τῶν ἔνα Τούδον μὲ τζουτέδες, Για νὰ σέρην ἀπὸ τὴ μύτη τοὺς δυδ τούτους τζερεμέδες.»

ΣΗΤΑΣ

Η ΚΥΡΙΑ ΓΚΡΕΖ "Η Η ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΣΤΑΜΝΑ"

Στὴν ἀρχὴ δλα ἐπῆγαν καλά. Κατοίκησαν πρῶτα στὴν ὁδὸν Πετρού-Λιόν, ἐπειτα στὴν ὁδὸν Σορβόννης καὶ κατόπι στὴν ὁδὸν Παρέ. Ἔτσι, ἀγαπημένοι, ἡ ἐμορφὴ αὐτὴ γυναικα καὶ δ ἐμορφος αὐτὸς ἀνδρας δὲν ἀργησαν νὰ κάμουν καὶ ἐμορφα παιδιά: μιὰ τσονδρα παιδιά. Ἡ λέξις — ποὺ ἐπειραξε τὸν Γκρέζ — εἶναι τῆς κυρίας Ζοφρέν. Καὶ τόσο εἶναι ἀληθινή, δποὺ εὐθύνης ποὺ ἀνοίξεις τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ χαράκτου Ζάν - Ζόρζ Ούπλλε, τοῦ γείτονά των στὴν δρητὴ τὸν Ογκυστέν, θὰ ίδης δλα αὐτὰ τὰ ἔκανθα παιδιά, τὰ μικρὰ χερούβειμ μὲ τὰ κατσαρὰ μαλλιά, μὲ τὰ παχουλὰ μπράτσα, μὲ τὰ τριανταφυλλένια χεράκια νὰ χαμογελοῦν. Ὁ Ούπλλε ήταν ἔνας καλός καὶ ἀπλὸς ἀνθρωπος, περισσότερο ἀνθρωπος παρὸ τὸ γλυκὸ καὶ ἐλκυστικὸ πρόσωπο ποὺ τὸν εἶχε νικῆσε. Θὰ βλέπῃ ἀκόμα ζωντανεμένο ἐμπρός του, πάνω στὴν δρητόνη, τὸ γλυκὸ μὲ τὰ γυμνάσια πού τὸν εἶχε νικῆσε. Θὰ βλέπῃ ἀκόμα ζωντανεμένο πορτραϊτο, τὸ λαμπό τὸν λίγο παχὺ καὶ λευκό, τὰ φυιθούνια τὰ ήδονικὰ καὶ τὰ ἔμορφα χειλή! Θὰ βλέπῃ τὰ μάτια αὐτά, δποὺ γεμάτα ἀντά πού, ἀληθινά, εἶναι τὰ ἀδολα μάτια καὶ δποὺ ἡ ψευτιὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δάκρυα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ γέλιο, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ γαλανὸ πέπλο τῆς γεμάτης ἀπὸ διενειδα ματιάς, ποτὲ δὲν φαίνεται. Τὸ ἐλκυστικὸ πρόσωπο της, τὸ λίγο πονηρό, τὸ λίγο κουρασμένο, ποτὲ δὲν θὰ παύσῃ, οὔτε στὶς χειρότερες στιγμές, νὰ ἐπιβάλλεται σὰν αἰώνιο δραμα, γεμάτο χάρι, ἔρωτα καὶ ἀγνότητα, στὴν ἀφελὴ ψυχὴ τοῦ ζωγράφου. Τὰ γλυκύτερα δνόματα, τὰ πειδ παθητικά, τὰ πειδ χαϊδεμένα, τὰ πειδ εὐγενικὰ βρίσκει γιὰ νὰ δώσῃ στὰ ἔμορφα πορτραϊτα, στὰ νέα καὶ χαριτωμένα πρόσωπα ποὺ ζωγραφίζει ἐμπνεόμενος ἀπ' αὐτήν. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἀνθοπάλις, καὶ ἡ μανούλια, καὶ ἡ μικρὴ ποὺ διαβάζει, καὶ ἡ παραμάνα, καὶ ἡ γλυκειὰ ματιὰ τῆς Κολέττης εἶναι δλα αὐτὰ μαζὶ καὶ καθένα χωριστά.

Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ «Κόρη στὴν ἀνέμη» ἡ «Ἐστιάς», ἡ «Μάνα Ἀγαπημένη», εἶναι ἡ «Φιλοσοφία Ἀποκομισμένη», ποὺ διαράκτης, δτων τὴν ἔχαραξε πάνω στὸ μέταλλο, ἔγραψε καὶ αὐτός: «Ναί, εἶχε πολὺ φύλο μὲ τὸ γυιό μου τὸ Φρειδερίκο στὴν ἐκκλησία Σαίν - Μπενούνα. Τοῦ ἔδωκαν τὸ δνομα τῆς γυναικας μου καὶ τῆς κυρίας Γκρέζ, Λουΐζα - Γαβριέλλα ...» Ζωγραφίζοντας χίλια μικροπράγματα, χίλιες, μικρούτσικες εἰκόνες μὲ παιδιά, δποὺ βλέπεις προπάντων «Τὸ κακομαθημένο παιδί», τὸ «Κοριτσάκι μὲ τὸ πουκάμισο» καὶ ἀλλα πολλὰ ἔργα ποὺ μᾶς δείχνουν παιδάκια παχουλά, μὲ δλοστόγγυλα μάγουλα, μικρούτσικα μέτωπα, μικρὰ χεράκια, δ Γκρέζ φανέρωσε τὴν καρδιὰ τοῦ πατέρα μέσα στὸ πινέλο τοῦ ζωγράφου. Κάθε φορὰ πάλι ποὺ ζωγράφισε τὴ γυναικα του, φαίνεται ἡ ἀγάπη ποὺ τῆς ἔχει. Ὁ Διδερό γράφον-

* Συνέχεια: τεῦχος Αύγουστου σελ. 265.

¹ Διδερό: Σαλόν: Γκρέζ, πορτραϊτο τοῦ χαράκτου Ούπλλε.

² Ντυπλεσί: Απομνημονεύματα καὶ Ἡμερολόγιον τοῦ Ζάν - Ζόρζ Ούπλλε (1857).

τας γιὰ τὰ πορτραϊτα τῆς κυρίας Γκρέζ, λέγει (σαλὸν 1765): «Ο ζωγράφος αὐτὸς εἶναι βέβαια ἐρωτευμένος μὲ τὴ γυναικα του». Ο Γκρέζ εἶναι περισσότερο παρὰ ἐρωτευμένος εἶναι μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ἀγάπη της εἶναι τρελλὸς γι' αὐτήν. Ἀργότερα θὰ μισθωσοῦ καὶ θὰ μαλώνουν δὲν θὰ ὑποφέρῃ δ ἔνας τὸν ἄλλον πειδ δυνατή, ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἀγάπη, τυραννία θὰ τὸν βαρύνῃ ἐπειτα. Καὶ κατόπιν, ἐπειτα ἀπὸ χρονια, δτων ἡ ἀχάριστη ἐγκαταλεύψῃ τὸ σπίτι, θὰ βλέπῃ ἀκόμα ζωντανεμένο ἐμπρός του, πάνω στὴν δρητόνη, τὸ γλυκὸ μὲ τὰ γυμνάσια πού τὸν εἶχε νικῆσε. Θὰ βλέπῃ τὰ μάτια αὐτά, δποὺ γεμάτα αὐτά πού, ἀληθινά, εἶναι τὰ ἀδολα μάτια καὶ δποὺ ἡ ψευτιὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δάκρυα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ γέλιο, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ γαλανὸ πέπλο της γεμάτης ματιάς, ποτὲ δὲν φαίνεται. Τὸ ἐλκυστικὸ πρόσωπο της, τὸ λίγο πονηρό, τὸ λίγο κουρασμένο, ποτὲ δὲν θὰ παύσῃ, οὔτε στὶς χειρότερες στιγμές, νὰ ἐπιβάλλεται σὰν αἰώνιο δραμα, γεμάτο χάρι, ἔρωτα καὶ ἀγνότητα, στὴν ἀφελὴ ψυχὴ τοῦ ζωγράφου. Τὰ γλυκύτερα δνόματα, τὰ πειδ παθητικά, τὰ πειδ χαϊδεμένα, τὰ πειδ εὐγενικὰ βρίσκει γιὰ νὰ δώσῃ στὰ ἔμορφα πορτραϊτα, στὰ νέα καὶ χαριτωμένα πρόσωπα πού ζωγραφίζει ἐμπνεόμενος ἀπ' αὐτήν. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ μανούλια, καὶ ἡ μικρὴ πού διαβάζει, καὶ ἡ παραμάνα, καὶ ἡ γλυκειὰ ματιὰ τῆς Κολέττης εἶναι δλα αὐτὰ μαζὶ μὲ τὰ γειτάτα».

Τί ἔμορφη ποὺ εἶναι, ἔτσι, ἀποκομισμένη! Καὶ τί ἔμορφη ἐπίσης καὶ ὡς μάνα ἀγαπημένη! Θαρρῶ πῶς τὴν βλέπω τὸ πρω, μὲ τὴν αὐγοῦλα-

είναι άκομα άτημέλητη· άπό τὸ δέσιμο τῶν μαλλιῶν ξεφεύγουν τὰ κατσαρά· μόλις ἐπρόφθασε νὰ φρέση τὶς ὁραῖες κάλτεσε ποὺ σκεπάζουν πόδι πειὸ ἔμορφο καὶ ἀπὸ τῆς κυρίας Γκρέτων! Ἡ κυρία Γκρέτη ἔχει μικρούτσικο πόδι, τόσο δὰ ποδαράμι, σᾶν τὸ ποδαράμι τῆς Φανσέτ, ποὺ τ' ἄγαποῦσε δὲ Ρετίφ. Πηγαίνει, ἔρχεται, τὸ ποδαράμι αὐτὸ μέσα στὴν νόστιμη παντόφλα. Καὶ τώρα πειὰ δλοι ξύπνησαν. Νά, δὲ Γκρέτη μὲ τὰ μαλλιὰ ἀκατάστατα ἀκόμα, ἀπὸ τὸν ύπνον νά, τὰ κοριτσιάκια τους νά, καὶ τὸ σκυλάκι ποὺ γανγίζει καὶ πηδᾶ. Καὶ νά, καὶ κάποιος ποὺ ἔρχεται δὲ Ούντλε, δὲ καλὸς Ούντλε, δὲ ἀγαπητὸς γείτονας, αὐτὸς ποὺ γράφει: «Πηγαίνω στοῦ κ. Γκρέτη πρωΐ πρωΐ, ποὺ μὲ ἔχει καλέσει νὰ πῶ σοκολάτα μὲ τὴν κυρία Γκρέτη¹. Καλημέρα, γείτονα! — Καλημέρα, γείτονισσα!» Καὶ κοκκινίζει καὶ πηγαίνορχεται βιαστικὴ ἀπὸ τὴν πιατοθήκη στὸ τραπέζι καὶ ἀπὸ τὸ τραπέζι στὸ μαγειρείο.

Νά, καὶ δὲ οὐπιρέτρια μὲ τὰ κατσαρωμένα μαλλιά, μὲ τὴν νταντελλωτὴ σκούφια. Ἡ κυρία Γκρέτη πάρει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς τὸ βούτυρο καὶ τὸ γάλα. Σεβίζει τὸν ἀνδρα τῆς καὶ τὸν κ. Ούντλε, ἔπειτα τὸν ἑαυτόν της καὶ τὰ κοριτσάκια της. Τὸ λευκό της μπράτσο, τὸ τόσο καλοπλασμένο, λεπτὸ καὶ ἔμορφο, φάνηκε ἀπὸ τὸ μανίκι, λίγο τριανταφύλλενιο στὸν ἀγκῶνα. «Α! δὲ κυρία Γκρέτη δὲν γοιάζει κανεὶς τὴν ωάχη στὴν «Φιλοσοφία ἀποκομιδμένη»· οὔτε καὶ στὴν «Μάνα ἀγαπημένη». Κυττάξει τὴν καλὴν αὐτὴ μάνα «ὅπου τὸ κεφάλι της βγαίνει μέσα ἀπὸ τὸ στεφάνι τῶν παιδικῶν κεφαλῶν ποὺ τὴν πνίγουν μὲ φιλιά³». Εἶναι ἄλλο ἔργον πειὸ δυνατό, μὲ περισσότερο αἰσθημα στὴν ζωὴ καὶ στὴν τέχνη; «Ο Γκρέτη ἔδωκε ζωὴ, γύρω στὴν Αννα-Γαβριέλλα, στὸν χορὸν αὐτὸν ἀπὸ ὠραῖα παιδιά, ἄλλα μισόγυμνα, ἄλλα ντυμένα, ἔνα σωρὸ ἀπὸ μικρὰ γοητευτικὰ διαβολεμένα παιδιά. Καὶ προπάντων, ζωγραφίζοντας τὴ μάνα, ἔωγραφισε τὴ γυναῖκα του, τὴν ἔρωμένη. Μάταια θέλει δὲ Γκρέτη νὰ φέξῃ πέπλον ἀγνὸ πάνω στὴ γυναῖκα αὐτὴ, νὰ τὴν διομάσῃ Φιλοσοφία, Εστιάδα ἢ Μάνα ἀγαπημένη. Πάντα τὴν ἀγαπημένης δὲ ἔμορφιὰ δόηγει τὴν τύχη του, πάντα δὲ ἔρωμένη καὶ μέσα στὴν αὐστηρὴ δυνομασία ποὺ τῆς δίνει, βλέπεις τὴν ψυχὴ ποὺ πάλλεται, τὸ σῶμα καὶ τὴ σάρκα ποὺ λαχταροῦν. Ο Διδερό, ποὺ καλὰ γνωρίζει τὸν Γκρέτη καὶ ποὺ τίτοτε δὲν τοῦ ξεφεύγει ἀπ' δὲ τὶ σχετίζεται μὲ τὸν ζωγράφο, ήμπρόσες νά τὸν αὐτὸν τὸ αἴσθημα. «Τὸ στόμα ἔκεινο τὸ μισοκονιγμένο, τὰ μάτια αὐτὰ τὰ λιγωμένα, δὲ στάσις αὐτὴ δὲ προκλητική, δὲ λαιμὸς αὐτὸς δὲ παχούλος, τὰ δυνὸ μαζί αἰσθηματα τοῦ πόνου καὶ τῆς ηδονῆς κάμινουν τὶς τίμιες γυναῖκες νὰ χαμηλώνουν τὰ μάτια καὶ νὰ κοκκινίζουν. Καὶ πλάι, δὲ τὸν αὐτὸν τὸν πόνον καὶ τὴν ηδονήν της πρωτοχρονιάτα τὰ παιδιά γελοῦν κουνῶντας τὰ ἔμορφα κατσαράτων. Ποιός ἄλλος εἶναι τόσο εὐτυχισμένος σᾶν τὸν Γκρέτη; Ἐχει ἔμορφη γυναῖκα, ἔνα φύλον καὶ ἔμορφα παιδιά: εἶναι καλὸς καλλιτέχνης καὶ ἔχει καὶ φήμη. Μιὰ κρυφὴ καὶ μεγάλη δύναμις τὸν σπρώχει ἔμπρός, τοῦ δίνει φτερά. Ἡ μεγάλη του ἐπιθυμία εἶναι νὰ ζωγραφίζῃ δὲ τὶ ἀγαπᾶ.

¹ Ντυπλεοί: Απομνημονεύματα καὶ Ημερολόγιον τοῦ Ζάν-Ζόρξ Ούντλε (1857).

² Ο μεγαλείτερος κολορίστας τοῦ 18ου αἰώνος. Σ. Μ.

«Ἄ, κύριε Γκρέτη, τοῦ λέγει δὲ Διδερό, τὶ διαφρετικὸς ποὺ εἰσθε δὲ τὸ πινέλο σας τὸ δόηγει τὸ αἴσθημα δὲ τὸ συμφέρον! Νά ζωγραφίζετε σταματοῦν ἐπὶ πολὺ ἔκεινοι βέβαια ποὺ ἔννοοῦν καὶ ἔκεινοι πού, μὲ τὸ πρόσχημα δὲ τὸν ημέρα ἔνας ἀδιάκριτος (δὲ Ούντλε δὲ Διδερό;) ποὺ ἥρθε νὰ τοὺς ἴδῃ, ἀπὸ τὴν μισοκλεισμένη ηδονικὴ σκηνή, καθὼς καὶ ἔκεινος πού, δπως ἔγω, σταματοῦν καὶ γιὰ τὰ δύο». Αὐτὸ δὲν ἔμποδίζει τὸν Διδερό νὰ διδάσκῃ τὴν ηδονή ποὺ δὲ τὴν εἰκόνα καὶ ἔπιτελους νὰ δάκρυσῃ.

Εἰς τὸ Σαλὸν τοῦ 1765 ἔκθετει δὲ Γκρέτη τὸ Πορτραϊτο τῆς κ. Γκρέτη δὲ τὸν εἶναι ἔγκυος. Νά δείχνη κανεὶς τὴ γυναῖκα του, ἔτσι στὸ κοινόν! χρειάζεται καὶ λίγη ντροπή. Καὶ αὐτὸς δὲ Διδερό ἔφριξε. Καὶ τὶ μένει λοιπὸν νὰ ζωγραφίσῃ δὲ τὸν ηδονάμη τὸ πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη; «Ο ζωγράφος ἔσκυψε νομίζεις νὰ εἰπῃ στὸν θεατὴ τῆς εἰκόνος: «Κυττάξει τὸ στήθος τῆς γυναίκας μου! — Τὸ βλέπω, κ. Γκρέτη. Μὰ εἶναι μαραμένο καὶ χλωμό ἀν τῆς μοιάζῃ, τόσο τὸ χειρότερο γιὰ σᾶς, γιὰ κείνη καὶ γιὰ τὴν εἰκόνα»¹. Καὶ μιὰν ἄλλη φορὰ γράφει μὲ περισσότερη εἰρωνεία, δὲ τὸν Γκρέτη ἔστειλε στὸ Σαλὸν ὡς Εστιάδα τὸ πορτραϊτο τῆς γυναίκας αὐτῆς ποὺ είχε τόσα παιδιά γεννήσει: «Αὐτή, Εστιάς! Γκρέτη, ἀγαπήτη μου, μᾶς περιπαίζεις!».

¹ Διδερό: Πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη.

² Διδερό: Πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη.

³ Διδερό: Μάνα ἀγαπημένη.

παρατηρεῖ. «Ομως, ἀν οἱ γυναῖκες περνοῦν βιαστικές μπρὸς ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτή, οἱ ἄνδρες σταματοῦν ἐπὶ πολὺ ἔκεινοι βέβαια ποὺ ἔννοοῦν καὶ ἔκεινοι πού, μὲ τὸ πρόσχημα δὲ τὸν ημέρα ἔνας ἀδιάκριτος (δὲ Ούντλε δὲ Διδερό;) ποὺ δὲ τὴν μισοκλεισμένη ηδονικὴ σκηνή, καθὼς καὶ ἔκεινος πού, δπως ἔγω, σταματοῦν καὶ γιὰ τὰ δύο». Αὐτὸ δὲν ἔμποδίζει τὸν Διδερό νὰ διδάσκῃ τὴν ηδονή ποὺ δὲ τὴν εἰκόνα καὶ ἔπιτελους νὰ δάκρυσῃ.

Εἰς τὸ Σαλὸν τοῦ 1765 ἔκθετει δὲ Γκρέτη τὸ Πορτραϊτο τῆς κ. Γκρέτη δὲ τὸν εἶναι ἔγκυος. Νά δείχνη κανεὶς τὴ γυναῖκα του, ἔτσι στὸ κοινόν! χρειάζεται καὶ λίγη ντροπή. Καὶ αὐτὸς δὲ Διδερό ἔφριξε. Καὶ τὶ μένει λοιπὸν νὰ ζωγραφίσῃ δὲ τὸν ηδονάμη τὸ πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη; «Ο ζωγράφος ἔσκυψε νομίζεις νὰ εἰπῃ στὸν θεατὴ τῆς εἰκόνος: «Κυττάξει τὸ στήθος τῆς γυναίκας μου! — Τὸ βλέπω, κ. Γκρέτη. Μὰ εἶναι μαραμένο καὶ χλωμό ἀν τῆς μοιάζῃ, τόσο τὸ χειρότερο γιὰ σᾶς, γιὰ κείνη καὶ γιὰ τὴν εἰκόνα»¹. Καὶ μιὰν ἄλλη φορὰ γράφει μὲ περισσότερη εἰρωνεία, δὲ τὸν Γκρέτη ἔστειλε στὸ Σαλὸν ὡς Εστιάδα τὸ πορτραϊτο τῆς γυναίκας αὐτῆς ποὺ είχε τόσα παιδιά γεννήσει: «Αὐτή, Εστιάς! Γκρέτη, ἀγαπήτη μου, μᾶς περιπαίζεις!».

¹ Διδερό: Πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη.

² Διδερό: Πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη.

νοικοκυρά; Τί ἔγεινε λοιπὸν στὸ σπίτι αὐτό; «Ἐπεσε δὲ κεραυνὸς ἐπάνω του; Βέβαια. Καὶ μαζὶ μὲ αὐτήν καὶ ξύλο. Νά, τὶ ἀκούσεις μιὰν ημέρα ἔνας ἀδιάκριτος (δὲ Ούντλε δὲ Διδερό;) ποὺ δὲ τὴν εἰκόνα αὐτήν έχεινος πού, μὲ τὸ πρόσχημα δὲ τὸν ημέρα ἔνας ἀδιάκριτος (δὲ Ούντλε δὲ Διδερό;) ποὺ δὲ τὴν μισοκλεισμένη ηδονικὴ σκηνή, καθὼς καὶ ἔκεινος πού, δπως ἔγω, σταματοῦν καὶ γιὰ τὰ δύο». Αὐτὸ δὲν ἔμποδίζει τὸν Διδερό νὰ διδάσκῃ τὴν ηδονή ποὺ δὲ τὴν εἰκόνα καὶ ἔπιτελους νὰ δάκρυσῃ. Εἰς τὸ Σαλὸν τοῦ 1765 ἔκθετει δὲ Γκρέτη τὸ Πορτραϊτο τῆς κ. Γκρέτη δὲ τὸν εἶναι ἔγκυος. Νά δείχνη κανεὶς τὴ γυναῖκα του, ἔτσι στὸ κοινόν! χρειάζεται καὶ λίγη ντροπή. Καὶ αὐτὸς δὲ Διδερό ἔφριξε. Καὶ τὶ μένει λοιπὸν νὰ ζωγραφίσῃ δὲ τὸν ηδονάμη τὸ πορτραϊτο τῆς κυρίας Γκρέτη; «Ο ζωγράφος ἔσκυψε νομίζεις νὰ εἰπῃ στὸν θεατὴ τῆς εἰκόνος: «Κυττάξει τὸ στήθος τῆς γυναίκας μου! — Τὸ βλέπω, κ. Γκρέτη. Μὰ εἶναι μαραμένο καὶ χλωμό ἀν τῆς μοιάζῃ, τόσο τὸ χειρότερο γιὰ σᾶς, γιὰ κείνη καὶ γιὰ τὴν εἰκόνα»¹. Καὶ μιὰν ἄλλη φορὰ γράφει μὲ περισσότερη εἰρωνεία, δὲ τὸν Γκρέτη ἔστειλε στὸ Σαλὸν ὡς Εστιάδα τὸ πορτραϊτο τῆς γυναίκας αὐτῆς ποὺ είχε τόσα παιδιά γεννήσει: «Αὐτή, Εστιάς! Γκρέτη, ἀγαπήτη μου, μᾶς περιπαίζεις!».

¹ «Ἀρχεῖα τῆς γαλλικῆς τέχνης».

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΠΙΛΟΝ

μάλιστα, νάντιγράφωμεν τὴν σύνοψιν, τὴν διοίαν ἀνεκόνωσεν εἰς μίαν ἐφημερίδα ὁ συγχραφεὺς ὁ ἴδιος.

Καθώς ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν ξενητειάν, ὃπου ἔκαμε τὴν θητείαν του, ὁ Ἀναστάσης Τζίτζικας, ὃ τελευταῖος κλάδος του δένδρου τῶν Τζίτζικαιών, ἀκολουθεῖ τὸ οἰκογενειακόν ἐπάγγελμα, γίνεται ἄμαξᾶς, ὅπως ὁ πατέρας καὶ ὁ πάτρος του, κι' ἐργάζεται μὲν μεγάλην ὅρειν στὴν ἀρχῇ, ἐπιθυμῶν νά ίδῃ τὴν εὐτυχίαν θρονισμένην εἰς τὸ μικρὸν σπιτάκι του.

Αλλ' ἀκριβῶς ἐπειδὴ τώφα είχεν ἀνδρωθῆ καὶ τὰ ταξιδία καὶ η ἔντειμά του ἔχαρισαν καποιαν πεῖραν, τού ἐπειρόπτη να ίδῃ τὴν πραγματικήν κατάστασιν του σπιτιού του, αἵτιος τῆς δυστυχίας του δύοποίου ήτον ὁ πατέρας του, ὁ ίδιος, ὁ Μανώλης Τζέτζικας. Κατὰ τὴν ἐπιθανατιόν ἀγνώνιαν του διάπτως του Ἀναστάση και πατέρας του Μανώλη Τζέτζικα, ο ἕξαικοστος Λιάτης Τζέτζικας ή Πολυλογᾶς, εἰς τὰ δύο παιδιά του, τὸν Μανώλη και τὸν Μάρκο, εἴπε μεταξὺ βογγιτῶν:

— Ξέρετε διτί ἐγώ σπίτι δὲν ἐκληρονόμησα ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ποὺ καθὼς ξέρετε ἐπέθανε στὴ φυλακή. Μολαταῦτα μὲ ἀγῶνα πολὺν κατώρθωσα ν' ἀποστάσω ἀπὸ τοὺς ἔχθρους του, οἵ δοποὶ τοῦ ἑιλκάν καταβρο- χθίσει, τὴν μεγάλην περιουσίαν, ἔνοι οἰκόπεδο, ἐπάνω εἰς τὸ δοποῖον ἔκτισα τὸ σπίτι μας αὐτὸ ἐδῶ καὶ τοὺς σταύλους... Μάρτυς μου ὁ Κύριος, ἐξηγορούνθησεν, διτὶ ἐπορπάθησα νὰ τὸ μεγαλώσω νὰ τοῦ δώσω ἀγέρα, ἀλλὰ τὰ πράγματα μὲδὲν οὐδόσαν. Σε σᾶς ἀφίνω τὴν κατάρα μου ἀν δὲν τὸ κάμετε, ὅπως τὸ πόνησε ἡ ψυχή μου.

Ο Μανώλης, ως μεγαλείτερος άνελαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ σπιτιοῦ. Ο δὲ Μάρκος ψυχῇ καὶ σώματι ἀφιερώθη εἰς τὴν ἔργασίαν του, τὰ κένδη τῆς ὅποιας παρθένου διενε πει τὸν Μανώλην διὰ τὴν ἐκτάρτην ῥωσίν τῆς πατρικῆς θελήσεως. Ο Μανώλης ἦτο ἀσυνεδηπός καὶ ἄπονος, δὲ Μάρκος ἀγαθὸς ἀλλ' ἀνίκανος. Ο Μανώλης εὐθὺς μετά τὸν θάνατον τοῦ πατέρος του ἐνυμφεύθη τὴν Ξενούλαν, μίαν ἐπιτολιάν καὶ ἀρχοντικοεπεσμένην γυναικοῦλαν, ἡ ὅποια τὸν ἐθάμπωσε μὲ τὰ λοιστα της. Εἰς μάτην δὲ Μάρκος ἀνθίστατο εἰς τὴν ἔνωσιν.

Ἡ Εενούλα, ἐννοοῦσα νὰ ζῇ κατά τρόπον, τὸν δῆμον δὲν ἐπέτρεπαν τὰ οἰκονομικὰ τοῦ σπιτιοῦ, τὸ ἔχρεως σύντομα. Ὁ Μανώλης δὲ δόποις τὴν ἀγαποῦσε, παρευρέθετο εὐνοία από αὐτῆν. Κατ' ἀρχὰς εἰλικρινῶς εἰργάζετο νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πατρικὴν ἐπιθυμίαν. Ἀλλ' εἶχε κακὸς συνηθείας. Ἐπινεν, ἔπαιξε χαρτιὰ καὶ ἀργότερα, μετά τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ γάμου, ἔγινε κυνηγὸς γυναικῶν. Τό δρόμον τοῦ σπιτιοῦ ὑπερέβησαν τότε τὰς δυνάμεις τοῦ Μανώλη. Ἐκεῖνος δὲ ἀπῆλτισμένος πλέον, ἀπίστησε πόδις τὴν πατρικὴν θέλησιν. Ἐπανεσ νὰ σκέπτεται καθ' δύο ληγούσαν περὶ αὐτῆς, δύο μαλάτια ἔχασε καὶ τὴν ίδιοκτητὸν ἄμαξάν του, τὴν διπλάναν είνε ληπονομησέ.

ΟΤΑΝ είναι περιέλθυ πλέον εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, παραδίδει. αὐτῆς τὴν κόρην του καὶ τὴν γυναῖκα του εἰς τὴν ἐσχάτην διαφθοράν, μεταχειριζόμενος ὡς πρόσχημα τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὅποιας είλεν ἀπέναντι τῶν δανειστῶν. Ἐκεῖναι ὑπέκυψαν. Καὶ ὁ Μανώλης μὲ τὰς προσόδους των καθώς καὶ ἔκεινας τοῦ Μάρκου καὶ κατόπιν τοῦ Ἀναστάση, γλεντοκοπῆ, χωρὶς καμίαν τύψιν συνειδήσεως, ἀφοῦ πλέον εἶχε κάστη τελείως τὸ ἥθυκόν του. Ἐψεύδετο δὲ διαρκῶς ἀπέναντι των, λέγων διτὶ τὰ χρήματα τὰ ὅποια ἐλάμβανε, κατέθετε τακτικά εἰς χείρας τοῦ προϊσταμένου του. Οὐ Αναστάσης ἀποκαλύπτει κατ' ἀρχὰς τὸ ψεῦδος τοῦτο, ζητεῖ ἐξηγήσεις ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἀλλ᾽ ἀντ’ αὐτῶν κερδίζει μίαν μονοπτυχίαν τοῦτο τὸ πάσιν.

καμουτσικιάν είς τὸ πρόσωπον.
Ἐπακολουθοῦν ραγδαῖαι αἱ ἀποκαλύψεις. Ἡ ἀδελφὴ οὐ Καλλιόπη δὲν ἐργάζεται εἰς καμιανὰ μοδίστραν, πως ὑπέθετε. Τὴν παραμονὴν τῆς Πρωτομαγιᾶς, δὲλλον καιρὸν μετὰ τὴν ἐπάνοδον την, τὴν βλέπει μέσα
ἐνα ἄμαξι μεθυσμένην, μεταξὺ ὑποκειμένων ὑπόπτων.

Επιστρέφει γρήγορα στὸ σπίτι του καὶ ενύρισκει μόνον δὲν θείον του Μάφοκον, μόλις ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τὴν ποιωδὴν ἐργασίαν του. Ἐκεῖ τοῦ ἔξιστορει τὰ καθέκαστα. Ὁ Μάρκος, δὲ δόποιος διὰ τῆς στάσεως τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τῆς πυρανίνας εἶχε χάσει κάθε αὐτενέγειαν, περιωρίζειον γ' ἀκούη μόνον. Κάποτε παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν ὅρμην τοῦ ἀνεψιου του τοῦ ἀποκαλύπτει διὰ αὐτὸς γνωρίζει αὐτὴν τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλ' ὅτι δύο Ισχυροὶ λόγοι τὸν ἡμπόδισαν πάντοτε ἐν ἀντιστοτῇ: ὅτι δέντης ἔκεισε γράμματα διὰ ἄναλαβῃ αὐτὸς τὴν ἔξοιλάλινσην τῶν χρεῶν τοῦ ποιτιοῦ, ὅπως ὁ Μανάλης, καὶ ὁ φρύβος, διότι ἡ μητέραια του ἡ Λευτερίτσα, ἡ ὅποια ξῆ, πάσχοντα ἀπὸ μίαν παράλισυν τῶν κατώ ἀκρων, ἀνέκαθεν εἶχε δυσμενῶς διατεθῆ ἐναντίον του, —φρόδος δικαιολογημένος ἀφοῦ ἡ μεγαλια αὐτὴν εἶχε σκοτώσει κατὰ τὸ παρελθόν τὸ ιρηδό της παιδί, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶχε περιέλθει εἰς τὴν δυσμενείαν της.

"Οταν ἡ Ζενοῦλα γινοῖται τὸ βράδυ ἀπὸ τὰ ἐμπορικά, ὁ Ἀναστάσης ξητῶν λόγον τῶν πράξεων της, τῆς ἐπιβλεψέως της, τῆς ἐπαγχυνήσεως της ἐπὶ τῆς μιαγγῆς τῆς κόρος της, πρώτην φοράν ἀντιλαμβάνεται καθαύπο τὴν ἥθυκήν κατάστασιν τῆς μητρός του. Δασαφθάνει μεθυσμένην καὶ ἡ Καλλιόπη, ἡ διεφθαρέντη ἀδελφή του, ἐκεῖ δὲ ἀποκαλύπτεται ὅτι ταπέρας ὁ Ἰδίος παρέδωσεν εἰς τὴν διαφθιοράν τὸ πᾶν χάριν σηργμάτων.

Α' Άλλ' ώς νά μή ἔφθιαναν αὐτά, ή γεηὰ Λευτερίσα,
παραλυτική, δύσφραινομένη διάλυσιν τοῦ σπιτιοῦ,
ιδρονοσόνα δὲ διά. τὸν ἑαυτὸν της, ἀρχῆςει νά ζητια-
νέν. Ή μικρὰ ἀδελφὴ τοῦ Ἀναστάση, ἔνα τρελλό
καὶ ἄρρωστο κοριτσάκι, τὸ δύποιον ἔχει χάσει τὴν αἰ-
τησίου τῆς πραγματικότητος καὶ δινειρεύεται δι τοῦ κά-
τοι βασιλόπουλον θά την πάρῃ διά νά τῆς δωρῆσῃ
περέραντους τόπους εἰς μίαν περιοχήν, τῆς διοιάς δε-
σπόζουν ἐπτὰ λόφοι, τὴν προδίδει, φοβουμένη μῆπως
ὑποτιθέμενος ἀρραβωνιαστικός της την ἐγκαταλεψή
ιανθάνων τὴν κατάστασιν τοῦ σπιτιοῦ της.

Ο' Αναστάσης δὲν ἔγινε πάλιος τίτοτα μή πειράμα-

Ο Ἀνατάσθιος οεν εχει πλεον τιποτε να περιμενη
και λαμβανει την ἀπόφασιν του. Οπλίζεται και ἐπι-
νυγχάνει μίαν συνάντησιν μὲ τὸν πατέρα του, διοι μὲ
λῶσσαν αδητηραν τοῦ ἐπιβάλλει νὰ ἔγκαταλειψῃ τὴν
εύσυνην τῶν πραγμάτων τοῦ σπιτιοῦ. Ἀλλ ἔκεινος,
ξω φενῶν ποδ τῆς ίδεας ὅτι θὰ παύση νὰ σπαταλᾶ-
και να ἀστοεῦῃ, μετὰ τὴν συνάντησιν αὐτήν, τὴν
ὑγκτα, εἰσέρχεται μ' ἓνα μαχαῖρι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ
αιδούσιον τοῦ μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὸν σφάξῃ. Ο Ἀνα-
τάσθιος δῶμας ήγρωνται. Ήμύνθη, και τὸ ἀποτέλεσμα
πηροει τὸ διντίθετον.

Ἐξυπονούν ἀπὸ τὸν θόρυβον δὲ λοι, μέσα εἰς τὸ σπίτι.
Η Σενούλα ὡρύεται ἐναντίον τοῦ παιδίου της, τοῦ
απροστόντον. Ἀλλ᾽ ὁ Ἀναστάσης τῆς ἀποκαλύπτει ὅτι
γνωρίζει τὴν προέλευσίν του, ὅτι γνωρίζει ὅτι εἶνε
ὅθος. Τὸ ἀλληλός ὅμως εἶνε, ὅτι δεν εἶνε διάλογος
έθειας γι' αὐτό. Ὄταν ὅμως ἡ μητέρα του, συλλη-
θεῖσα πλέον, τὸ βεβαιώνει, ὁ Ἀναστάσης εντυχή-
σιότι τίποτε δεν τὸν συνδέει μ' ἔνα σπίτι διεφθαρμέ-
ον καθ' ὀλοκληρώλαν, φεύγει ἐπιθυμῶν νά γίνη τοῦ
πατέρου ἄνθρωπος «καὶ ἂς εἶνε διπού ψήνει ὁ Ἡλιος
ὁ ψωμιά».

Τὸ δῆμα εἶνε ἀλληγορικὸν. Τὸ «Χαλασμένο Σπίτι» λληγορεῖ καθαρότατα τὸ Ρωμαῖκο. Βεβαίως ἡ ἀξία ἐν ἔγκειται εἰς τὴν ἀλλως εὐφυῆ αὐτὴν ἀπεικόνισιν, υπὲ τὸ λάθος του εἰνε δι τὸ ἥρωας, δ Ἀναστάσης, δ ἄντιτρούσωπος τῆς νέας γενεᾶς, ἔχει ἀνδρωτιστικὸν ἀπόλλον παρὰ ἐθνικὸν ἰδεανικόν. Ἡ ἀξία τοῦ ἔργου εἰνε τι ἀποτελεῖ δῆμα ἀριον καὶ μνατόν με τεχνικὴν απασκευήν, μὲ ὥραιας σοκηνάς, καὶ δι τὰ πρόσωπά οἱ ἐκχειλίζονται πόδες ζωῆς, ὡστε, μερικά τουλάχιστον εἰστῶν, νὰ λακτίζουν τὴν ἀστείαν κάποτε ἀλληλοοἴσιον καὶ γάνγρωται. αὐτὰ καθ' ἑωπά, εἰς τειωτόν

συμβόλου. Ἐν γένει τὸ «Χαλασμένο Σπίτι», ὡς ἔργον,
ἥρεσε περισσότερον ἀπὸ τὰ προηγούμενα τοῦ κ. Μελά,
σκληρὸν ὄμισσας καὶ αὐτό, ἄγριον, ἀποκρουστικόν, δὲν
είχε μεγάλην εἰς τὸ θέατρον ἐπιτυχίαν.

Ο διάσος τοῦ «Βαριετὲ» διέπρεψεν εἰς τὸ ἔγον τοῦτο. Οὐ πάστορ, ὡς Μανώλης, διέπλασεν ἕνα τύπον εἰς τὸν δόπιον δῆλον ἐπρεπεῖ νὰ τὸν χειροποτήσουν. Οὐ πάταγεωγίον, ὡς 'Αναστάσης, διέδειξεν τωόντι τὸ ἔξαιρετικόν, τὸ δόπιον εἶχε μόνον αὐτός ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Ἡ κ. Φύρστη τελείᾳ ὡς γοητὰ Λευτερίτσα. Ἐξαιρετικῶς ὥραια ἐπαιξαν ἡ Διεὶς Φιλιππίδη ὡς 'Ανθούλα, ἡ κ. Σαπφώ 'Αλκαίον ὡς Καλιόπη καὶ ὁ κ. Βενιέρης, λαμπτός τύπος, ὡς Μάρκος. Καὶ ἡ κ. Κυβέλη, ὡς Ξενούλα, μολοντίστι ὁ γεροντικὸς ρόλος δὲν ἦτο τῆς εἰδικότητός της, οὐδὲνός των ἄλλων ύστεροισε καὶ ἔδειξε μεγάλην δύναμιν εἰς τὴν γ' πρᾶξιν.

Νέα Σκηνή: « 'Ο Κοντορεβιθόνλης », κωμῳδία εἰς τρεῖς πράξεις ὑπὸ Κ. Χρηστομάνου.

EINAI δο τίτλος τοῦ προγράμματος, τὸν ὅποιον χρησιμοποιοῦμεν διὰ τὴν παροῦσαν κριτικήν, διότι ἀληθινὰ δὲν ἀκούσαμεν εἰς τὸ θέτεστον παρὰ δύο πράξεις καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς τρίτης... Τὸ κοινόν, τὸ ὑπὸσωβατὸ ποτε ἐκτελεστὸν κοινὸν τὸν πρώτην, ἀφοῦ ἀρχισε ν' ἀποδοκιμάζῃ ὑποκράψις εἰς τὴν πρώτην πρᾶξιν, μὲν ἀραιῶς σφυρίγματα καὶ ἐπιφωνήσεις εἰς τὴν δευτέραν, κατέληξεν εἰς βοήν διαμαρτυρίας εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς τρίτης πρᾶξεως, ὅπει ἡ ἀνλαία αἰτίεισεν ἀποτόμωσιν καὶ — συνήθεια πρὸ ἔτοντὸν ἀρχηστέα — ἔγινε γενναῖον μαξιλλάρωμα εἰς ἔνδειξιν ἀγανακτημένης ἀποδοκιμασίας. — Τὸ μαξιλλάρωμα (ἀτόπημα, ποὺ τὸ καθιστᾶ ἀνεκτὸν μόνον ἡ ειδυλλιος διεξαγωγὴ του) τὸ ἀποδοκιμάζων γενικῶς μὲν, μάλιστα δὲ προκειμένου περὶ συγγραφέως ἔχοντος διπωσθήτος κάποιαν προσπάτικήν, ὅπως δ. κ. Χρηστομάνος. Τὴν ἀποδοκιμασίαν ὅμως καὶ ἡμεῖς, ὅπως ὅλος ὁ φιλολογικὸς κόσμος δο παρακολουθήσας τὸ ἔργον, τὴν ἐπιδοκιμάζομεν εὑρίσκοντες ὅτι ἔπεστε νὰ είναι ἐντονωτέρα — εἰς λόγους ἐννοεῖται — ἀφοῦ ἀκριβῶς ἐπόρκειτο περὶ τερατογήματος, δῆλοι μόνον ἄκρως ἀκαλαισθήτου, ἀλλό καὶ ἀηδῶς ἀνηθικού.

“Η ύπόθεσις τῆς κωμῳδίας συνήθης καὶ μὲ πλοκῆγε
ἐκ τῶν κοινοτάτων. “Ἐνας σοβαρὸς κύριος, πολιτικὸς

αυτήν την φοράν, κάμνει ἀπιστίας εἰς τὴν σύζυγόν του
ἡ ὄποια τὸν γρινιάζει διαρκῶς. Ὁ γαμβρός του κάνει
ἀπιστίας εἰς τὴν θυγατέρα των, ἡ ὄποια τὸ μανθάνει
ἀπὸ ἀνώνυμον ἐπιστολήν. «Ενας ιδιαίτερος γραμμα-
τεὺς — εἴτε είναι πάντοτε εἰς τὰς λιανίδας φάρσας γραμ-
ματα — μένει μεταξύ των ταυτού της ἔγγυτων δέοντων.

ματενς η φιλος — χρησιμευει αως εμπιτος ολων, οι ν' ακούντης επικαιρησεις των. Και ονομα ήν αντη Κοντορεβιθουλης. Διατι; Ισως διότι ἔτυχε νά γνα κοντδς δ κ. Σαγιάρ, δ πρώτος και... τελενταίος διδάξας. Ό Κοντορεβιθουλής ακούει από τὸν προϊστάμενό του, τὴν ἐπιθυμίαν που ἔχει νά κατακτηη μιαν κόρην του καφέ σαντάν μις Ντόλα και οι δυδ ἐστρατεύουν εις τὸ καφέ σαντάν, δπον ενήρισκονται εις τὴν δευτέρα πρᾶξιν και δπου ἐνσκήπουν ή γυναῖκα τοῦ πολιτικού και η κόρη του και τὸν ἀνακαλύπτουν ἐπὶ τῆς σκηνῆ μεθυσμένον. — Εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν εὐδίσκονται διοι οι δράσται τῆς κωμῳδίας μέσος εις τὸ ζυθοπαλείο «Πανελλήγιον» διά νά τρώγουν μακαρόνια, ν' ἀρχή σουν ἔνα διανοστον διεξοδικὸν διάλογον και νά δθουν ἔκει τὴν λύσιν τοῦ ἔργου, τὴν όποιαν οι θεαταί δὲ είχαν τόσην ύπομονήν ἀλλιας διά νά τὴν ύποστουν.

Τὰ πρόσωπα καὶ ὁ διάλογος τῆς πρώτης πράξεως
ἐνθυμίζουν τὸν παλαιὺκὸν τρόπον τῶν κωμῳδῶν τοῦ
Γοιδόνη, ἔχουν δὲ εἰς τὸ παθητικόν τὸν πλὴν τὴν
ἀτέχουν μητήσεως μίαν ἀνυπόφορον χαλαρότητα δια-
λογούν, που δὲν γονιμεύειν οὔτε διά τὴν πλοκὴν οὔτε

καὶ διὰ ἡθογραφικὴν ἀνάλυσιν. Ἰδιαίτερον ἐπιβαρυντικὸν εἶναι ἡ προσπάθεια σπρωγμένων καὶ συχνά πολυγλώσσων καλαμπούριῶν, ἀπό ἐκεῖνα ποὺ ἀκούει κανεῖς μόνον ἀπὸ δεκαπενταετῆ κακομαθημένα παιδιά καὶ τὸ παραγέμισμα ὑπονοούμενών, ἦτοι διπλῆς ἐννοίας ἀνηθύκων φράσεων. Ἐν μόνον ἐπιτυχημένον πρόσωπον, μὲν περιβολικότητα τὸ μόνος οἰστρομένον καὶ δῆλο κωμικότητος, παρονοιάζεται ὃ τύπος τοῦ καθηγητοῦ, καὶ αὐτὸς ὅλως διόλου ἐπεισδιακός.

Η προσπάθεια τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἔργου, δι’ ἐρευθροῦ τὸν ἀνύποφορος εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν. Ἐκεῖ ἡ δεσποινὶς Κοτοπούλη—θύλιβερὸν παραστράτημα τοῦτο τοῦ καλλιτεχνικοῦ τῆς ταλάντου — παρουσιάζεται σαντέξα μὲ τὰς δύο καλοδώμους ἐπίσης ἀδελφάς της καὶ προσπαθῶν διὰ προκλητικοῦ ἥμιγύμνου καὶ ἐνὸς ἀσέμνου χοροῦ κεῖται οὐδὲ νὰ προκαλέσουν τὴν εὐχαριστησιν τῶν θεατῶν. Εἰς ἔνα καμαρόνι, ποι εἶναι διττὰ τῆς σκηνῆς, προσαγγέλλει ἡ πατέτε καὶ ἔγειρνινωμα, πουν δὲν ἔγινεν εὐτυχῶς, ἐκεὶ δ’ ἐκτινάσσονται καὶ σκηναὶ, ἀσχημότατ’ ἀντίθεται, ἐπιφωνήσεις μιᾶς μαστραποῦ καὶ διαπραγματεύσεις τοῦ Κοντοζεβίθουλη ποὺ παῖζε ρόλον μεσάζοντος καὶ λόγια τοῦ μπράβου τῶν χαμαιτυτείων, ὅχι ἀηδοῖς ὅπως εἰς τὴν πραγματικότητα είναι, ἀλλ’ ὑπὸ τύπου εὐθυμού καθὼς καὶ, ἀλλὰ πολλὰ προσδομοια καὶ χειρότερα, χωρὶς καμάια σκηνικήν δρᾶσιν, ἀλλὰ πάντοτε μὲ νηπονοσυμένας αἰσχοδολγίας καὶ δσέμνους στάσεις καὶ κινήσεις, ὅπως μια παντομίμα, ἀπὸ την δύοιαν οὔτε τὸ κρεββάτι τοῦ ὑπνου δὲν λείπει. Μεταξὺ τῶν ἀλλων — «μη στάξῃ ἡ οὐδίστετον» θὰ ἔλεγε πρακτικώτερος κριτής διὰ τὴν παρατήρησήν μας αὐτῆν — ὁ κ. Χρηπτομάνος ἐλημησούσας εἰς τὸ παραστοάτημά του καὶ τὰς στοιχειωδεστέρας σκηνικὰς συνθήκας. Διότι βάζει ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρόσωπα, ποὺ φυσικῶς πρέπει νὰ ἔχουν συνεχῆ δρᾶσιν, θαμῶνας τοῦ καφὲ σατάν καὶ σαντέξας καὶ τοὺς πρωταγωνιστάς του, τὸν πολιτικὸν καὶ τὸν Κοντοζεβίθουλην καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ μιλήσουν καὶ νὰ κινηθοῦν ὁ καθένας μὲ τὴν σειράν του, σὰν νὰ ἡσαν ὅχι πρόσωπα κωμῳδίας, ἀλλ’ ἔνα εἶδος φωτεινῶν προβολῶν. Εὔκολον είναι νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὴν ἀσυναρτησίαν, τὴν ἀφυσικότητα καὶ τὸν κυκεώνα, ποὺ δημιουργοῦνται τοιούτοις τρόπως. Ἀλλ’ ὁ κυκεών — τὸ confusio — ἔχει σπρωχθῆ, εἰς τὸ ἀπεριγραπτὸν καὶ εἰς τὸ ἀφάνταστον τῆς βοηθείας τῆς συγγραφικῆς ἀδεξιότητος.

Μία προσπάθεια ἐρημερόθητος (*actualité*) μίας ὑψηλής λοιπής πανούργια συγγραφῆς θεατρικῆς ἐπιθεωρήσεως (δὲν λείπουν οὐτε τὰ σχετικά τραγούδια εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν) διαφαίνεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν σκηνῶν τοῦ Πανελλήνιου, διεκόπη τὸ ἔργον ἢ κυριολεκτικῶς τοῦ τεσσαρούντκα προξενότητα.

Τοιουτοδόπως ή μανία τῆς μπακαλικῆς ἔκμεταλ λεύσσως τοῦ θεάτρου, ή ἐπιδίωξις σημαντικῶν ποσοστῶν ή ἀφθόνων χειροκροτημάτων, κατρακυλίζουσα τῆς τέχνης τὴν συνείδησιν (μόνον;) και τὴν καλαισθητικὴν ἀντιληψιν τῶν συγγραφέων, ἔρωψε τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον ἔνως εἰς τὸν σαπισμένον βούδρον, τὸν διόποιον μὲ παράνοιαν ἔξελαβαν ώς τῆς Κασταλίας τὰ νεφά ο συγγραφεῖς τῶν διαφόρων θεατρικῶν ἔξαιμβλωμάτων. Καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος ἔχει κατὰ τοῦτο ὑπεροχὴν ὅτι ἡδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς τὸ nec plus ultra καὶ νὰ καταδεῖξῃ διὰ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ ἀτόπου τὴν ἐπικίνδυνον συχνασμότητα αὐτὸν τούτου τοῦ ἀτόπου. Καὶ τοιούτο δρόπως εἰς τὸ θέατρον μας παρεισέφρουσαν διάφορο ἀσυνείδητοι λογοκόποι — δέν πρόκειται περὶ τοῦ κ. Χρηστομάνου, τοῦ ἀνεγνωρισμένου λογογράφου — ἔκμε

ταλλευόμενοι πότε τὴν ἀνήθικον τάσιν καὶ πότε τὴν μουσικὴν νηπιότητα τοῦ κοινοῦ, πότε τὴν ἀνευλαβῆταις τὴν σατυρικότητα καὶ πότε τὰ κούφια πατριωτικοῖ φανῆ λόγια, πότε τὰ μειαικῶδη ἐρωτικὰ παραληρήματα καὶ πότε τὰς φρενοπαθειακὰς τῶν πνευματικῶν

έξανθρωμένων άνθρωπων τραγικότητας, χωρίς καμίαν έξασσον και άκομη χωρίς καμίαν συναίσθησιν άνθρωμον. Τοιουτούτοπος έπι πλέον οι θυσιοί μας, και οι καλύτεροι οι άκομη, έστρεβλωθήσαν και στρεβλώνονται άλονέντα περισσότερον είς άντιληψιν και φυσικότητα και ύπόκρισιν και απαγγελίαν, ώστε νά τείνουν είς μίαν ισοπέδωσιν προστύχων έπαγγελματιῶν.

"Ισως τὸ φαινόμενον είναι και αὐτὸ συνέπεια τῆς πολιτικῆς και τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως μας. Άλλα καιρός είναι νά έκδηλωθῇ ἀπό τοὺς ὑγειεστέρους ἀνεπιφύλακτος ὄγανάκτησις. Διότι κάθε θέμανη ἀναγέννησις ἀρχίζει νά έκδηλωνται πρῶτον πνευματικῶς και μάλιστα φιλολογικῶς.

'Ερθασμανει είς τὸ σην γενικότητα έξι αἰτίας τόσον μερικοῦ σύμβατον, δόπον είναι ή συγγραφή και ή έμπραντος τοῦ «Κοντορεβιθούλη», δχι τόσον διὰ νά κρίνωμεν τὸν κ. Χρηστομάνον και νά τὸν κατακρίνωμεν (δικαίως βέβαια) ἀλλ' άκριβῶς διότι ἀπεδώκαμεν εἰς τὸ τερατούργημα ἔξαιρετην σημασίαν, ἀφοῦ διεπράχθη ἀπό τὸ συγγραφέα τοῦ «Βιβλίου τῆς Αντοκρατείας» και τὸν ἀγορητὴν τῆς προσολαλίας τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου και τὸν ίδρυτην τῆς «Νέας Σκηνῆς» που ήτον, δυστυχῶς είς τὴν ἀρχὴν της μόνον, τόσον εὐγενική προσταθεία οὐ πέρι τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου. "Αγ ἔνας κ. Χρηστομάνος κατρακαλῷ ἥνως ἔκει, τί περιμένει κανεὶς ἀπό τὸν ἀστημάτους λογοκατῆλους; Καὶ ὅν ἔνος εἰς τὸν «Κοντορεβιθούλη» ἔρθασε τὸ κατρακύλισμα, τί περιμένουν οἱ δλίγοι ἔστω ἐκλεκτοὶ διὰ νά συνέλθουν, θεατρικᾶς τούλαχιστον και νά φανερώσουν τὴν ἀγανάκτησιν τῶν;

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ

Υ. Γ. Είχαν γραφῇ τὰ παραπάνω διαν ἀλλο κρεβάτι ὅπου έφαντκεν ἀπό σκηνῆς μὲ τὸ ἀπιθανολογήτας ἀνθίνικον «Τὸ νοῦ σου στὴν Ἀμέλια» εἰς τὸ θέατρον Βαριετέ, ὅπου ή κ. Κυβέλη ἐμφανίζεται κρεβατομένη μὲ τὸν κ. Λεπενιώτην παρακοιμώμενον. "Άλλο ξένανθημα τῆς θεατρικῆς νοσηρότητος.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἄρτεμις Κυπαρίσση

KΟΡΗ τοῦ Παντοπούλου. Προκαταμένη μὲ τὸ τάλαντον τῆς φωνῆς, τὸ διόποιον ἐκαλλιέργησε συστηματικῶς εισελθόντα διὰ μαθήτρια εἰς τὸ Ωδεῖον Ἀθηνῶν. Αφανῆς μέχρι πρό τινος εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν μας

ΑΡΤΕΜΙΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ

κύκλον. "Η δρμητικὴ θύελλα τῆς ὀπερεττομανίας μᾶς τὴν παρουσίασεν ἔνα βράδυ πέρων εἰς τὸ «Πανελλήνιον» ὡς πρωταγωνίστριαν εἰς τὴν «Νυκτερίδα» τοῦ Στραους. "Άλλα εἰς τὴν ὀπερέτταν, διότι ὡς γνωστὸν ἡ σκηνικὴ χάρις, τὸ σίκ, ή δροσιά και αἴ χαριτωμένα κινήσεις διμιούρην περισσότερον ἀπό τὸν λάρουγγα, ή κ. Κυπαρίσση, μία καλή μέχρι τότε νοικοκυροῦλα στε-

ρουμένη αὐτῶν τῶν λεπτομερειῶν, εύνιστετο καπως ἐν παρενθέσει. Εἰς τὸ μελόδραμα διώρι, διόποιον ἀλλούσιον λάρουγγον εἰμιτορεῖ νά σκεπάσῃ μυρίας σκηνικάς ἐλλείφεις, ή κ. Κυπαρίσση είναι εἰς τὴν θέσιν της. Τὴν ἱκουσα εἰς τὸν «Ριόλεττον». "Η φωνὴ της δρούα, διαγνεστάτη, κρυσταλλίνη εἰς μερικοὺς φθόγγους, ἀπαλή και ἐλαφρά, μὲ ἀκούστες καλές ἀλλα και μὲ μπάσες νότες συμπαθητικῶτερες, μυρίζει ἀκόμη μαθητικὸν ἀδόλιον τοῦ Ωδείου, ὑπόσχεται διώμας σταδιοδρόμιον ἀδόλιον τοῦ Ωδείου, ἔχομένης συγχρόνως ἀρωγοῦ και τῆς σκηνικῆς ὑποχρίσεως. Τόσον εὐστροφοφος και εὐκαμπτος φωνὴ μᾶς κάμνει νά ἐπίτισμεν διότι θά ἀκούσωμεν μίαν καλήν «Μιρέγη», «Πουσιτανούς» και «Κουρέας Τζεβίλλης τὰ ὅπιο σπουδάζει.

Τὸ κοινὸν ἀνδρόν τὸν ὑπεστήριξεν ἐκδύνως. Δὲν θά θεωρητῇ ὑπερβολὴ ἐάν εἴπω, διότι ἀπό διάς τάς μέχρι τοῦδε ἀκουσθείσας εἰς τὸ «Ἐλληνικὸν Μελόδραμα γυναικείας φωνάς, αὐτὴ είναι ή καλλιτέρα και ή πλέον

Ρόξα. Ερλιχ

EΙΣ τὴν κομψήν αὐθινσαν τοῦ «Συνδέσμου τῶν Συντακτῶν» ἐδόθη πρό τινος ή προαγγελθείσα συναυλία τῆς παρετιδημούσης μικρᾶς μὲν ἀλλα διασήμου βιολιστρίας Δος Ρόξας. Ερλιχ. "Η Διξ Ερλιχ μόλις δωδεκάετης παρουσιάζει ἐν ἀπό τὰ τάλαντα τὰ προώρως ἀνεπτυγμένα. Τεσσάρων ἑτῶν ἥρχισε νά παιζει βιολ. Ο μηχανισμός της είναι πολὺ δυνατός και η εὐχέρεια τῶν δακτύλων της καταπληκτική. Εάν δε κάπου ἀκούεται καμία δοξαριά διποσθήτοτε τραχεῖα και κάποια ἀβεβιωτός εἰς μερικοὺς φθόγγους, τοῦτο δὲν ἔχει πολλὴν σημαίαν λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν διότι βιολ είνε τὸ δυσκολότερον και στρυφότερον τῶν δργάνων και διότι ή καλλιτέχνης είναι μόλις δώδεκας ἑτῶν. "Η ἰδιοφυΐα της διώμας ὑπόσχεται διότι προϊόντος τοῦ χρόνου μία ἀπό τὰς πολὺ καλάς ἐκτελεστρίας. Επίσης ή πειρα και ή βαθμιαία κοινωνική ἀνάπτυξις θά τῆς προσδώσουν και τὴν ἀτομικὴν ἔκφρασην και τὸ αἰσθητημα ποὺ χρειάζεται διότι τὰς ἐκτελέσεις της, τοῦ διόποιον κατὰ φυσικὸν λόγον στερεῖται ἀκόμη. Αί κατὰ τὴν προχθεινήν συναυλίαν ἐκτελεσθεῖσα συνθέσεις ήσαν τὸ Concerto Fa # min τοῦ Ernst, Ciaccona τοῦ Μάχι, Zigeunerweisen τοῦ Σαραζάτ και Le Streghe τοῦ Παγανίνη.

Ο. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Νέα εὑρήματα ἐν Θεσσαλίᾳ

AΓΓΕΛΛΕΤΑΙ πρὸς τὸ Υπουργεῖον τῆς Παιδείας ὅτι ὁ ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων Θεσσαλίας κ. Αρβανιτόπουλος ἔξακολουθῶν κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνας εἰκαίζεται διότι τὰς ἔκει λίαν ἐπιτυχεῖς ἀνασκαφάς, ἀνεκάλυψε τὰ

1) Εἰς τὰ Καλύβια ὑπέρ τὰς Ἀλυκὰς Βόλου εύρεν εἰς θεμέλια παλαιῶν τουρκικῶν κτιρίων πλείστας ἐνεπιγράφους ἀρχαίας πλάκας και πολλάς στήλας μεταξύ τῶν τελευταίων είναι τὸ ἥμισυ τῆς περιφρήμου λεγούς τὸ διόποιον φέρει τὸ ἔξης ὀρθοῖ πέπιγραμμα.

«Λυπόν ἐφ' Ήδιστη Μοίραι τότε νῆμα ἀπ' ἀτράκτων κλῶσσαν διέ ὠδίνος νῦμφη ἀπεντίασε σχετλίν· οὐ γάρ ἐμελές τὸ νῆπιον ἀνακαλεῖσθαι μαστόν Φ' ὑπέξειν χεῖλος ἑστίο βρέφους. "Ἐν γάρ ἐσεῖν φάσι και ἀπήγαγεν εἰς ἔνα τομβον τὸν διόποιον.

"Ητοι κατὰ μετάφρασιν: «πολὺ θλιβερόν διά τὴν Ήδιστην νῆμα ἔξεινάειν αἱ Μοίραις ἀπό τὰ ἀδράκτια τῶν τὴν ὥραν ἐκείνην, δταν διά πρώτην φρόντην ὅντας νῦμφη ἀντίκρυσε τὸν πόνους τοῦ τοκετοῦ. "Η δυστυχής! πον δὲν τῆς ήτο γραμμένο νά ἀγκαλιάσῃ τὸ παιδάκι της και νά βάλῃ τὰ χεῖλη τοῦ βρέφους της κάτω

ἀπὸ τὸν μαστόν της. Καὶ εἰδει μιὰ στιγμὴ ἔνα φῶς μαζί του και ἀμέσως ή σκληρὰ τύχη, χωρίς καμιά διάκρισιν ἐτράβηξε και μητέρα και τέκνον εἰς ἔνα κοινὸν τάφον.

2) Ἐπίσης ἀνεκάλυψεν διότι Αρβανιτόπουλος τὴν ἀκόρπολιν τῶν Παγασῶν. "Η ἐμτορικωτάτη ἐκείνη πόλις μεγαλειτέρα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, τὸ Ἀμβούργον τῆς Βορείου Ελλάδος, είχεν ἀκόρπολιν ἐπίσης ποιουδάιαν, τὴν διόποιαν μέχρις σήμερον οἱ πυκνοί θάμνοι τῶν προηγμάτων διαδοσεων, τῶν φρύνων διαστάσεων, τῶν λάβρων δριτεύην και ἀσφαλῆ κατεύθυνσιν τὰ πόργματα. "Η σημερινὴ κατάστασις τοῦ ἐκνευρισμοῦ, τῶν διαδοσεων, τῶν φρύνων διαλαρώνεις τὴν κίνησιν τῶν κατοικούμενων. "Η δύναμις τῶν ἀλλως τε ἐπιβάλλει μεγαλειτέραν τὴν μετριοτάτειαν και τὴν προσοχὴν διά τὴν πρόληψην παντὸς ἐκτρόπου. Μόνον ὑπὸ τοιούτους δρουν οἱ διόποιοι παραγόντες τὴς Κοινῆς Γνώμης είνεις ἀποίστασις τῶν ισχυρῶν διόποιων τούτων ἐπίσης τούτων είνεις ὁ διά τοῦ κινήματος διαλάμψας διαράκτηρος εύθυντος και ἀδιοπρεπειάς και συνέσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κινήματος Συνταγματάρχου κ. Ζορμπᾶ.

"Ηδη ή Βουλὴ ἐπιλαμβάνεται τῆς συζητήσεως και ψηφίσεως τῶν νομοσχεδίων στρατιωτικῶν και οἰκονομικῶν. "Η παρούσια τοῦ κ. Θεοτόκη και αἱ διαλλακτικαὶ αὐτοῦ, ὡς ἀρχηγοῦ τῆς πλειονοψής διαδεσεις, καθιστοῦν διμαλόν και γόνιμον τὸ ἔργον τῆς συνόδου ταύτης τῆς Βουλῆς. "Η ψήφισης τῶν νομοσχεδίων κατ' ἀρχηγον είνεις βεβαία. "Η συζητησίς θό διαφωτίση τὴν τελειοτέραν διατύπωσιν αὐτῶν. Και ή κύρωσις ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εδόνη δροπαταβολικῶν διά τοῦ συγκροτηθείστος εἰς τὰ Ἄνακτορα πόλη την προεδρείαν Τοῦ Υπουργικοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ διόποιον ἐδήλωσεν δίνειν τίνος ἐπιφυλάξεως τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ἔγκρισιν εἰς πάντα τὰ νομοσχεδίατα τῆς Κυβερνήσεως. "Η τελευταία σκιὰ περὶ διατυπώσεων κατὰ τῶν μετρῶν τούτων ἐξειλιπε και τὸ παραδίγμα τοῦ Βασιλέως, ὑπωρευόντος εἰς πᾶσαν δέσιων διά την ἀταραφέροντα τὴν γαλήνην εἰς τὸ Κράτος τοῦ είναι ἀξιομήητον διά πάντας τοὺς ἀληθεῖς πατριώτας, τοὺς πονούντας τὸν τόπον, διότις διέρχεται ἡδη τὴν δέστρεαν κρίσιν ἀπό τῆς ἀνεξαρτησίας του και ἐντεύθεν.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Δ ΓΟ δημοσιογράφοι, δ ἔνας παλαιὸς δ ἄλλος πρωτόγαλτος, ἔγραψαν και κατεδίκασαν τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Σολωμοῦ εἰς τὰ «Παναθήναια». Δὲν εύρισκουν, λέγουν, κανέναν ἐνδιαφέρον γά διαβάζουν τὰς καθημερινάς ἐπιστολάς τοῦ ποιητοῦ — δ ἔνας μάλιστα φαίνεται ν' ἀμφιβάλλῃ και διά τὴν δέξιαν τοῦ Σολωμοῦ.

Οι κύριοι αὐτοὶ παίρνουν διά μέτρον τὸν περιοδικὸν τὸ ἀτομικόν των γοῦστο. Τὸ τι θά ἡμιορέσῃ να χρησιμεύσῃ μιὰ ἐλαχίστη πληροφορία, μία φράσις μόνον, εἰς τὸ διόποιον περιηγητήν τοῦ ποητοῦ, δὲν τὸ καταλαβαίνουν δὲν θέλουν νὰ τὸ καταλάβουν. Μὰ τι θέλουν λοιπόν; νὰ κάμωμεν λογοκρισίαν τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν και νὰ δημοσιεύσωμεν μόνον διότι νομίζουμε διότι θ' ἀφέσῃ εἰς μερικούς; Κατεβάζουμεν, λέγει διά παλαιὸς δημοσιογράφος, τὸν ποιητὴν ἀπό τὸ βάθρον ποὺ τὸν ἔχει στήσει δ Ἐλληνη, μὲ τὴν δημοσίευσιν τῶν καθημερινῶν ἐπιστολῶν τοῦ ποητοῦ. Τί να είπομε σ' αὐτό; Τὸν θέλει φαίνεται τὸν ποιητὴν νὰ μὴν τούγη, νὰ μὴν πίνη, νὰ κατοικῇ στὸ πτωχοκομεῖον και δχι σὲ σπίτι, για νὰ μὴν ἔχῃ δοσοληψίας χρηματικὸς κλπ. Και νὰ τὰ γράφουν αὐτά ουδέτερα τῆς πένας! Εύτυχως ενέρθηκαν και δύο λό-

ΚΟΥΚ

ΟΙ ΒΕΒΕΡΕΥΝΗΤΑΙ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΠΟΛΟΥ

ΠΗΡΥ

γιοι δ. κ. Ξενόπουλος και δ. κ. Νικρόνας πού εγραψάν υπέρ της δημοσιεύσεως τῶν ἐπιστολῶν.

Νὰ τώρα καὶ ἔνα γράμμα πού ἐλάβαμεν ἀπὸ ἔνα φίλον μας σχετικῶς μὲ τὴν ὑπόδεσιν αὐτῆν:

«Φίλατα μου, σοῦ στέλνω καὶ πολύτιμο γιὰ τὸ ξῆτημα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Σολωμοῦ. Οὐχιγέλος »Βλάχος στὴ μελέτη του γὰ τὸν Ἀλέξ. Σοῦτσο, γράφει ἕτι λέξει: «Κλείσμεν εὐλαβῶς τὸ δῆματα πρὸς τὸν »ἴδιωτικὸν βίον τοῦ ποιητοῦ. Εἳν ἄχαρι πράττῃ ἔργον δὲ παρατηρῶν διὰ τῶν κλεῖθρων, ἀχαριτώτατον βεβαίως πράττει ὁ ἀνάζητων ὑπὸ τὸν ποιητην τὸν ίδιωτην». Οὐχιγέλος εὐδημῆς τὸ ἔξοχον αὐτὸν μέσον τῆς παρασιτήσεως, διὰ νὰ τὸν φεύγειν. Ἀπὸ τέτοια εὐλάβεια πρὸς τὸν βίον τῶν ποιητῶν, μὰ τὸν Θεό, οἱ ἐπιστολὲς ποὺ δημοσιεύεις, εἰναι χίλιες φορές ἀβλαβέστερες».

Δικός σου

* *

ΑΓΓΕΛΑΕΤΑΙ ἡ ἔκδοσις τοῦ τρίτου ἔτους 1910—1911 τοῦ Ὁδηγοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ κ. Νικολάου Γιγλέση. Υπέδειξεμεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔργου αὐτοῦ τὴν πολλὴν σημασίαν του καὶ τὰς πρωτικὰς ὑπέρεσίας ποὺ είμπορει νῦν παράσχη. Καὶ ἡ σημασία του αὐτῆς ἀνεγνωρίσθη, καὶ δ. Ὁδηγὸς τῆς Ἑλλάδος εὐδίσκει πρόσθυμον ὑποδοχήν. Ἄντι νέων συστάσεων αὐτοῦ ἀναγράφουμενούν τὰ περιεχόμενα τοῦ νέου τόμου, δὲ ποτὶς δὲ εἰναι ἔτοιμος τὸν Μάρτιον ἡ Ἀπρίλιον τοῦ 1910. Ὁ Ὁδηγὸς θὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς χωριστὴν ἔκδοσιν γαλλικήν. Ἰδού τὰ περιεχόμενα: 1. Ἀπαστ. ἡ Ἐλευθέρεα Ἑλλάς. 2. Πλήρης ὁδηγὸς τῆς Κρήτης, Κύπρου, Σαμιού. 3. Ὁδηγὸς ἀπάστης τῆς Μακεδονίας. 4. Ὁδηγὸς τῆς Μικρᾶς Ασίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Ἀσχίτελαγον.

μὲ αὐτὸ καὶ ἀλλα τηλεγραφήματα, ἀνήγγελεν διὰ ἔφθασεν εἰς τὸ βιοειότατον σημεῖον τῆς ὑδρογείου σφαίρας τὴν 6. Ἀπριλίου 1909. Καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἐπίστευε

πολὺ ἀργά! Ἐστειλε τὸν Δήμαρχον Ἀθηνῶν κ. Μερκούρην νά κάμη διαποραματεύσεις. Ἀποτέλεσμα: ὁ λαὸς συνεμερίσθη τὸ κίνημα—εἰρηνικὰ καὶ ἔορτάσμα—δ. Ράλλης παρηγήθη, καὶ ἐκλήθη δ. κ. Κυρ. Μαυρομιχάλης να σχηματισθεῖ νεαν Κυβερνητῖς. Δεκτὰ ὅλα τὰ αἰτήματα τῶν ἐπαναστατῶν τὸ κυριωτέρον: πραγματικὴ στρατιωτικὴ ὁργάνωσις τῆς χώρας καὶ καταργητικῆς τῶν προνομούχων στρατιωτικῶν θέσεων τῶν βασιλοπατίδων. — Ἀκούω φήμας: διὰ οἱ ποιγκηπτὲς ηθελαν νά πεισούν τὸν Βασιλέα να παρατηθῆ καὶ πούγουν δλοι μαζί, διὰ τὴν νύκτα ή Βασιλικὴ Οἰκογένεια κατέφυγεν ή ήτο ἔτοιμος νά καταφύγῃ εἰς τὰ ὄγγικα ωδοντητὰ τὰ ἀραιμένα εἰς τὸ Φάληρον, κτλ. κτλ. — Εἰς τὰς 9 μ. μ. ὠραίσθησαν νέοι ὑπουργοί: Μαυρομιχάλης πρόεδρος καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, Ν. Τριανταφύλλαρος τῶν Ἐσωτερικῶν, Ι. Δαμιανός τῶν Ναυτικῶν.

16. **Ιδίων.** — Ἐδόμη ἀμνηστεία εἰς τοὺς ἐπαναστατήσαντας. Τὸ πρωτὶ ἐπετορεφαν εἰς τοὺς στρατῶν τῶν Πλήρης τόξις.

17. — Εἰς τὰς 11.30' ὥραν θηταν ἀκόμη 3 ὑπουργοί: Ἀθ. Εὐταίσας τῶν Οἰκονομικῶν, Α. Ρώμας τῆς Δικαιοσύνης, Π. Ζαΐμης τῆς Παιδείας.

18. — Οἱ Κρήτες συμμερίζονται τὰς ιδέας τοῦ κινήματος. — Υπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν δεχθεὶς ὄρκιζεται δ. κ. Λεωνίδας Λαπαθιώτης, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ.

24. — Ο Διάδοχος Κωνσταντίνος καὶ δ. πολιγκηφ Νικόλαος τίθενται κατ' αἵτησην των εἰς διαθετιμότητα. — Ο Σμολένσκης γίνεται Γενικὸς Διοικητης καὶ δ. Ζορμπᾶς μέραρχος εἰς τὰς Ἀθήνας.

25. — Ο Διάδοχος ἀνεψιώρησε διὰ Πατρῶν καὶ Κερκύρας εἰς τὴν Γερμανίαν.

26. — Η διάβασις τοῦ Διαδόχου διὰ Πατρῶν καὶ Κερκύρας εἰς τὸν Κέρκυραν διάπερα τοῦ Κερκύρας τοῦ Κέρκυρας τίθενται κατ' αἵτησην των εἰς διαθετιμότητα.

27. — Ο Σμολένσκης γίνεται Γενικὸς Διοικητης καὶ δ. Ζορμπᾶς μέραρχος εἰς τὰς Ἀθήνας.

28. — Απεφασίσθη νὰ μὴν ἐπανέλθῃ δ. Διάδοχος ἐξ Σημάρης πρὸς τὴν Βουλήν ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων.

31. — Ο κ. Θεοτόκης είπε μεταξὺ ἀλλων δηλώσεών του διὰ τὸ κίνημα διὰ τὸν ὑπάρχοντα πλέον ἐκ Κρήτης καλύμνα διὰ τὴν διάλυσην τῆς Βουλῆς. Ἐν τούτοις οἱ κ. Μιχελιδάκης καὶ Βανιζέλος τηλεγραφοῦν εἰς τὴν «Εστίαν» διὰ διαταχθῶν ἐδῶ ἐκλογού, θά πεμψούν καὶ οἱ Κρήτες βουλευτὰς εἰς τὰς Ἀθήνας.

Σεπτεμβρίου 1. — Λέγεται διὰ διαριτηθῆ, ἀν τυχὸν ἐκδηλωθῆ τάσις πρὸς καταπάτησιν τοῦ Συντάγματος διὰ νομοθετικῶν πράξεων Κυβερνήσεως ἀνευ Βουλῆς ή διὰ συγκλητῆς Εθνοσυνέλευσις παρατάτως.

6. — Αρχίζει διάσπασις τοῦ θεοτοκικοῦ κόμματος. Αρχίζει καὶ συζήτησις εἰς τὸν τύπον ἀν εἰγαι σκόπιμος δ. σχηματισμὸς δικταστικῆς Κυβερνήσεως, ὃς ἐσυμβούλευθη καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτην.

10. — Συζήτησις εἰς τὸν τύπον προὶ τοῦ πιθανοῦ συγκλήσεως Εθνοσυνέλευσεως πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος.

13. — Ανεκοινώθησαν ἀπὸ τὸ Υπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν τὰ τοῦ σχεδίου τοῦ νέου στρατιωτικοῦ δργανισμοῦ· βάσις αὐτοῦ εἰναι: ἐλάττωσις ὑπηρεσίας, οἱ αἰληρωτοὶ θὰ προσέρχωνται ἀπὸ τοῦ 1909 ἔτους, στρατιωτικὴ προπατίδευσις τῶν ἐφήβων—κατ' ἐνθυμίζον ἀπὸ μακρὰν τὸ ἐλβετικὸν σύστημα.

14. — Συνεκροτήθη σήμερον μέγα λαϊκὸν συλλαλητήριον εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἀρεως. Εἰς δο καὶ πλέον χιλιάδας ὑπολογίζονται οἱ μετασχόντες αὐτοῦ πολῖται

τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Ὡμίλησε μόνον διόρδεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Συντεχνιν π. Παπαφώτης. Κατόπιν ἀνεγνώσθη τὸ δημοψήφισμα ἐπιδοκιμασθὲν διὰ βοῆς καὶ περιέχον ἐννέα ἀρχαῖα, δι’ ὃν ἐκφράζεται ἡ ὑπέλησις καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Λαοῦ πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν κακῶν κειμένων, «ἢν τὸ κύνημα τῆς 15 Αὐγούστου ἀνέλαβε νὰ πραγματοποιήσῃ». Άρα δὲ Λαός ἐπιδοκιμάζει τὸ κίνημα τῶν Ἀξιωματικῶν. Ορκίζεται τὸ πλήθος ὑπὸ τοῦ ἑκατονταρχοῦ Μακεδονίας Παπᾶ Δράκοντος τοῦ εἰρέως, νάγωνισθῇ μέχρι τελευταίας φανίδος τοῦ αἵματός του εἰς τὸν ἀνορθωτικὸν ἄγνωμα. Κατόπιν ἐπιβλητική, ἀληθῆς συγκυνητική καὶ ἐνθυμοσιώδης ἡ διαδήλωσις μεταβαίνει εἰς τὰ Ἀνάκτορα. Ἐπιδίδει τὸ φύγοις εἰς τὸν Βασιλέα, ὅστις ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐπιτροπῆν τοῦ Συλλαλητηρίου, κατόπιν δὲ ἔξερχόμενος εἰς τὸν ἔξωστην προσφωγεῖ δι’ ὀλίγων τὸ πλήθος. Ἰδοὺ οἱ φράσεις τῶν βασιλικῶν δηλώσεων:

«Ἐχω πλήρη πετούμησιν διτὶ ἡ κυβέρνησις μου, τὴν δοπίσιν περιβάλλω διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης μου, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Λαοῦ θὰ λάβωσιν υπὸ συβαρωτάτην σκέψην τὰ αἰτήματά σας ψηφιζομένων τῶν καταλλήλων νομοθετημάτων. Κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς Βασιλείας μου οὐδὲν ἄλλο ἐπεδίωξα παρὰ τὸ συμφέρον τοῦ Ἑθνους, τὸ δοπίον εἰναι καὶ συμφέρον τῆς Βασιλείας. Μή ὁμοιβάλλετε ὅτι δὲ Βασιλεὺς οὐδέποτε παρενέβαλεν οὐδὲ θὰ παρεμβάλῃ πρόσκομμα εἰς πᾶν μέτρον συντελοῖν εἰς τὴν προσαγωγὴν τοῦ Ἑθνους ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐντὸς πάντοτε τῶν δρίων τοῦ Συντάγματος, τὸ δοπίον ὁρκίσθην νὰ τηρήσω».

Τὸ πλήθος συνεπυκνώθη ἔπειτα πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Ὡμίλησε καὶ αὐτὸς ἐνθαρρυντικῶς, ἐτόνισεν δῆμος διτὶ εἶναι ἀνάγκη ν’ ἀπόφασισῃ ἡ Βουλὴ ἐπὶ τοιούτων ψεμάτων. Καὶ τὸ συλλαλητήριον διελυθῆ. — Εἰς τὰς κυριωτέρους πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῶν ἐπαρχιῶν ἔγιναν ἐπίσης συλλαλητήρια ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

15. — Σχολιάζονται οἱ λόγοι τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ γενικῶς ἔξαιρεται ἡ σημασία τοῦ συλλαλητηρίου καὶ ἀπὸ τοὺς ἔνοντας ἀκόμη. Τὸ παρηκολούθησεν δὲ Ἀγγλος προεσθετής Σέρ Φρ. Ελλιοτ. Ἐν τῷ μεταξὺ μεταναστεύομεν ἐντὸς διδέκανη μηνῶν, ἀπὸ τοῦ Ιουνίου 1908 μέχρι τοῦ Ιουνίου 1909, ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας 20,262 Ἑλληνες. — Ζύμωσις πολιτική: ἰδρύεται «Ριζοσπαστικὸν Κόμμα» ἀπὸ παλαιοὺς καὶ νέους πολιτευομένους.

16. — Κρούσματα εὐδογίας εἰς τὰς Ἀθήνας. — Τὸ Κρητικὸν ζῆτημα ἐπὶ τοῦ τάπτητος: οἱ Τούρκοι θέλουν Διεθνῆ Συνδιάσεψιν, ἀλλὰ πιθανώτερον εἰναι, ὡς λέγουν τὰ τηλεγραφήματα, νὰ λυθῇ τὸ ζῆτημα μεταξὺ τῶν 4 μόνον Προστατίδων Δυνάμεων μέχρι τοῦ Ιανουαρίου. — Ή ἐπανάστασις εἰς τὴν Χεμένην ἔγινεν ύστη. — Εδῶ δὲ κ. Ράλλης κάμνει πολεμίκην διὰ τὸ ζῆτημα τοῦ μέλλοντος Προέδρου τῆς Βουλῆς, εἰς δὲ τὴν Τουρκίαν δὲ Πατριάρχης διεξάγει ἀγῶνα διὰ τὸ ζῆτημα τῆς στρατολογίας, ποὺ ἐνθυμίζει τὸ παλαιὸν παιδομάζωμα.

17. — Ο Τούρκος δικτάτωρ Σεφκέτ πασσᾶς, ἀφοῦ ἔκαμε ἔνα γῆρον εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐπῆγεν εἰς τὴν Γερμανίαν, παρέστη εἰς τὰ μεγάλα γυμνάσια τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ (ὅπου ἦτοι καὶ ὁ ίδιος μας πρόγκηψ Ἀνδρέας), καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐφθάσεν εἰς τὸ Παρίσι. — Συνωμοσίαι ἀντιδυναστικαὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον καὶ εἰς τὴν Σερβίαν. — Εδῶ πολύσωρον ὑπουργικὸν συμβούλιον διὰ νὰ ενρεθῇ κατάλληλος κυβερνητικὸς ὑποψήφιος Προέδρος τῆς Βουλῆς ὁ αὐλίος θὰ πέσῃ μεταξὺ τῶν κ. Βουδούρη, Νέγρη καὶ Ρώμα.

18. — Ο ἐπιδίδοξος Διάδοχος μας πρόγκηψ Γεώργιος ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ πρῶτον πεζικὸν σύνταγμα τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς εἰς τὴν Γερμανίαν.

19. — Αὔριον, 20, γίνεται ἡ τακτικὴ ἔνορξης τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς. — Ο δημογενής κ. Μαρίνος Κοργιαλλείνος ἐτηλεγράφησεν ἀπὸ τὸ Λονδίνον συγχαιρῶν τὸν Βασιλέα διὰ τὸν πατριωτισμὸν του καὶ προσφέρων 500,000 φράγκα υπὲρ τῆς ἐθνικῆς δογανώσεως. — Τὸ «Ἐμπρός - Μάρτιο!» ἐπίκαιρον στρατιωτικὸν δρᾶμα τοῦ κ. Τιμ. Σταθοπούλου, παρασταθὲν εἰς τὸ «Πονελλήνιον» προκαλεῖ ἐνθουσιασμὸν, εἰδός θεατρικῆς διαδηλώσεως υπὲρ τοῦ κινήματος. — Συνεδίασαν σήμερον τὰ τμῆματα τοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου.

20. — Σήμερον τὸ πρῶτη πανηγυρικὴ ἐτελέσθη ἡ τυπικὴ ἔνορξης τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς. Παρευρίσκοντο 93 βουλευταὶ ἐκ τῶν 100 παρόντων εἰς τὰς Αὐθήνας 200 περίτονού ἀξιωματικοὶ ἐν σώματι συνεκεντρώθησαν εἰς τὸν περιβόλον. — Οι Ισπανοὶ ὑπέστησαν σοβαρὰν ἥτταν εἰς τὸ Μαρόκον. — Απόπειρα κατὰ τὸ Τάφτ προέδρου τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν. — Ο Ορβίλ Ράιτ, παραλαβὼν τὸν Γερμανὸν Κρόνπριντς εἰς τὸ ἀεροπλάνον του, ἀνέβη εἰς υψός 500 μέτρων (φενό).

21. — Καὶ ἄλλη ἐθνικὴ δωρεὰ ὀγγέλλεται σήμερον: 200 ἑκατομμύρια φράγκων ἀπὸ τὸν δημογενῆ κ. Ζαχάρωφ, ἀλλὰ διαψεύδεται ἀμέσως! — Ο κ. Θεοτόκης, ἀφοῦ ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας ἐκράτησεν εἰς συγκίνησιν τὸ ἐλληνικὸν μεθώποτες διὰ τὸ κίνημα καὶ περὶ παραιτήσεως τοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κόμματος του, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Βουλήν. — Εριδεῖς εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας διὰ τὸ ἔγχυρον τῆς διερμηνείας τῶν γνωμῶν τοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου.

22. — Απὸ χθὲς δημοσιεύονται ἐκπληκτικαὶ δηλώσεις τοῦ κ. Ράλλη εἰς τὰς «Ἀθήνας». Οι ἀξιωματικοὶ τοῦ Συνδέσμου, παρεχηγήσαντες φράσεις τινάς τῶν δηλώσεων, ἔστειλαν δύο ἐντολοδόχους των πρὸς τὸν κ. Ράλλην, ὅστις ἔδωσεν ικανοποιητικάς ἔξηγήσεις. — Ομάς Γάλλων κεφαλαιούχων ἐδάνεισεν 7 ἑκατομμύρια λίρας εἰς τὴν Πύλην.

23. — Τὰ σχόλια ἐπὶ τῶν δηλώσεων του ἡγάκασαν τοῦ κ. Ράλλη νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ητούμηνα ποὺ είχεν μποτάλει τὴν 6 Τουλίου εἰς τὸν Βασιλέα. — Μετὰ προηγουμένην συνεννόησην τοῦ κ. Θεοτόκη μὲ τὸν Πρωθυπουργὸν διὰ τὸ ζῆτημα τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, ἔξελέγη σήμερον Πρόεδρος σύντηγης τοῦ Προέδρου τοῦ Κ. Κ. Κ. Ρόμας διὰ ψήφων 119 ἐπεὶ 161 ψηφοφορησάντων τῆς ἐκλογῆς προηγήθη ἀγόρευσις τοῦ βουλευτοῦ καὶ συνταγματάρχου κ. Λιμπρίτη, ἐπικρίναντος δριμέως τὸ κίνημα.

24. — Εἰς τὰ σχόλια ἐπὶ τῶν δηλώσεων του ἡγάκασαν τοῦ κ. Ράλλης κάμνει πολεμίκην διὰ τὸ ζῆτημα τοῦ ητούμηνα ποὺ είχεν μποτάλει τὴν 6 Τουλίου εἰς τὸν Βασιλέα. — Μετὰ προηγουμένην συνεννόησην τοῦ κ. Θεοτόκη μὲ τὸν Πρωθυπουργὸν διὰ τὸ ζῆτημα τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, ἔξελέγη σήμερον Πρόεδρος σύντηγης τοῦ Προέδρου τοῦ Κ. Κ. Κ. Ρόμας διὰ ψήφων 119 ἐπεὶ 161 ψηφοφορησάντων τῆς ἐκλογῆς προηγήθη ἀγόρευσις τοῦ βουλευτοῦ καὶ συνταγματάρχου κ. Λιμπρίτη, ἐπικρίναντος δριμέως τὸ κίνημα.

25. — Εἴλεγει ἡ Βουλὴ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Προεδρείου της.

ΗΜΕΡΟΒΙΟΣ

ΠΡΩΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΔΑΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων» — ἀδείᾳ τοῦ Υπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2.468.35
Νικόλαος Κλ. Λανίτης . . . . . 5.—
Δρ. 2.473.35

Τὸ ἀπαιτούμενον δλικὸν ποσὸν είναι 3,500 περίπου. Υπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπερνθυμιζόμεν εἰς δλους. «Ολοὶ ἔζησαν καὶ ζοῦν μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὑμνητοῦ τῆς Σφυρι.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», δόδος Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«Κατάλογος τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἀθανασακείου Μουσείου Βόλου Πρώτη αἰθουσα τῶν Ζωγραφιῶν Παγαῶν», ὑπὸ Α. Σ. Αρβανιτοπούλου ἐφόρου ἀρχαιοτήτων. Τὸ βιβλίον ἀριστα τυπωμένον τιμᾶται δρ. 2 καὶ ἀποστέλλεται ὑπὸ τῶν «Παναθηναίων» ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς τὸ ἐμβάζοντα τὸ τίμημα. Αὐθῆναι, Τυπογρ. «Εστία» Μάινερ καὶ Καργαδούνη.

Στατιστικὰ ἀποτελέσματα τῆς Γενικῆς Απογρα-

φῆς τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν 27 Οκτωβρίου 1907 ἐπιμελείᾳ Γεωργίου Χωματιανοῦ. Εκδοσις τοῦ Υπουργείου Εσωτερικῶν. Αὐθῆναι, Τυπογραφεῖον.

«Ο Ηγεμών N. Μακιαβέλλη, μετάφρ. Π. X., καὶ Σκέψεις περὶ τοῦ Ηγεμόνος N. Καζάζη. Αὐθῆναι Τυπογραφεῖον Πετράκου. Δρ. 1.

«Ο Φρειδερίκος Νίτσε εν τῇ Φιλοσοφίᾳ τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Πολιτείας N. M. Καζαντζάη. Ηράκλειον Κρήτης Τυπογρ. Στ. M. Αλεξίου.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

«Αὐθῆναι». — Η ἀπάντησις εἰς τὴν θεοτοκικὴ γοργόνα: Σᾶς τὸ είπα διτὶ δέ Μέγας Ἀλέξανδρος ποὺ τὸν πεδάντες ζῆται καὶ βασιλεύει.

«Ελληνικὸς Κόσμος» — Θεατρικά: Τὸ Σφυρι.

«Αὐθῆναι». — Η Βέντοβα Αλέγκοα — Εθύμυμος χήρα. Πλεξίς τετάρτη, σκηνὴ μετανοίας. — Επάνοδος τῆς Βένθυμου χήρας καὶ οἱ ἀπιστοί ἐρασταί.

«Ελλήνιμον χήρας» καὶ οἱ ἀπιστοί ἐρασταί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 18^{ΟΥ} ΤΟΜΟΥ

ΑΓΡΙΠΠΑ
Πολιτική Σελίς, σ. 221, 268, 315.

ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΙΑΣ
Σταγόνες, σ. 284.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ
Τὰ βιβλία, σ. 218.

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΗ
Ἡ οἰκονομικὴ διοίκησις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ Τουρκοκρατίας
σ. 100, 132.

Α. ΑΝΔΡΕΪΕΦ
Ο ἄγγελος, σ. 145.

ΠΕΤΡΟΥ ΑΞΙΩΤΙΔΗ
Τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, σ. 162.

Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ
Ἰωαννία, σ. 93.

ΜΑΥΡΟΥ ΑΥΡΗΑΙΟΥ μετάφρ.: ΑΓ. ΘΕΡΟΥ
Ἐξ ἑαυτῶν, σ. 112.

CAMILLE BELLAIGUE
Σοπέν, σ. 46.

Σ. Π. ΔΕ ΒΙΑΖΗ
Ἄπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, σ. 14, 40,
113, 166, 260, 301.

Tὰ βιβλία, σ. 171.

E. DE VOGUÉ
Ο βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Γκογκόλ, σ. 78.

ΒΟΡΕΙΟΥ
Ἔβαν φὸν Μύλλερ, σ. 48.

ΔΗΜ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ
Ο Γέρο Μούγας, σ. 7.

ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ
Δημοτικὰ τῆς Ρόδου, σ. 156, 278.

ΣΤΕΦ. ΓΡΑΝΙΤΣΑ
Χωριανά, σ. 131.

ΧΡ. Θ. ΔΑΡΑΛΕΞΗ
Ἐλληνικὰ ἀποικίαι ἐν Γαλλίᾳ, σ. 97.

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΕΣΚΥ
Δευτέρη Νύχτες, σ. 21, 51, 87.

ΕΜΕΡΣΟΝ μετάφρ. Θ. Χ. ΦΛΩΡΑ
Ἀντιστάθμισις, σ. 34, 81.
Ἐργα καὶ Ἡμέραι, σ. 225.

I. ZEPBOY, ARETA
Νέοι Διάλογοι, σ. 158, 183, 246.

«Ο Κακὸς Δρόμος», κριτική, 204.

Θ.
Ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα σ. 209.

ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ
Θέατρον, σ. 313.

ΑΓ. ΘΕΡΟΥ
Δημοτικὰ τῆς Λακεδαιμονίου, σ. 33.

ΑΥΡΑΣ ΘΕΡΟΥ
Μανώλης Καλομοίρης, σ. 163.
Ἡ Λιδώ, σ. 59.

ΣΠ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
Κοινωνικὴ πρόνοια, σ. 163.

ΘΗΤΑ
Ἡ Ἐπαγάστραιος τοῦ 62, σ. 304.

N. ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗ
Γενικὴ ἀποφις τῆς Θεοπεντικῆς, σ. 273.

ΕΔΠΙΔΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπιστολαὶ ἐκ Παρισίων, σ. 174.

ΚΑΠΟΙΟΥ
Τὰ βιβλία, σ. 27, 91, 169, 267, 310.

A. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
Τὸ Μονοεῖν Θηβῶν σ. 282.

MARY JANE CÈRE μετάφρ. Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ
Ἐψης τὸ βράδυ, σ. 197.

Θ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ
Ο Χονχούλο - γιωγρας, σ. 129.
Ἑλλ. Λαογραφικὴ Εταιρία, σ. 172.
Τὰ Ἡγριάδερφα, σ. 234.

ΣΤΑΜΑΤΗ ΚΟΥΜΠΑΡΗ (Φιλικοῦ)
Ἀπομνημονεύματα, ἀπόσπασμα, 237.

Σ. Α.
Ν. Μέγγοντας, σ. 58.

NIK. I. ΛΑΣΚΑΡΗ
Τὸ Νεοελληνικὸν θέατρον ἀπὸ τὸ 1844 - 1854, σ. 18.

I. ΛΕΜΑΙΤΡ
Ψυχολογία τῶν πριγκήπων, σ. 284.

Α.Δ. ΜΑΥΡΟΥΔΗ
Μεσημέρι σ. 278.

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ
Τὸ Κόκκινο ποντάμισο, σ. 65, 117, 159.

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ
Γ' ἔκθεσις τῆς Ἑλλ. Καλλ. Εταιρείας σ. 9.

Tὰ βιβλία, σ. 58.
Θέατρον, σ. 190, 219.

Σκέψεις καὶ Ζωγραφιὲς ταξιδιώτον, σ. 240.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΟΣ
Ἄβδον Χαμίτ, σ. 61.
Σχολεῖα καὶ Γλώσσα, σ. 198.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ
Δόγοι καὶ ἀντίλογοι: σ. 26, 57, 91, 124, 169, 218,
266, 310.

ΣΤΕΦ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗ

Ὁ ποιητὴς Σαχλίκης καὶ οἱ δικηρόδοι Κοήτης, σ. 177.
Ἱστορία τῆς Κοήτης, σ. 242.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
Διάλογος περὶ ζωῆς καὶ θανάτου πλ. σ. 144.
Θέατρον, σ. 220, 267, 211.

ΟΜΗΡΟΥ μετάφρ. ΙΑΚ. ΠΟΛΥΔΑ
Ὀδύσσεια Ζ, σ. 247.

Σ. Π.

Ἐθνικὴ κειμήλια, σ. 74.

Ε. ΠΙΛΟΝ

Ἡ κυρία Γκρέζ ἢ η Σπασμένη Σιάμινα, σ. 211, 262, 307.

I. ΠΟΛΕΜΗ

Ο υπνος τοῦ δρόμου, σ. 40.

A. ΠΟΥΣΚΙΝ

Κιριζαλῆς, σ. 200.

A. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Ἡ Γυνή, σ. 72.

Αἱ δύο Θρησκεῖαι, σ. 181.

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΗ

Τὰ ἐφήμερα, σ. 106.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

Ἡ Λιδώ πλ. σ. 28.

Ὀδεῖον Αθηνῶν, σ. 60.

Ἄρτεμις Κυπαρίσση, Ρόζα Ἠρλικ, σ. 314.

ΣΑΝΤΣΟΥ

Δόγοι καὶ ἀντίλογοι, σ. 27, 57.

Γράμμα πρὸς τὸν Δὸν Κιχῶτον, σ. 168.

ΧΡ. ΤΡΑΙΕΖΟΥΝΤΙΟΥ

Ἡ δίκη τοῦ Ἰησοῦ, σ. 215.

Α. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ

Ι. Δαμάρω, σ. 288.

ΑΛΕΚΟΥ ΦΩΤΙΑΔΗ

Ο Νερόμυλος, σ. 6.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

Σκέψεις τυνὲς περὶ τῆς συντάξεως τοῦ ἑλλ. λεξικοῦ, σ. 1.
Κ. Σ. Κόντος, σ. 109.

ΧΑΪΝΕ μετάφρ. Π. ΓΝΕΥΤΟΥ

Τὸ ἀμαρτολούσιο, σ. 100.

Τραγούδια, σ. 196.

ΛΕΥΚΑΔΙΟΥ ΧΕΡΝ

Ἵππωνέζικα παραμύθια, σ. 279.

ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ

Μελάχρα, σ. 185, 249, 290.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Σελ. 61, 93, 124, 221, 315.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σελις 29, 62, 94, 125, 175, 222, 269, 316.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Χονχούλο - Γιωγρας, σ. 129.

Τὰ Ἡγριάδερφα, σ. 234.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Κνούτ Ἀκερματεργ : Σαρωφάγος, σ. 293.

Κλεονίκης Ἀσπριώτη : Πορτραΐτο, σ. 65.

Σπουδή, σ. 143, 186.

K. Βινάτον : Σπουδή, σ. 80.

N. Γεωργαντῆ : Ὁ Αστεγος, σ. 82.

K. Γκέσηνον : Φιλανθής, σ. 13.

Φ. Γκόγια : Ἡ Νεοοπολήτρα, σ. 273.

A. Γκόσ : Τὸ δρος Σερβέν, σ. 146, 147.

Τοπίον Ἐλευθερίου, σ. 149.

I. Γκρέζ : Ἡ σπασμένη σάμνα, σ. 263.

A. Ζάχον : Κωδωνοστάσιον, σ. 238.

Διακοσμητικὴ εἰκών, σ. 239.

X. Θεοδωρακάνη : Δικαστικὸν μέγαρον, σ. 47.

Δ. Θεοτοκοπόδου : Οἰ Απόστολοι, σ. 287.

B. Θωμοπούλου : Αρχὴ βιολάκης, σ. 11.

Θ. Θωμοπούλου : Φυσιογνωμίαι Ἄγις Θέρος, σ. 17.

Ἀγγιάλος, σ. 33.

E. Ιωαννίδη : Σπουδή, σ. 12.

Φ. Κάουλιμπαχ : Ἡ Γκονωρέρω, σ. 255.

B. Βάν Κλέβε : Πορτραΐτο, σ. 139.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Σκίτσα, σ. 155, 157.

Φυσιογνωμίαι, Αἴροι θέρον, σ. 199.

Μετόπη Λαϊκῆς Τραπέζης, σ. 209.*

N. Φερεκύδη : Σπουδή, σ. 42.

Θ. Αννίνον, σ. 61, 165.

Διάφοροι, σ. 319.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

- Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Σπάρτης, σ. 125.
 Θρόνος Μίνωος, σ. 243.
 Ἡ θεὰ τῶν ὄφεων (Κνωσσός), σ. 243.
 Ἐνδυμασία Κρητὸς μεσαιωνικῶν χρόνων, σ. 244.
 Ἐνδυμασίαι Κρητῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, σ. 244.
 Βιζαντινὰ κομήματα, μουσείου Θηβῶν, σ. 248.
 Ἐπιτύμβιοι πλάκες μουσείου Θηβῶν σ. 283.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

- N. Παπαδόπουλος, σ. 29.
 Σουΐμπεργ, σ. 31.
 B. Μποκατσάμπης, σ. 44.
 Γ. Ροϊλός, σ. 44.
 E. Γεωργαντῆς, σ. 44.
 Θωμᾶς Θωμόπουλος, σ. 44.
 N. Γεωργαντῆς, σ. 44.
 E. Ιωαννίδης, σ. 44.
 Σ. Βικάτος, σ. 44.
 X. Θεοδωρακάκης, σ. 44.
 A. Κογεβίνας, σ. 45.
 Δηνίς Φ. Τοΐλερ, σ. 45.
 Μάξ Φρατσίχ, 45.
 Ιβάν φών Μόλλερ, σ. 48.
 N. Μέγγονλας, σ. 59.
 Δ. Λανφάγκας, σ. 94.
 Θ. Σακελλαρίδης, σ. 95.
 Φρειδ. Μιστράλ, σ. 99.
 K. Σ. Κόντρος, σ. 109.

Κυβέλη Ἀδριανοῦ, σ. 111, 115, 219.

M. Καλομοίρης, σ. 154.

Μαρίνα Κοτοπούλη, «Στέλλα Βιολάνη», σ. 170.

Ο ἀρχιδόνες Σαλβατώρης, σ. 172.

A. Γκός, σ. 174.

A. Λοβέρδος, σ. 20

Δ. Παπαδιαματόπουλος, Στρατόλαος, (στολὴ τοῦ 62), σ. 304.

Μανδομιχάλης καὶ Πετρίτσης (στολὴ τοῦ 62), σ. 305.

Κούκη καὶ Πήρην, σ. 316.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

Ο Γονιλέιλιος εἰς τὴν Κέρκυραν, σ. 18 καὶ 19.

Τὸ σπαθὶ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, σ. 74.

Η θέσις δούν ἔπειτα δ M. Μπότσαρης, σ. 75.

Η σφαῖδα, ἡ δποία ἐφόνευσε τὸν M. Μπότσαρην, σ. 75.
 Πανομούσινον ἀπόσπασμα ἐκθέσεως περὶ τῆς μάχης
 τοῦ Καρπενησίου, σ. 77.

Ο Βασιλεὺς εἰς Κέρκυραν, σ. 92.

Ιθάκη, σ. 97.

Δειλφοί, σ. 105.

Ζεμενόν, σ. 107.

Πορταριά, σ. 202.

Οδὸς Σπάρτης-Μιστρᾶ, σ. 202.

Κοπάδι ποὺ σταλλίζει, σ. 205.

Λαικὴ Τράπεζα, σ. 210.

Χρισσὸς καὶ Καστρί, σ. 211.

Απὸ τὴν Στεμνίτσαν, σ. 285.

Τὸ Συλλαλητήριον τῆς 14 Σεπτεμβρίου, σ. 299.

Ἐνδυμασίαι τοῦ 62, σ. 306.